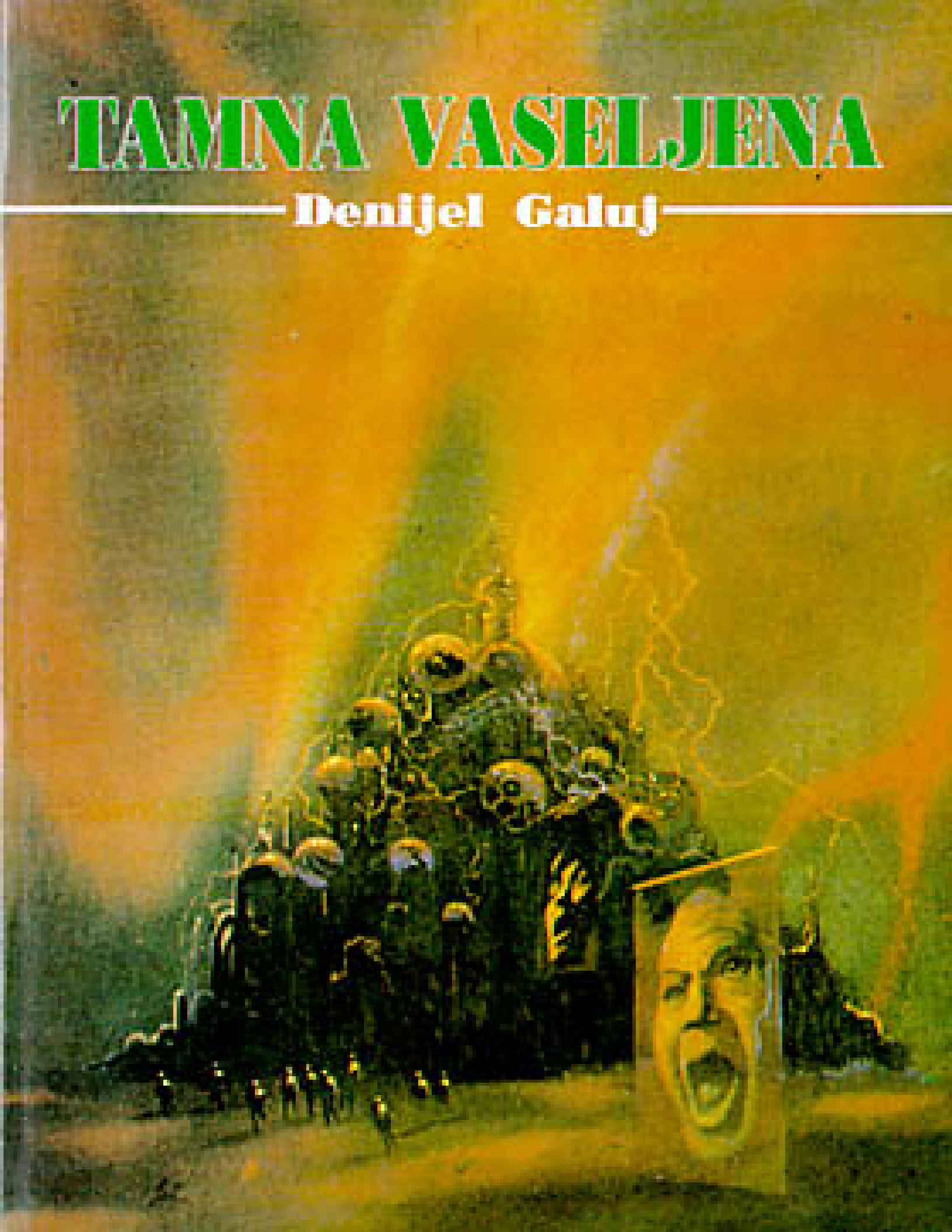

TAMINA VASELJENA

— Denijel Galuf —

1.

Zastavši pored viseće igle od kamena, Džarid je kucnu kopljem. Zvonki, odsečni tonovi ispuniše hodnik.

"Čuješ?" insistirao je. "Tamo je, pravo napred."

"Ne čujem ništa." Oven pođe napred, spotače se i osloni načas o Džaridova leđa. "Ništa osim blata i visećeg kamenja."

"Nema jama?"

"Ne, koliko ja čujem."

"Postoji jedna, dvadeset koraka dalje. Bolje da se držiš uz mene."

Džarid ponovo kucnu kamen, isturajući glavu da mu ne promakne kakav tanan odjek. Jeste, bilo je tamo - masivno i opako, pribijeno uz najbliži greben, oslušujući njihovo napredovanje.

Tamo napred nije bilo kamenih igala da ih po potrebi kucne. Saznao je to iz poslednjih odjeka. Stoga je izvukao iz pojasa par klikoblutaka i čvrsto ih stegao u šaci, usredsređen na povratne tonove. Njegove uši uhvatiše podatke o velikim kamenim tvorevinama sa desne strane, nabacanim jedna preko druge, tako da su odražavale zbunjujući zvučni obrazac.

Kada su ponovo pošli napred, Oven ga dograbi za rame. "Suviše je lukav. Nikada ga nećemo stići."

"Naravno da hoćemo. Dojadiće mu i kad-tad će napasti. A tada ćemo imati jednog hučimiša manje na vratu."

"Ali, do Radijacije! Ovde je gluva tišina! Ne čujem ni kuda idem!"

"Šta misliš, zašto koristim klikoblutke?"

"Ja sam navikao na središnji odašiljač odjeka."

Džarid se nasmeja. "To je nevolja sa vama pred-Preživelim. Suviše se oslanjate na poznato."

Ovenovo sarkastično frktanje bilo je opravdano. Zbog toga što je Džarid, u dobu od dvadeset sedam perioda trudnoće, bio ne samo za dve nepune bremenitosti stariji od njega, nego što je i sam pripadao pred-Preživelim.

Privukavši se ispod litice, Džarid odveza luk sa leđa. Zatim predade Ovenu koplje i oblutke. "Ostani tu i klikni mi nekoliko jasnih tonova - u ritmu pulsa, otprilike."

Odšunjavao se dalje, sa strelom na tetivi. Litica je sada slala oštre odjeke. Hučimiš se meškoljio, sklapajući i šireći ogromna kožnata krila. Zastao je i oslušnuo zlokobno obličje, čujno ocrtno naspram glatke podloge stene. Čupavo, ovalno lice - dvostruko veće od njegovog. Načuljene uši, kupaste i zašiljene. Zgrčene kandže, oštre poput nazubljenog stenja za koje su se držale. Dvostruko ping odbijenog zvuka donese mu utiske ogoljenih očnjaka.

"Je li još tamo?" šapnu nervozno Oven.

"Još ga ne čuješ?"

"Ne, ali mogu itekako da ga nanjušim. To..."

Hučimiš odjednom pusti stenu i propade.

Džaridu više nisu bili potrebni klikobluci. Mahnito udaranje krila predstavljalo je otvorenu i jasnu metu. On zateže luk, povlačeći pernati kraj strele do uva, i otpusti tetivu.

Stvor vrisnu - prodornim, iskidanim krikom koji je odzvanjavao hodnikom.

"Svetlosti Svevišnja!" Džarid posegnu za novom strelom. "Brzo - daj mi još odjeka!"

Ali, bilo je prekasno. Razmahana krila odnela su hučimiša niz bočni hodnik.

Osluškujući zvuk koji se udaljavao, Džarid je odsutno prolazio prstima kroz bradu. Podsečen kratko uz kožu, taj gusti čestar štrčao je pravo napred, dajući njegovom licu izraz samopouzdanja. Viši od dužine zategnute tetive, bio je prav poput koplja i solidno ožiljenih udova. Mada mu je kosa na potiljku padala do ramena, spreda je bila potkresana, ostavljajući otkrivene uši i izloženo lice. Bilo je to u skladu sa njegovim nastojanjem da bude otvorenih očiju. Taj izbor se nije zasnivao na verskom shvatanju, već više na odbojnosti prema zategnutosti lica koja je išla uz zatvorene oči.

Bočni hodnik se nadalje sužavao i pretvarao u korito reke koja je izvivala iz zemlje, ostavljajući im samo usku traku klizavog kamena da njome stupaju.

Oven upita, hvatajući ga za mišicu. "Šta leži tamo napred?"

Džarid upotrebi klikoblutke. "Nema niskog kamenja. Ni jama. Potok se uliva u zid a prolaz se ponovo širi."

Osluškiavao je, sa više pažnje, druge, gotovo neuhvatljive odjeke -

slabije odraze manjih bića koja su se otiskivala u reku, uzmičući pred uznemirujućom bukom oblutaka.

"Upamti ovo mesto", reče. "Prepuno je divljači."

"Dažddevnjaka?"

"Na stotine. To znači da ima i krupne ribe i jata rakova."

Oven se nasmeja. "Već čujem Prvog Preživelog kako upućuje lovce u pohod ovamo. Niko još nije išao ovako daleko."

"Ja jesam."

"Kada?" upita drugi sumnjičavo.

Pregazili su potok i bili opet na suvom tlu.

"Pre osam ili devet perioda trudnoće."

"Do Radijacije - tada si još bio dete! I bio si ovde - tako daleko od Donjeg nivoa?"

"Više puta."

"Zašto?"

"Lovio sam nešto."

"Šta?"

"Tamu."

Oven se zakikota. "Tamu ne možeš da pronađeš. Možeš samo da je poćiniš."

"Tako kaže Čuvar, vićući: 'Tama obitava u svetovima ljudi.' I još kaže da to znači da vladaju zlo i gresi. Ali ja ne verujem da je to pravo znaćenje."

"A šta veruješ?"

"Tama mora biti nešto što postoji. Samo, ne umemo da je prepoznamo."

Oven se ponovo zasmija. "Ako ne umeš da je prepoznaš, kako misliš da je pronađeš?"

Džarid nije obraćao pažnju na njegovu nevericu. "Postoji način. Znamo da smo u Prvobitnom svetu - prvom u kome je čovek obitavao pošto je napustio Raj - bili bliže Svevišnjoj Svetlosti. Drugim rećima, bio je to dobar svet. Pretpostavimo sad da postoji neka vrsta povezanosti između greha i zla i te priće o Tami. To znači da mora biti manje Tame u Prvobitnom svetu. Zar ne?"

"Valjda."

"Znaći da treba samo da otkrijem čega to ima manje u Prvobitnom svetu."

Klikobluci otkriše masivnu prepreku pred njima i Džarid uspori hod. Stigavši do prepreke, počeo je da je opipava. Nagomilano kamenje se pružalo preko celog hodnika, uzdižući mu se do visine ramena.

"Ovde je", upozorio je, "Zabran."

Ovenov stisak na mišici se pojača. "Zabran?"

"Možemo lako da pređemo preko."

"Ali - zakon! Ne smemo u Zabran!"

Džarid ga povuče za sobom. "Hajde. Nema tamo čudovišta. Nemaš čega da se plašiš - osim ponekog hučimiša."

"Ali, priča se da je tamo crnje od same Radijacije!"

"To je ono što su tebi rekli." Džarid ga je već bio odvuкао na pola puta uz nagib. "Kažu čak da tamo vrebaju Đavolji Blizanci, Kobalt i Stroncijum, da te odvuku na dno Radijacije. Trulež! Humus!"

"Ali, Jama kazne!"

Suljajući se niz padinu sa druge strane, Džarid se oglasio klikoblucima, sa dvostrukom namerom na umu. Osim što je zaglušio Ovenove jadikovke, štropot je ozvučio hodnik pred njima. Oven se nekako našao ispred njega i kratki odjeci skućenog prostora jasno su preneli zvučne utiske njegovog zdepastog tela, napetog od straha, i ispruženih ruku, razmahanih u svrhu zaštite.

"Tako ti Svetlosti!" izgrdi ga Džarid. "Spuštaj ruke! Reći ću ti ako naletimo na nešto."

Sledeći talas odjeka uhvati onog drugog kako sleže ramenima. "K'o da ja ne umem sa klikoblucima", mrmljao je, odmičući dalje uvređenim koracima.

Džarid pođe za Ovenom, diveći se njegovoj srčanosti. Oprezan i sumnjičav, prihvatao je stvari sa oklevanjem. Ali kada bi odsudno klik ozvučilo neizbežan sukob sa prirodnim neprijateljem ili Vizerom, nije bilo ogorčenijeg borca od njega.

Vizeri i hučimiši i bezdane jame, pomisli Džarid - bejahu to izazovi postojanja. Da nije njih, svet Donjeg nivoa i njegovi hodnici bili bi bezbedni kao sam Raj, pre nego što se čovek odmetnuo od Svevišnje Svetlosti, i, prema legendi, sišao u sveteve u kojima su ljudi i Vizeri sada obitavali.

Ali trenutno su ga brinuli samo hučimiši. Jedan posebno - opak, razbojnički stvor koji je vršio divljačke upade u Donji nivo i odnosio ovce.

Prezrivo je otpljunuo, prisećajući se otrovnih kletvi koje je nekada mrmljao njegov učitelj streljaštva: "Smrdljive, od Svetlosti proklete beštije iz utrobe Radijacije!"

"Šta su hučimiši?" upitao je jedan mladi lukonoša.

"U početku su bili kao i drugi neopasni mali šišmiši čiju balegu sakupljamo za đubrenje bilja. Ali su se onda susreli sa Đavolima. Ne zna se da li je Kobalt ili Stroncijum bio taj koji je odvuкао jednog od njih dole u Radijaciju i pretvorio ga u natprirodno biće. Od ovog vode poreklo hučimiši sa kojima danas imamo posla."

Džarid ispuni hodnik učestalim, ispitujućim odjecima. Tvrdoglavo ostajući na čelu, Oven je sada napredovao opreznije, vukući nogama po tlu umesto da odsečno korača.

Njegova privrženost zatvorenim očima izmami osmeh kod Džarida. Taj običaj nikada neće biti napušten. Sledio je verovanje da oči treba štedeti i čuvati za spoznaju prisustva Svevišnje Svetlosti, za trenutak Njenog Povratka.

Ali, Ovenu se nije moglo ništa zameriti, uveravao se Džarid, osim da je sklon suviše doslovnom prihvatanju legendi. Kao, recimo, one, po kojoj je čovek uvredio Svetlost odgajivši biljku manu, te ga je prognala iz Raja u večnu Tamu, šta god ona bila.

Jedno klik, i Oven je bio tamo - nekoliko koraka napred. Već pri sledećem, nije. U onom trenu između, čuo se zbunjen uzvik i zvuk udara tela u kamen. Potom:

"Svetlosti ti, vadi me odavde!"

Novi odjeci ukazaše na postojanje plitke jame koja se do tada krila u odsustvu odjeka ispred Ovena.

Zastavši na ivici, Džarid spusti koplje u šupljinu. Onaj dole ga uhvati i poče da se izvlači. Ali Džarid se ukoči, iščupa koplje iz stiska i baci se na zemlju. Jedva je izbegao zahvat kandži hučimiša u naletu.

"Evo nam hučimiša!" uzviknu uzbuđeno.

Otpratio je životinju po njenim vriskovima dok se okretala, dižući se u visinu, da bi se zatim obrušila u drugi vrišteći napad. Džarid se uspravi, ukotvi koplje u šupljinu na podu i čvrsto ga stegnu, usmeravajući vrh prema naletajućem besu.

Sama se Radijacija otvorila kada je tri stotine funti pomame pogodilo Džarida jednim jedinim razornim udarom i oborilo ga na leđa. On se pridiže i oseti vruću krv na mišici, gde je kandža razderala meso.

"Džaride! Sve u redu?"

"Ne diži se! Mogao bi da se vrati!" Stao je da pipa po zemlji i najzad našao luk.

Ali svuda je bila tišina! Hučimiš se još jednom povukao, ovoga puta možda i sa ranom od koplja pridodatom prethodnim nevoljama.

Oven se izvuče iz jame. "Ranjen si?"

"Samo nekoliko ogrebotina."

"Jesi li ga sredio?"

"Radijaciju mu, nisam! Ali znam gde je."

"Neću to ni da te pitam. 'Ajdemo kući."

Džarid udari lukom o zemlju i oslušnu. "Skrenuo je u Prvobitni svet - tamo napred."

"Da se mi ipak vratimo, Džaride!"

"A jok, sve dok mi njegovi očnjaci ne budu za pojasom."

"Pazi da ti ne završe na nekom drugom mestu!"

Ali Džarid je već otišao dalje. A Oven, iako sa oklevanjem, pođe za njim.

Kasnije, on upita: "Čvrsto si odlučio da pronađeš Tamu?"

"Naći ću je, makar tragao do kraja života."

"Šta imaš od toga što loviš zlo?"

"Osluškujem u stvari nešto drugo. A Tama bi mogla da bude prvi korak na tom putu."

"A šta zapravo loviš?"

"Svetlost."

"Svevišnja Svetlost", podseti ga Oven, ponavljajući jedno od učenja, "prisutna je u dušama pravednih i..."

"Pretpostavimo", upade drsko Džarid, "da Svetlost nije Bog, već nešto drugo?"

Religijska osetljivost njegovog sagovornika bila je užasnuta. Džarid je to znao po njegovom ćutanju bez daha, po blagoj ubrzanosti pulsa.

"Šta bi drugo Svevišnja Svetlost mogla da bude?" upita konačno Oven.

"Ne znam. Ali sam siguran da je nešto dobro. I da će, ako je pronađem, život postati bolji za sve ljude."

"Zašto tako misliš?"

"Ako je Tama povezana sa zlom i ako je Svetlost njena suprotnost,

onda ona mora da bude dobra. Ako pronađem Tamu, možda ću saznati nešto više o prirodi Svetlosti."

Oven frknu. "To je smešno! Hoćeš da kažeš da su naša verovanja pogrešna?"

"Ne sasvim. Možda samo iskrivljena. Znaš šta se događa sa pričom kada ide od usta do usta. Pomisli samo šta bi moglo da joj se dogodi kada se prenosi sa generacije na generaciju."

Džarid ponovo usmeri pažnju na hodnik, jer su mu klikobluci govorili o blizini velike šupljine u zidu sa desne strane.

Stajali su u zasvođenom prolazu u Prvobitni svet i Džaridovi klikovi su se gubili u tišini ogromnog prostora. Morao je uzme najkrupniji par zvučnih kamenova koji je imao. I tada je bio primoran da udara jedan o drugi prilično snažno da bi proizveo dovoljno glasnu jeku da dosegne do druge strane i da se vrati.

Prva stvar - hučimiš. Još prisutan miris potvrdio je da se biće nalazi ovde. Ali nijedan od povratnih odjeka nije doneo utisak kožnatih krila ili mekog, krznatog tela.

"Hučimiš?" bio je nestrpljiv Oven.

"Krije se," reče Džarid između klikova. A zatim, da odvrati prijateljeve misli od opasnosti: "Koliko si dobar? Šta čuješ?"

"Radijacijski veliki svet."

"Dobro. Dalje."

"U prostoru pred nama - nešto meko. Skupina ili dve..."

"Stabljika mane. Rastu zbijeno oko vrela. Čujem desetine praznih jama - jama u kojima je ključala voda hranila glad za energijom hiljada biljaka. Dobro, nastavi."

"Preko, sa leve strane, bara - velika."

"Odlično!" pohvali ga Džarid. "Napaja je potok. Šta još?"

"Ja - do Radijacije! Nešto čudno. Puno čudnih stvari."

Džarid pođe dalje. "To su prostorije za stanovanje - protežu se uz liticu."

"Ali... ne razumem." Oven ga je pratio, zbunjen. "Na otvorenom su!"

"Kada su ljudi živeli ovde, nisu morali da traže zaklon u pećinama. Podizali su zidove oko svojih prostora na otvorenom."

"Četvrtaste zidove?"

"Geometrija im je bila strast, izgleda."

Oven uzmaknu. "Ajdemo odavde! Kažu da Radijacija nije daleko od Prvobitnog sveta!"

"Možda tako kažu da nas spreče da dolazimo ovamo."

"Počinjem da pomišljam da nema toga u šta ti veruješ."

"Naravno da ima - sve što mogu da čujem, osetim, okusim ili omirišem."

Džarid promeni položaj i odjeci oblutaka se poravnaše sa otvorom jedne od nastambi.

"Hučimiš!" šapnu kada mu struja klikova donese odjek stvora koji je visio unutar kocke. "Uzmi koplje. Ovog puta bićemo spremni!"

Približio se oprezno na domet strele od građevine, odlažući oblutke. Sada mu neće biti potrebni - ne uz zvuk disanja bića, jasan kao frktanje razjarenog bika.

Spremio je strelu i zadenuo drugu za pojas, da mu bude pri ruci. Čuo je kako Oven iza njega ukopava dršku koplja u zemlju. Onda upita: "Spreman?"

"Gađaj", podstače ga Oven. Nije mu zadrhtao glas. Odbilo je odsudno klik. Linije su bile povučene.

Ciljajući prema šištavom dahu, on odape strelu.

Strela pisnu kroz vazduh i udari u nešto čvrsto - suviše čvrsto da bi bilo meso životinje. Kričeći od besa, hučimiš se vinu prema njima. Džarid nape luk po drugi put, usmerivši strelu nešto ispred krilate furije.

Odape i odmah se povi.

Zver vrisnu u agoniji prolećući mu iznad glave. Onda se začu udar i poslednji izdisaj iz obimnih pluća.

"Tako ti Svetlosti!" ču se poznata kletva. "Sklanjaj ovaj smrad sa mene!"

Cereći se, Džarid lupnu lukom o tvrdo tlo i za uzvrat dobi zvučne efekte nekakve bezoblične gomile - hučimiš, čovek, slomljeno koplje i telo zarivene strele.

Oven se konačno iskobelja. "Eto, ukebasmo prokletinju. Hoćemo li sada kući?"

"Čim završim." Džarid je već sekao očnjake.

Hučimiši i Vizeri. Ljudi Gornjeg i Donjeg nivoa mogli su se nadati da će istrebiti prve, jednog po jednog. Ali, kako pobediti ove druge? Kako pobediti stvorenja koja ne koriste klikoblutke, a ipak znaju sve

o onome što ih okružuje? Niko nije umeo da objasni ovu nepoznatu sposobnost, osim tvrdnjom da su posednuti Kobaltom ili Stroncijumom.

Ah da, pomisli Džarid, proročanstvo tvrdi da će se čovek osloboditi svih svojih neprijatelja. Pretpostavljao je da se to odnosi i na Vizere, iako su njemu Vizeri oduvek izgledali ljudski - na neki način.

Dok je dovršavao vađenje prvog očnjaka, u nekom sporednom odeljku uma probudiše se sećanja na učenja iz detinjstva:

Šta je svetlost?

Svetlost je Duh.

Gde je Svetlost?

Da ne beše opakosti ljudske, Svetlosti bi posvuda bilo.

Možemo li da osetimo, ili čujemo Svetlost?

Ne, ali ćemo je svi videti na onom svetu.

Gluposti! Ionako niko nije umeo da objasni reč videti. Šta to radiš sa Svevišnjom kada je viduješ?

Sklonio je očnjake u pojas i uspravio se, oslušujući oko sebe. Tu je moglo biti manje nečega nego u drugim svetovima - onoga što je čovek nazivao 'Tama' i objašnjavao kao greh i zlo. Ali šta je to bilo?

"Džaride, dolazi ovamo!"

Upotrebio je oblutke da utvrdi Ovenov položaj. Jeka mu donese obrise prijatelja kako stoji ispred debele motke, nakrivljene pod takvim uglom da je skoro ležala na zemlji. Osećao je predmet koji je visio sa najviše tačke - nešto okruglo i krhko, što je odbijalo razgovetne, zvonke tonove.

"To je Sijalica!" uzviknu Oven. "Baš kao Čuvareva relikvija Svevišnje Svetlosti!"

Džaridov um vaskrsnu još verovanja:

Tako samilosna beše Svevišnja (sada mu se vratio glas Čuvara Puta) da je onom prilikom, kada je prognala čoveka iz Raja, poslala delove Sebe da budu privremeno uz nas. A Ona je obitavala u mnoštvu malih posuda poput ove Svete Sijalice.

Među nastambama se začu zvuk.

"Svetlosti!" izreče kletvu Oven. "Osećaš taj miris?"

Džarid ga je osećao, itekako. Bio je tako napadno tuđinski da mu se

naježila svaka dlaka na leđima. Panično je udarao oblucima, uzmičući.

Odjeci su donosili nezamisliv, izmešan zvučni obrazac - utiske nečeg ljudskog, ali i neljudskog - nečeg neverovatno zlog zato što je bilo različito, a opet privlačnog, jer se činilo da ima par ruku i nogu i glavu i da stoji, manje-više uspravno. Približavalo se, pokušavajući da ih iznenadi.

Džarid se maši za tobolac. Ali tamo nije bilo više strela. Užasnut, on odbaci luk i okrete se da beži.

"O, Svetlosti!" zastenja Oven, spotičući se prema prolazu. "Šta je to, do Radijacije?"

Ali Džarid nije mogao da mu odgovori. Bio je suviše zaokupljen naporom da pogodi put nazad i da istovremeno drži na uhu onu nečastivu pretnju. Zaudarala je gore od hiljadu hučimiša.

"To je sam Stroncijum!" zaključio Oven. "Legende su istinite. Đavolski Blizanci postoje!" On se okrenu i zaždi prema prolazu, potpomognut odjecima sopstvenih uzvika.

Džarid je stajao gde se zatekao, paralisani potpuno nerazumljivim osećajem. Čujna spoznaja čudovišnog obličja bila je jasna: činilo se da je celo telo tog bića načinjeno od podrhtavajućih slojeva mesa. Ali, bilo je tu i nešto drugo - maglovit ali nedvosmislen most nečujne jeke koji je premošćavao razdaljinu od stvorenja i usecao mu se u dubine svesti.

Zvuci, mirisi, ukusi, pritisak stenja i opipljivih predmeta oko njega - sve kao da se prelivalo u njegovu biće, donoseći bol. Pokrio je rukama lice i potrčao za Ovenom.

Zzt-hsss razreza vazduh iznad njegove glave i trenutak kasnije uzdiže se Ovenov glas, u krik pun bolnog užasa. Onda Džarid začu prijatelja kako pada, ruši se, na samoj kapiji Prvobitnog sveta.

Dospeo je do mesta gde je ležao Oven, prebacio besvesno telo preko ramena i oteturao dalje.

Zzt-hsss.

Nešto mu okrznu ruku, ostavljajući lepljive kapi nekakve tečnosti na koži. Sledećeg trenutka se sapleo, pao, podigao se i ponovo pojurio sa mrtvim teretom Ovenovog tela na leđima. Obuzimala ga je pospanost koju nije mogao da objasni.

Ogluveo, odvuкао se do stenja koje je činilo levi zid prolaza i

napipao put oko jedne gromade. Onda ugazi u šupljinu između dve izbočine i pade, sa Ovenom iznad sebe, gubeći svest.

2.

"Blažena Svetlosti! Gubimo se odavde!"

Probudi ga Ovenov šapat i on se nekako uspravi. Tada se seti Prvobitnog sveta i tamošnjeg užasa i trgnu se unazad.

"Otišlo je," umiri ga Oven.

"Siguran si?"

"Da. Čuo sam kako osluškuje. Onda je otišlo. Šta je to bilo, Radijacije mu - Kobalt? Stroncijum?"

Džarid otpuza iz zaklona kamenja i posegnu za klikoblucima, ali mu tada pade na pamet da bi bilo bolje da ne diže buku.

Oven zadrhta. "Taj miris! Zvuk njegovog obličja!"

"I onaj drugi osećaj!" siknu Džarid. "Bio je skoro - psihički!"

Tiho je pucnuo prstima, ispitujući povratne zvuke, i obišao krupan viseći kamen koji se spuštao u prefinjenim naborima, pretvarajući se u kupu, izraslu iz poda kao div koji se uspravlja.

"Kakav drugi osećaj?" upita Oven.

"Kao da ti čitava Radijacija nastaje u glavi. Nešto što nije ni zvuk, ni miris, ni dodir."

"Nisam čuo ništa slično."

"To se nije čulo - bar ja ne verujem."

"Zašto smo se onesvestili?"

"Ne znam."

Prošli su prevoj u hodniku. Sada, kada su se donekle udaljili, Džarid počeo da upotrebljava oblutke. "Svetlosti!" uzviknu, sa olakšanjem.

"Sada bi i hučimiš dobro došao!"

"A, ne bi, ovako bez oružja."

Prebacili su se preko Zabrana i kada su nastavili put kraj široke reke, Džarid se upita zbog čega njegov prijatelj nije iskusio onaj čudnovat osećaj koji je on sam imao. Njemu je taj osećaj bio strašniji i od samog čudovišta.

Usne mu se stisnuše u mrgodan izraz na novu, uznemirujuću pomisao: 'A ako je ovo iskustvo u Prvobitnom svetu bilo kazna, poslata od Svevišnje, zbog njegovog bogohulnog verovanja da je Svetlost nešto niže od Boga?'

Sada su već prolazili kroz poznatu oblast i on izjavi: "Moramo da ovo prijavimo Prvom Preživlom."

"Ne smemo!" pobuni se Oven. "Dolaskom ovamo prekršili smo zakon!"

Džarid nije računao na ovaj problem. Oven je bez sumnje već bio u nevolji preko glave, jer je u prošlom periodu dopustio da stoka uđe u voćnjak sa manom.

Nekoliko stotina udisaja kasnije, Džarid ih je proveo kraj poslednje veće pretnje - ogromne jame bez dna. Odložio je oblutke. Nedugo zatim, zašištavši upozoravajući na tišinu, on odvuče Ovena do udubine u zidu.

"Šta se događa?" upita ovaj.

"Vizeri", prošapta Džarid.

"Ništa ne čujem."

"Čućeš, za par otkucaja srca. Silaze niz Glavni hodnik. Ako skrenu ovamo, moraćemo da bežimo."

Zvuci iz drugog tunela bili su već glasniji. Jedna ovca zableja i Džarid prepozna visinu zvuka. "To je jedna od naših životinja. Napali su Donji nivo."

Glasovi Vizera dostigoše najveću jačinu dok su pljačkaši prolazili ukrštanje hodnika, a zatim utihnuše.

"Hajde", pozva Džarid. "Ne mogu više da nas vize."

Ipak nije napravio ni trideset koraka pre nego što se uspravio i upozorio, najtišim glasom: "Tiho!"

Zadrža dah i osluhnu. Osim snažnih otkucaja sopstvenog srca i slabijih Ovenovog, bilo ih je koji su pripadali nekom trećem - ne mnogo daleko, slabih, ali divlje ubrzanih strahom.

"Šta je?" upita Oven.

"Vizer."

"To samo osećaš miris one bande pljačkaša."

Ali Džarid se odšunja napred, odmeravajući zvučne utiske, njušeći za drugim tragovima. Miris Vizera bio je nedvosmislen, ali manjih razmera - pripadao je detetu! Udahnuo je još jednom i zadržao vazduh u nozdrvama.

Vizerska devojčica!

Puls joj je bio jasan kada je upotrebio oblutke da ozvuči detalje

useka u kome se skrivala. Ukočila se na taj zvuk, ali nije pokušala da beži. Umesto toga, počela je da plače - žalobno.

Oven odahnu. "Pa to je neko dete!"

"Šta se dogodilo?" upita Džarid, umirujućim glasom, ali ne dobi odgovor.

"Otkud ti ovde?" pokuša Oven.

"Nećemo te povrediti", obeća Džarid. "Šta je bilo s tobom?"

"N-ne mogu da vizim", konačno je protisnula između jecaja.

Džarid kleknu pored nje. "Ti si Vizer, zar ne?"

"Jesam. To jest - nisam. Ovaj..."

Imala je otprilike trinaest bremenitosti. Sigurno ne više.

Izveo ju je u hodnik. "Eto - kako se zoveš?"

"Estel."

"I, zašto se kriješ ovde, Estel?"

"Čula sam kako dolaze Mogan i ostali. Pobegla sam ovamo da me ne vize."

"Zašto ne želiš da te nađu?"

"Neću da me vrate u svet Vizera."

"Ali, tamo pripadaš, zar ne?"

Šmrknula je i Džarid začu kako briše obraze.

"Ne," reče ona odlučno. "Tamo svi vize osim mene. I kada budem spremna da postanem Preživela, među Vizerima neće biti Preživelog koji će me hteti."

Ponovo je počela da jeca. "Htela bih u tvoj svet."

"Nemoguće, Estel", pokuša Oven da objasni. "Ne znaš kakvo je tamo raspoloženje prema - mislim - reci joj ti, Džaride."

Džarid joj skloni kosu, jer je po odjeku glasa znao da joj pada preko lica. "Jednom smo i mi na Donjem nivou imali takvu devojčicu - bila je stara baš kao ti. Tugovala je, zato što nije mogla da čuje. Htela je da pobegne. Onda je, jednog perioda, iznenada mogla da čuje! I bilo joj je drago što je bila dovoljno pametna da ne pobegne i izgubi se pre toga."

"Bila je od Različitih, zar ne?" upita dete.

"Nije. U tome i jeste stvar. Samo smo mislili da je od Različitih. Da je pobegla, nikada ne bismo saznali da nije."

Estel je ćutala dok ju je Džarid vodio prema Glavnom hodniku.

"Hoćeš da kažeš", upita posle nekog vremena, "da misliš da bih i ja

mogla da počnem da vizim?"

On se nasmeja i zastade u širem hodniku pored toplog izvora koji je ključao, šireći uskovitlanu vlažnu toplinu svuda oko njih. "Siguran sam da ćeš vizeti - i to kada to najmanje budeš očekivala. I bićeš srećna baš kao ona druga devojčica."

Osluhnuo je u pravcu one bande Vizera i odmah uhvatio njihove sve slabije glasove. "Pa, Estel, šta kažeš - hoćeš li kući?"

"Pa, u redu, ako ti tako kažeš."

"Dobra si ti devojčica!" On je pomilova i gurnu u pravcu Vizera. Onda opkoli usta dlanovima i glas mu ispuni hodnik. "Imate ovde jedno od vaše dece!"

Oven se nervozno promeškolji. "Ajmo odavde pre nego što nas pregaze."

Ali Džarid se samo tiho nasmeja. "Tek kada budemo sigurni da su je povelili sa sobom." Slušao je kako dete pipa put prema Vizerima koji su se vraćali. "Ionako ne mogu da nas vize ovde."

"Kako to?"

"Stojimo pored toplog izvora. Oni ne vize ništa što se nalazi blizu jame za kuvanje. Sam sam to otkrio, pre više bremenitosti."

"Kakve veze ima topli izvor sa tim?"

"Ne znam. Ali je tako."

"Dobro, ako nas ne vize, mogu da nas čuju."

"Pouka broj dva o Vizerima: suviše se oslanjaju na vizovanje. Ne čuju, niti mogu da nanjuše đavola."

Uskoro stigoše do ulaza u svet Donjeg nivoa. Džarid je slušao kao Oven odlazi u svoju pećinu, a onda se uputi prema Pećini Uprave. Bio je odlučio da prijavi pretnju iz Prvobitnog sveta, ne pominjući prijatelja.

Sve je izgledalo normalno - suviše normalno, imajući u vidu da se upravo dogodio upad Vizera. No, takvi napadi nisu bili toliko retki da bi Preživeli bili nespremni za njih kada se dogode.

Uhvatio je s leve strane Rendelov miris i pratio ga dok se ovaj peo uz stub da navije mehanizam odašiljača odjeka. Došlo je do ubrzanja mehaničkih klakova kamenova. Džarid je osluškivao potpunije utiske koje su donosili učestali odjeci. Razabirao je detalje grupe radnika koji su nanosili humus u voćnjaku mane, i druge,

zaposlene iskopavanjem nove zajedničke pećine. Kraj suprotnog zida žene su prale odeću u reci.

Najjači utisak svakako je bila relativna tišina, koja je svedočila da se nešto dogodilo. Čak su se i deca okupila u nevelike, neme skupine ispred prostora za stanovanje.

Začu se stenjanje sa desne strane - iz Pećine Lečenja - i on pođe tamo. Odbijeni klakovi mu otkriše nečije prisustvo pred ulazom. Prišavši bliže, čuo je Zeldine ženstvene obrise.

"Nevolje?" upitao je.

"Vizeri", odgovorila je ukočeno. "Gde si ti bio?"

"Napolju, gonio hučimiša. Ima povređenih?"

"Alban i Preživeli Bredli. Ipak, samo su pretučeni." Glas joj je prolazio kroz kosu, zaštitnički prebačenu preko lica.

"Imaju li Vizeri povređenih?"

Nasmejala se - smeh je bio gorak, kao zvuk tetive luka. "Šališ se? Prvi Preživeli je osluškivao za tobom."

"Gde je on?"

"Kod Starešina."

Džarid ode preko do Pećine Uprave, ali utiša korake kada se približio ulazu. Starešina Heverti je imao reč. Njegov visok, drhtav glas bio je lako prepoznatljiv.

"Zatvorićemo ulaz!" Heverti udari rukom po ploči. "Tada više nećemo morati da se brinemo zbog Vizera ili hučimiša!"

"Sedi, Starešino," začu se zapovednički glas Prvog Preživelog. "Govoriš besmislice."

"A? Kako to?"

"Rečeno nam je da je to već oprobano. Tada je bilo samo presečeno kruženje vazduha i temperatura se popela do granice izdržljivosti."

"Najmanje što možemo da učinimo", bio je uporan Heverti, "jeste da ga bar delimično zatvorimo."

"Ni ovako nije dovoljno veliki."

Džarid se približi ulazu u pećinu, ali ostade da stoji sa strane da ne bi ometao zvuke odašiljača. To bi odalo njegovo prisustvo i najneosetljivijim ušima.

Prvi Preživeli je odsutno kuckao noktom po sabornoj ploči, proizvodeći nenametljive odjeke.

"Ipak", reče on, "postoji nešto što možemo da učinimo."

"A? Šta to?" upita Preživeli Heverti.

"Međutim, to ne možemo sami. Zadatak je preobiman. Mogli bismo da ga se poduhvatimo ako to bude zajednička akcija sa Gornjim nivoom."

"Nikada nismo preduzimali ništa zajedno." Glas starešine Maksvela uključio se u raspravu.

"Nismo, ali su oni svesni da ćemo morati da udružimo snage."

"U čemu je onda stvar?"

"Postoji jedan prolaz koji možemo da zatvorimo, a da kruženje vazduha ostane normalno na oba nivoa. A to bi nas ipak odvojilo od sveta Vizera, koliko mi znamo."

"Glavni hodnik", nagađao je Maksvel.

"Tako je. Biće to ogroman posao. Ali, ako oba nivoa budu radila na tome, mogli bismo da ga završimo za pola perioda trudnoće."

"A Vizeri?" zanimalo je Hevertija. "Šta će oni reći na to?"

Džarid začu kako Prvi Preživeli sleže ramenima, pre nego što je nastavio. "Naša dva nivoa daleko premašuju Vizere po brojnosti. Bili bismo u stanju da mnogo brže gomilamo materijal nego što bi oni mogli da ga uklanjaju. Na kraju bi bili prisiljeni da odustanu."

Oko ploče zavlada muk.

"Zvuči dobro", reče Maksvel. "Sada još samo treba da zagrejemo Gornji nivo za tu ideju."

"Mislim da se to može postići." Prvi Preživeli se nakašlja. "Uđi, Džaride. Čekali smo te."

Prvi Preživeli je možda ostario, pomisli Džarid, ali njegove uši i nos nisu. Neprekidno kuckanje noktom slalo je Džaridu opšti utisak da su sva lica okrenuta prema njemu. Opazio je da još neko stoji ispred Prvog Preživelog.

Čovek se pomeri na čistinu i Džarid odsluša njegov izgled - bio je nizak i ponešto poguren, u neskladu sa mladošću koju je nagoveštavalo njegovo disanje; kosa mu je padala ispod čela i sa obe strane lica, sa nepravilnim otvorima za oči, nos i usta. Najčupavije lice na Donjem nivou - Romel Fenton-Nezakoniti, njegov brat.

Pošto je obavljen ritual Dovoljnog vremena za prepoznavanje i prisećanje, Prvi Preživeli pročisti grlo. "Džaride, zar ne misliš da je već vreme za tvoj ispit za pristupanje Preživelima?"

Džarid je imao želju da pređe preko ove prozaične teme i podnese izveštaj o opasnosti koja je pretila iz Prvobitnog sveta. Ali, znao je da bi njegovo svedočenje trebalo da bude promišljeno i zato je odlučio da ga privremeno odloži. "Moguće je."

"Pomišljaš li na Sjedinjavanje?"

"Radijacije mi, ne!" Ujede se za jezik zbog ovoga. "Ne, nisam još razmišljao o tome."

"Poznato ti je, sigurno, da svaki čovek mora da postane Preživeli i da je središnji zadatak Preživelog da opstane."

"Tako su me učili."

"A opstanak ne znači samo očuvanje sopstvenog života, već i njegovo očuvanje kroz generacije."

"Poznato mi je to."

"I nisi sreo nijednu sa kojom bi poželeo da se Sjediniš?"

Bila je tu Zelda; ali i ona je imala čupavo lice. Zatim Luiz, uvek otvorenih očiju i lica otvorenog za klikoblutke. Međutim, Luiz je bila večni vrtirep. "Ne, poštovani Preživeli."

Romel se cerekao u očekivanju nečega, a oko ploče su se čuli prekorni pokreti. Džaridu je taj sardonični kikut donosio uspomene na ranije doba, kada su se Romelove pakosne šale obično ispoljavale u izbačenom fijukužetu iza kakve stene, koje bi mu se omotalo oko nogu i oborilo ga. Bratski rivalitet je i sada postojao. Samo je pronašao druge, zrele - pa, gotovo zrele - oblike.

"Odlično", obradova se Prvi Preživeli, ustajući. Mislim da sam pronašao pravu osobu za Sjedinjavanje za tebe."

Džarid na trenutak planu, ali se uzdrža iz poštovanja. "A ne, za mene niste!"

Kako da im saopšti da nema vremena za Sjedinjavanje? Da mora da ostane slobodan da bi nastavio ono što je započeo pre mnogo perioda trudnoće? Da sumnja u njihova verovanja? Da želi da posveti život dokazivanju da je Svetlost nešto postojeće, dokučivo u ovom životu - a ne nešto ostavljeno za onaj svet?

Romel se nasmeja i reče: "Na Starešinama je da odluče o tome."

"Ti nisi Starešina!"

"Nisi ni ti. I, Džaride, kao da zaboravljaš Prvenstvo Koda Starešinstva."

"Do Radijacije sa Kodom!"

"Sad je dosta", upade Prvi Preživeli. "Kao što Romel kaže, tvoje Sjedinjavanje je stvar naše odluke. Starešine?"

Maksvel predloži: "Da čujemo prvo nešto više o tome."

"U redu", nastavi Prvi Preživeli. "Ni ja ni Točak nismo do sad dopustili da se o ovome čuje, ali smo se obojica zagrejali za ideju o udruživanju naša dva sveta. Točak smatra da bi za ostvarenje tog cilja bilo od pomoći Sjedinjavanje Džarida i njegove nećake."

"To se neće dogoditi!" obeća Džarid. "Točak samo pokušava da udomi neku nakazu od rođake!"

"Da je nisi možda čuo?" upita Prvi Preživeli.

"Ne! A vi?"

"Nisam, ali Točak kaže..."

"Ne zanima me šta kaže Točak!"

Džarid uzmaknu i oslušnu. Starešine su podizale nestrpljivu buku. Nisu baš bili oduševljeni njegovom tvrdoglavošću. Ako nešto ne preduzme - bilo šta - i to brzo, biće upecan!

"U Prvobitnom svetu neko je čudovište", izbrblja se on. "Bio sam tamo jureći hučimiša i..."

"U Prvobitnom svetu?" upita Starešina Maksvel s nevericom.

"Da! A ta stvar - zaudarala je kao Radijacija i..."

"Da li si svestan šta si učinio?" upita namršteno Prvi Preživeli.

"Prelazak Zabrana je najteži prekršaj pored Ubistva i Premeštanja teških predmeta!"

"Ali, to stvorenje! Pokušavam da vam kažem da sam čuo nešto zlo!"

Glas Prvog Preživelog nadjača čak i klakove središnjeg odašiljača.

"A šta si za ime Svevišnje Svetlosti očekivao da ćeš naći u Prvobitnom svetu? Šta misliš, zašto postoje zakoni i Zabran?"

"Ovo zahteva strogu kaznu", nabaci Romel.

"Ti se ne mešaj u ovo!" odseče Prvi Preživeli.

"Jama Kazne?" predloži Maksvel.

"A? Šta?" javi se i Heverti. "Mislim da nije potrebno. Ne sad, kada se približava Sjedinjavanje."

Džarid pokuša još jednom. "Ta stvar - to..."

"Kako bi bilo Sedam radnih perioda povlačenja i službe?" Heverti se nije dao prekinuti. "A ako se to ponovi - dve bremenitosti u Jami."

"Dovoljno umereno", složi se Maksvel. Ali nije pomenuo svima poznatu činjenicu da je samo jedan zatvorenik proveo više od deset

radnih perioda u Jami i da su posle morali da ga drže vezanog čitavu bremenitost pre nego što je prestao da bude opasan.

Prvi Preživeli je imao poslednju reč. "Neka Džaridova kazna bude uslovljena njegovim pristankom na Sjedinjavanje."

Starešine složno pljesnuše po ploči u znak pristanka.

"Dok budeš izdržavao kaznu", obrati se Prvi Preživeli Džaridu, "moći ćeš da se pripremiš za posetu Gornjem nivou u cilju Pet perioda pripreme za objavu namera Sjedinjavanja."

Ne prestajući da se cereka, Romel Fenton - Nezakoniti pođe napolje za Starešinama.

Kada su ostali sami, Džarid se okrenu Prvom Preživelom: "To je bilo radijacijski podlo od tebe prema rođenom sinu!"

Stariji Fenton neodređeno sleže ramenima.

"Zašto bismo se povezivali sa onom bandom odozgo?" gundao je Džarid dalje. "Do sada smo se sami nosili sa Vizerima, zar ne?"

"Da, ali se oni množe, prerastaju svoje zalihe hrane."

"Postavljaćemo zamke! Proizvodićemo više hrane!"

Čuo je kako njegov sagovornik sumorno odmahuje glavom. "Baš naprotiv. Proizvodićemo manje. Zaboravio si ona tri topla izvora što su presušila pre manje od trideset perioda. To znači manje mane - manje hrane za životinje i za nas."

Džarid oseti ujed brige za Prvog Preživelog. Stajali su na ulazu u pećinu, odjeci njegovog oca odražavali su omršavele udove koji su se nevoljno odrekli snažnih mišića, razvijenih u vreme veće aktivnosti. Kosa mu je bila proređena, ali i sada ponosito zabačena unazad, znak tvrdoglavog odbijanja zaštite lica.

"Nisam to morao da budem ja", progundā Džarid. "Zašto ne Romel?"

"On je nezakoniti."

Džarid nije mogao da razume zašto je nezakonito rođenje predstavljalo razliku u ovom slučaju, ali nije hteo da raspravlja o tome. "Dobro, onda bilo ko drugi! Tu su Rendel i Meni i..."

"Točak i ja smo razmišljali o bližem srodstvu još dok si bio visok tek do mog boka. A ja sam te uzdizao u njegovim ušima sve dok nije poverovao da si bezmalo ravan Vizerima."

Ćutanje je verovatno bilo najveće iskušenje Džaridove kazne.

Ćutanje i monotonija.

Dovlačio je izmet iz sveta malih šišmiša, odlazio do oblasti zrikavaca da sakuplja uginule insekte za đubrivo u voćnjaku mane. Kopao je kanale da spreči prelivanje jama za kuvanje i bio ošuren od pare. Radio je oko stoke i hranio živinu iz ruke dok ne nauči da sama napipa hranu.

I za sve to vreme nije mu bilo dozvoljeno da progovori ni reč. Niti je nekome bilo dozvoljeno da mu se obrati, osim kada se radilo o naređenjima. Bez klikoblutaka da se bolje čuje. Potpuno izolovan od dodira sa drugima.

Prvi period je trajao večnost, drugi tuce večnosti. Treći period je proveo obrađujući voćnjak i šaljući u Radijaciju svakog ko bi mu prišao, jer su to činili samo da bi mu nešto naložili - svi osim jednog. Bio je to Oven, koji mu je preneo zapovest da počne sa kopanjem zajedničke pećine. Džarid je čuo zabrinute crte njegovog lica. "Ako pomišljaš da bi trebalo radiš ovde sa mnom", reče Džarid, kršeći Glasovno Uzdržavanje, "bolje da zaboraviš. Ja sam te nagovorio da pređeš Zabran."

"Zaista sam brinuo zbog toga", priznade Oven zamišljeno. "Ali ni približno kao zbog nečeg drugog."

"Čega?" Džarid posu još humusa oko stabljike mane.

"Ne zaslužujem da postanem Preživeli. Ne posle onakvog držanja tamo u Prvobitnom svetu."

"Zaboravi Prvobitni svet."

"Ne mogu." Ovenov glas bio je ispunjen samoprekorom kada je nastavio. "Ono malo hrabrosti što sam imao ostavio sam s one strane Zabrana."

"Prokleta budalo!" uzviknu Džarid ispod glasa. "Drži se dalje od tog mesta!"

Četvrti period mu je protekao u punoj samoći, jer niko nije došao ni da donese novo naređenje. U petom je čestitao sebi što je bar izbegao Jamu. Već u šestom, dok je oplakivao svoje bolne mišiće i nepodnošljivu dosadu, zaključio je da bi mu isto bilo da je zaradio strožu kaznu. Međutim, mnogo pre nego što je istekao poslednji časak iscrpljujuće čamotinje, poželeo je da ga jesu spustili u Jamu, pa neka sve ide u Radijaciju!

Postavio je poslednji kamen za jednu od novih pećina, a zatim zaustavio odašiljač odjeka, jer je počeo period počinka. Utrnuo od

umora, odvuкао se do pećine Fentonovih.

Romel je spavao, ali je Prvi Preživeli još ležao budan. "Drago mi je što se to završilo, sine", rekao je utešno. "Sada se odmori. Sutra će te otpratiti do Gornjeg nivoa gde ćeš ostati Pet Pripremnih Perioda za Objavu Namere Sjedinjavanja."

Suviše umoran da bi se pobunio, Džarid se sruči u svoj usek.

"Treba nešto da znaš", nastavi njegov otac ozbiljno. "Izgleda da Vizeri ponovo uzimaju taoce. Oven je pre četiri perioda otišao do sakuplja gljive. Od tada ga niko nije čuo."

Odjednom potpuno razbuđen, Džarid otkri da nije toliko iznemogao koliko mu se činilo. Kada je Prvi Preživeli zaspao, on pronađe svoje klikoblutke i iskrade se iz sveta Donjeg nivoa, ublažavajući osudu Ovenovog bandoglavog ponosa brigom za njegov život.

Boreći se sa željom da legne tu gde jeste i da spava do kraja sveta, prošao je kraj mesta gde je sreo dete Vizera, duž obale hitrog potoka i zašao u manji tunel. Ozvučujući dubinu svake usputne jame, stigao je do Zabrana i nekako odbauljao na drugu stranu. Tamo očeša stopalom nešto poznato - Ovenov tobolac!

Tu je bilo i slomljeno koplje i dve strele. Obluci mu kazaše da luk leži uz zid, slomljen gotovo na pola. Osećajući nešto što je moglo da bude miris bića iz Originalnog sveta, povukao se prema Zabranu.

Oven nije imao priliku ni da upotrebi oružje.

3.

Na ulazu u Gornji nivo, tuđinski tonovi odašiljača odjeka doneše Džaridu grube utiske sveta umnogome nalik na njegov, sa pećinama, radnim prostorima i torovima za stoku. Razlikovao se po prirodnoj litici koja se pružala duž zida sa desne strane i spuštala do zaravni u blizini.

Očekujući pratnju da ga sprovede dalje, umorno se vratio mislima na otkriće Ovenovog oružja sa one strane Zabrana. Sve što mu je tada padalo na pamet bilo je da je zlokobno stvorenje poslato kao kazna od same Svetlosti, zbog njegovog bogohulnog odbacivanja važećih verovanja. To nije mogla biti istina. Zabran i jeste, na kraju krajeva, bio podignut da štiti ljude od čudovišta. A opet, znao je da se neće odreći svoje potrage za Tamom. Niti će dopustiti da predugo ostane nesiguran u pogledu Ovenove sudbine.

"Džarid Fenton?"

Glas, koji je dolazio iza gromade sa leve strane, zateče ga nepripremljenog. Izlazeći na pun udar odjeka odašiljača, čovek reče: "Ja sam Lorenc, Savetnik Anselma Točka."

Lorencov glas ukazivao je na osobu niskog rasta, malog kapaciteta pluća, udubljenih grudi. Dodatak ovome bio je posredni zvučni utisak lica čije su čujne crte bile grube od bora i lišene mekih, vlažnih ispupčenja izloženih očnih jabučica.

"Deset dodira Upoznavanja?" ponudi Džarid po običaju.

Ali Savetnik odbi. "Moje sposobnosti su dovoljne. Nikad ne zaboravljam čujne efekte." Pošao je stazom koja je vodila kroz područje toplih izvora.

Džarid krenu za njim. "Točak me očekuje?" Nepotrebno pitanje, jer je glasnik otišao ispred njega.

"Ne bih bio tu da nije tako."

Otkrivši netrpeljivost u odsečnim odgovorima, Džarid posveti punu pažnju ovom čoveku. Tonovi odašiljača bili su oštro izvajani izrazom prezirne odlučnosti.

"Nije ti drago što sam ovde, zar ne?" upita Džarid otvoreno.

"Izjasnio sam se protiv. Ne čujem šta postizemo bliskim

povezivanjem sa tvojim svetom." Džarid je na trenutak bio iznenađen mrgodnim Savetnikovim stavom - dok nije shvatio da bi ujedinjenje Gornjeg i Donjeg nivoa svakako ugrozilo Lorencov povlašćeni položaj.

Tvrdo utabana staza prestala je da krivuda i sada ih je vodila duž desnog zida. Stambene pećine činile su zamućene praznine u odbijenom zvučnom obrascu. Džarid je više osetio nego što je čuo grupice radoznalaca koje su ga slušale dok je prolazio.

Savetnik ga na kraju uhvati za ramena i okrete na desnu stranu. "Ovo je pećina koja pripada Točku."

Džarid je oklevao, da bi utvrdio gde se nalazi. Pećina je bila duboka, sa mnogo udubljenja za odlaganje stvari. Ispred ulaza se nalazila velika ploča sa uklesanim usecima za noge. Sa njene površine čuli su se simetrični zvuci praznih činija za manu, ostavljajući utisak rasporeda za obrok koji će ugostiti mnogo osoba.

"Dobrodošao na Gornji nivo! Ja sam Noris Anselm, Točak."

Džarid je slušao kako njegov više nego pozamašni domaćin obilazi ploču, sa pruženom rukom. To što je ruka pronašla njegovu bez oklevanja, svedočilo je u korist oštine Točkovih čula.

"Čuo sam puno toga o tebi, dečko moj!" Protresao je Džaridovu šaku. "Deset Dodira?"

"Svakako." Džarid se izloži ispitivačkim prstima koji su mu metodično prelazili preko lica, grudi i duž mišica.

"A, dobro je", reče Anselm s odobravanjem. "Jasne crte - uspravno držanje - pokretljivost - snaga. Mislim da Prvi Preživeli nije mnogo preterao. Izvoli sad ti."

Džaridove ruke obaviše Upoznavanje sa krupnim, ali ne i mlitavim stasom. Odsustvo pokrivača za grudi, podsečena kosa i brada, govorili su o nepristajanju na starenje. A kapci, koji su zatreptali na njegov dodir, o odbijanju običaja zatvorenih očiju.

Anselm se nasmeja. "Znači, dolaziš nam sa Objavom Namere Sjedinjavanja na umu?" Odveo je Džarida do klupe pored ploče.

"Da, Prvi Preživeli kaže..."

"Ah, Prvi Preživeli Fenton. Nismo se čuli neko vreme."

"Šalje vam..."

"Dobri stari Iven!" izjavi Točak toplo. "Dobra mu je ono ideja - da se dva nivoa zbliže. Šta ti misliš?"

"U prvom trenutku..."

"Ma, naravno. Nije potrebno mnogo mašte da se čuju prednosti, zar ne?"

Napustivši nadu da će dovršiti neku rečenicu, Džarid prihvati ovo pitanje kao retoričko, usredsređen na jedva čujan zvučni utisak sa otvora pećina iza njega. Neko je stao na ulaz i pritajio se, osluškujući ih.

"Velim", Anselm ponovi, "da nije potrebno mnogo mašte da se čuju pogodnosti ujedinjenja dva nivoa."

Džarid se uspravi da pokaže da sluša. "Ne, svakako da ne. Prvi Preživeli kaže da se time mnogo dobija. On..."

"U vezi ovog Sjedinjavanja. Rek'o bih da si spreman, a?"

Džaridu je ipak pošlo za rukom da dovrši bar jedan odgovor. Da ne kvari taj uspeh, on reče samo: "Da."

"To se traži! Dela će biti Preživela na svom mestu. Malo svojeglava, možda, ali kad se setim svog Sjedinjavanja..."

Točak se otisnuo u nadugačko izlaganje, te Džarid ponovo usmeri pažnju na pritajenu devojku. Sad je bar znao ko je ona. Na pomen imena 'Dela' zadržala je dah i čuo je kako joj srce brže udara.

Odsečni, jasni tonovi Točkovog glasa proizvodili su oštre odjeke. Zapazio je devojčin izražajan i gladak profil. Visoke jagodice su potcrtavale samopouzdanu držanje brade. Imala je široko otvorene oči, a kosa joj je bila začušljana u stilu koji je sad prvi put čuo. Zategnuta unazad i povezana trakom iza glave, prosipala joj se bogato niz leđa. Proizveo je u mašti prijatan skup odjeka Dele kako trči niz vetrovit hodnik sa dugom pletenicom koja vijori iza nje.

"...ali Lidija i ja nikada nismo imali sina." Njegov govorljivi domaćin već je prešao na novu temu. "Ipak, mislim da bi bilo najbolje kada bi titula Točka ostala u lozi Anselmovih, zar ne?"

"Bez sumnje." Džarid nije imao pojma o čemu se govori.

"A jedini način da se to bez problema ostvari jeste tvoje Sjedinjavanje sa mojom rođakom."

Ovo bi, zaključio Džarid, mogao da bude trenutak da devojka obznani svoje prisustvo. Ali, ona se ni ne pomeri.

Gornji nivo već se navikao na njegov dolazak i sada su se čuli uobičajeni zvuci tog sveta - graja dece u igri, žene koje čiste pećine, muškarci u svojim poslovima, igra kotrljlopte u polju iza torova sa

stokom.

Točak ga uhvati za mišicu i reče: "Dobro, kasnije ćemo se bolje upoznati. U ovom periodu ćemo imati svečanu večeru, kada ćeš se upoznati sa Delom. Hajdemo sad da ti pokažem pećinu koju sam pripremio za tebe."

Džarid je bio odveden duž niza pećina za stanovanje. Ali nisu otišli daleko pre nego što su se ponovo zaustavili.

"Prvi Preživeli kaže da imaš izvanredan sluh, dečko moj. De, da čujemo koliko si dobar."

Pomalo postuđen, Džarid osluhnu oko sebe. Trenutak kasnije privuče mu pažnju greben koji se protezao duž zida na suprotnoj strani.

"Čujem nešto na onoj litici", reče. "Tamo leži neki dečak i sluša svet." Anselm iznenađeno uvuče vazduh. Onda diže glas: "Majra, je li to opet tvoje dete gore na litici?"

Nedaleko od njih, žena pozva: "Timi! Timi, gde si?"

A tih glas iz daljine odgovori: "Ovde gore, majko."

"Neverovatno!" uskliknu Točak. "Prosto neverovatno!"

Svečana večera već je bila pri kraju kada je Anselm s treskom spustio svoju ljusku sa pićem na ploču i stao da uverava ostale goste: "To vam je bilo nešto izuzetno! Onaj deran se krio čak na drugom kraju sveta, a Džarid ga je ipak čuo. Kako ti to uspeva, dečko moj?"

Džarid bi radije da se o tome nije raspravljalo. Već je bio sit nelagodnosti, jer je svaki gost iskoristio svojih Deset dodira.

"Iza litice se uzdiže gladak svod", objasnio je umorno. "Taj svod pojačava zvuke središnjeg odašiljača."

"Ne lupetaj, dečko moj! Bio je to čudesan podvig!"

Ploča ožive od mrmljanja punog poštovanja.

Savetnik Lorenc prsnu u smeh. "Kad čujem kako Točak priča o tome, pomislim da bi naš gost mogao da bude Vizer."

Zavlada napeta tišina. Džarid je mogao da čuje Savetnikov zadovoljan osmeh. "Zaista je bilo izuzetno", bio je uporan Anselm.

Razgovor je bio zamro i Džarid povede priču o temi koja se nije ticala njega. "Mnogo su mi se dopali ovi rakovi, ali je daždevnjak bio posebno dobar. Tako nešto nikad nisam okusio."

"I nisi", dičio se Anselm. "Za to treba da zahvalimo Preživeloj Bejts.

Objasni našem gostu kako to radiš, Preživela."

Punačka žena sa druge strane ploče reče: "Palo mi je na pamet da bi meso bilo ukusnije kada bismo izbegli da ga potapamo pravo u ključalu vodu, pa sam pokušala da ih prethodno zatvorim u nepropustive ljuske. Na taj način se meso kuva suvo."

Džarid krajičkom sluha uhvati Delu kako prati svaki njegov pokret.

"Preživela je umela još bolje da pripremi daždevnjaka", primeti Lorenc.

"Tada smo još imali onu veliku jamu za kuvanje", reče žena.

"Kada ste je imali?" upita Džarid, zainteresovan.

"Osušila se pre nekog vremena, kao i nekoliko drugih", objasni Anselm. "Ali verujem da ćemo se snaći i bez njih."

Gosti su počeli da se razilaze prema svojim pećinama - svi osim Dele. Međutim, još nije pokazivala da primećuje Džarida.

Točak mu stisnu rame, pa prošapta: "Srećno, dečko moj!" i uputi se u svoju pećinu.

Neko je zaustavio odašiljač odjeka, označavajući kraj radnog perioda, i Džarid je sedeo slušajući devojčino ujednačeno disanje. Kucnuo je ovlaš kažiprstom po ploči i osluškiavao odbijene utiske izvijenih, ženstvenih obrva i punih usana, nespokojno stisnutih.

Prišao joj je bliže. "Deset dodira?"

Nastade nagla promena u zvučnom obrascu pošto je okrenula lice na drugu stranu. Ali je dopustila Upoznavanje.

Prvo je opisao radoznalim prstima njen profil, zatim se uverio u čvrstinu jagodičnih kostiju. Potom je ispitao onaj čudan način češljanja kose i devojčina prava ramena. Koža je tamo bila topla i meka, glatkoća jedva narušena trakama naramenica.

Ona se izvi. "Sigurna sam da ćeš me prepoznati idući put."

Ako su već mislili da mu natovare Sjedinjavanje, zaključio je, mogli su da mu izaberu i ružnijeg partnera.

Iščekivao je dodir njenih prstiju. Nije ga bilo. Umesto toga, skliznula je sa klupe i odšetala do prirodne pećine čija je šupljina odjekivala od njenih koraka. On pođe za njom.

"I, kako ti se dopada", konačno se oglasila, "kada te prisile na Sjedinjavanje?" Reči su nosile više nego jasne tragove gorke ozlojeđenosti.

"Nisam baš lud od sreće zbog toga."

"Zašto onda ne odbiješ?" Sela je na ivicu pećine.

Zastao je pred ulazom, osluškujući pojedinosti pećine koje su mu donosili odjeci njenih reči. "Zašto ti ne odbiješ?"

"Nemam izbora. Točak je već doneo odluku."

"To ne valja." Njeno držanje mu je poručivalo da je cela stvar njegova zamisao. Pretpostavljao je da ima pravo da bude uvređena. Zato je dodao. "Pa, mogli smo i gore da prođemo."

"Ti, možda. Ja sam mogla da biram između desetak muškaraca sa Gornjeg nivoa koji mi se više dopadaju."

Narogušio se. "Otkud znaš? Nisi iskoristila ni Deset dodira."

Podigla je kamen i bacila ga. Bloć.

"Nije bilo potrebe", reče. "Ni sada ih ne želim."

Pitao se da li bi joj nekoliko pljuski po pravom mestu omekšalo jezik.

"Pa nisam valjda toliko faličan!"

"Ti - faličan? Tako mi Raja, nisi!" uzvratila je cinično. "Ti si Džarid Fenton sa Donjeg nivoa!"

Još jedan kamen učini bloć.

"Čujem nešto na onoj litici", rugala se njegovim pređašnjim rečima.

"Tamo leži neki dečak i sluša svet."

Bacila je još nekoliko kamenčića, a on je stajao i napeto slušao. Svi odjeknuše bloć.

"Ta predstava je bila zamisao tvoga ujke", podsetio ju je.

Umesto da odgovori, produžila je da baca kamenčiće u vodu. Uspela je da ga natera da se brani. Ako odluči da joj uzvрати, samo će proizvesti utisak da se zalaže za njihovo Sjedinjavanje, što nije moglo biti dalje od istine. Sjedinjavanje, i sve obaveze koje bi sledile, značili bi kraj njegove potrage za Svetlošću.

Dela ustade i ode do zida pećine, gde je niz tananih kamenova visio sa tavanice poput igala. Prešla je lagano prstima preko njih i melodiozni tonovi ispuniše pećinu treperavom blagošću. Bio je to čežnjiv zvuk koji je pevao o prijatnim stvarima, sa dubokim, nežnim značenjima. Džarid je bio dirnut devojčnim prefinjenim darom, kao i oštrim protivrečnostima koje je ta muzika otkrivala u njenoj prirodi.

Udarila je oštro nekoliko puta po kamenovima u izlivu žustrine, a onda podiže još jedan oblutak. Njena ruka zašišta kroz vazduh i kamenčić polete, a ona se okrenu i prkosno odmaršira iz pećine.

Bloć.

Radoznao, Džarid ode da ispita baru. Brinula ga je činjenica da nije otkrio tečnu mekoću vode u pećini. Bio je to dubok, skoro sasvim neaktivan izvor, čija površina nije bila veća od njegovog dlana. Ipak, već sledećeg trenutka ga je pronašao.

Dela je bacila više od tuce kamenčića, sa razdaljine od trideset koraka, nehajno - i svaki je pogodio metu!

Tokom čitave svečanosti koja se dogodila u sledećem periodu, Džaridove misli su se uporno vraćale devojci. Nije bio toliko uznemiren njenom ohološću koliko mogućnošću da je ona predstava sa bacanjem kamenčića bila proračunata. Da li je naprosto htela da omalovaži njegove sposobnosti? Ili je sve bilo slučajno kao što je izgledalo? U svakom slučaju, sama veština je ostala neobjašnjena.

Približivši mu se na Počasnoj klupi, Anselm Točak ga pljesnu po leđima. "Ovaj Drejk je prilično dobar, a?"

Džarid je morao da se složi, iako je znao nekoliko Preživelih sa Donjeg nivoa koji su mogli da postignu više od tri pogotka od ukupno devet strela.

Usredsredio se na odbijene klakove središnjeg odašiljača i slušao kako Drejk postavlja još jednu strelu. Na tribinama je zavladao napeta tišina i Džarid je uzalud pokušavao da razazna Delino disanje i otkucaje srca.

Drejkov luk zazvoni, strela zazvižda kroz vazduh. Ali muklo tup udarca posvedoči da je promašila metu i zarila se u zemlju.

Sledećeg trenutka se oglasi Službeni brojač pogodaka: "Dve širine dlana udesno. Rezultat: tri od devet."

Slušaoci zapljeskaše.

"Dobar je, a?" ponosno će Anselm.

Džarid je bio svestan Lorencovog disanja kada se Savetnik okrenuo prema njemu i rekao: "Verujem da te svrbe prsti da se uključiš u nadmetanje."

Još povređen zbog Deline izjave da je uobražen, Džarid nehajno reče: "Spreman sam na šta god hoćete."

Točak ga ču i uzviknu: "Odlično, dečko moj!" Zatim ustade i najavi: "Naš gost će sada otvoriti takmičenje u bacanju koplja!"

Pljeskanje se ponovi. Džarid se pitao da li je zaista čuo ženski dah izbačen u preziru.

Lorenc ga odvede do police sa kopljima i on provede nešto vremena birajući.

"Šta je meta?" upita.

"Diskovi od pletene šaše - široki dva dlana - na pedeset koraka." Savetnik ga uhvati za ruku i usmeri. "Tamo su, uz onaj nasip."

"Čujem ih", odvrati Džarid. "Ja bih da gađam svoje mete u vazduhu." Lorenc ustuknu. "Mora da želiš da čuješ koliko veliku budalu možeš da napraviš od sebe."

"Svakom svoje veselje." Džarid pokupi koplja. "Samo vi bacite te diskove."

Znači, Dela je bila uverena da on ima previsoko mišljenje o sebi? Razljučen, oglasio se klikoblucima i povukao do ivice prostora gde su bili topli izvori. Onda započe da šalje ujednačene, odsečne tonove oblucima u levoj ruci. Poznati, precizni zvuci upotpunjavali su one iz središnjeg odašiljača. Sada je jasno čuo oko sebe - liticu sa desne strane, šupljinu hodnika iza sebe, Lorenca, spremnog da baci disk.

"Diži metu!" doviknu Savetniku.

Prvi disk od šaše mane zašišta kroz vazduh i on hitnu koplje. Pleter zakrcka pod udarom šiljka i disk i koplje zajedno zakloparaše po zemlji.

Na trenutak mu se učini da nešto nije u redu. Ali nije mogao da odredi šta je to bilo. "Diži metu!"

Još jedan pogodak. I još jedan.

Uzvici sa tribina su ga omeli da mu i četvrti hitac bude uspešan. Sačekao je da ponovo bude tišina pre nego što je zatražio novu metu. Sledećih pet hitaca bili su pogoci. Tada zastade i napeto oslušno oko sebe. Nije mogao da se otme neodređenoj slutnji da nešto nije kako treba.

"To je bila poslednja meta", doviknu Savetnik.

Nad tribinama je visila tišina puna divljenja. Onda se Anselm nasmeja i povika: "Svetlosti mi! Osam od devet!"

"Sa takvom sposobnošću", primeti Lorenc sa svojeg mesta, "on mora da je Vizer."

Džarid se brzo okrenu. To je - Vizeri! Shvatio je da već mnogo otkucaja oseća njihov miris!

I baš tada neko viknu: "Vizeri! Gore na litici!"

Svetom se proširi kaos. Žene su vrištale i uzimale decu u ruke, Preživeli žurili prema polici sa oružjem.

Džarid začu kako odozgo zuji koplje i udara u Počasnu klupu. Točak prestrašeno opsova.

"Neka se niko ne mrdne!" zagrme glas koji je Džarid upamtio još od pređašnjih prepada - pripadao je Moganu, vođi Vizera. "Ili će Točak zaraditi koplje u grudi!"

Džarid je već sastavio više-manje potpunu zvučnu predstavu o situaciji. Mogan i još desetak Vizera bili su raspoređeni duž litice, tonovi središnjeg odašiljača zvonko su se odbijali od njihovih podignutih kopalja. Ulaz je čuvao samo jedan Vizer, stajao je kraj povelike stene.

Džarid se sagnu da podigne koplje, pokušavajući da to učini što neprimetnije. Ali odozgo zašišta koplje i zari se u zemlju ispred njega.

"Niko, rekao sam!" prosu se Moganov preteći glas sa visine.

Džarid shvati da bi litica bila van dometa i da je uspeo da se domogne koplja. Čuvar odstupnice na ulazu bio je već nešto drugo. Delili su ih samo topli izvori i biljke mane. Ako uspe da se iskrade do najbližeg izvora, niko od napadača neće moći da vizi njegovo napredovanje kroz zagrejan prostor.

Začuo je kako sa litice poleće još jedno koplje. Zabolo se u stub odašiljača odjeka i isprečilo ispred kotura. Gornji nivo utonu u tišinu.

"Uzmite šta god hoćete", reče drhtavo Točak, "i ostavite nas na miru."

Džarid kliznu prema toplom izvoru.

"Šta znate o Vizeru koji je nestao pre dvadeset perioda?" zatraži Mogan.

"Ne znamo ništa o tome!" uveravao ga je Anselm.

"Radijaciju ne znate! Neka, sami ćemo se uveriti pre nego što odemo."

Džarid oseti na grudima strujanje vlažne topline i zaroni u isparenja.

"Mi ne znamo ništa o tome!" ponovi Točak. "I nama je nestao jedan Preživeli - pre više od pedeset perioda!"

Jedva čujno škljocajući zubima da bi proizveo odjeke dok se prikradao između toplih izvora, Džarid se odjednom uspravi. Nestao Vizer? I jedan od ljudi sa Gornjeg nivoa? Postoji li neka veza između

ovih događaja i onog što se dogodilo sa Ovenom? Da li je čudovište iz Prvobitnog sveta ipak prešlo Zabran?

Morgan odseče: "Norton, Selers - pretražite pećine!"

Džarid je prošao i poslednju jamu za kuvanje i bešumno se primakao steni. Sada je samo veliki kamen ležao između njega i pljačkaša koji je čuvao prolaz. Čovekovo disanje i puls odavali su njegov tačan položaj. Nikada se nije dogodilo da neko zadobije takvu mogućnost da iznenadi jednog Vizera kada je ovaj sam! Moraće ipak da napadne munjevito. Norton i Selers su već trupkali niz padinu i za tri ili četiri udisaja proći će na nekoliko koraka od stene.

Sledećeg trenutka se dogodilo više stvari nego što je mogao da prati. Upravo kada se spremao da iskoči iza stene, oseti užasan zadah bića iz Prvobitnog sveta. Ali, bilo je kasno da odustane od napada.

Uporedo sa njegovim oprčavanjem stene, džinovska kupa urlajuće tišine zagrme iz hodnika. Nekakav neopisiv osećaj pogodi ga pravo u lice, zaglušujućom silinom. Bilo mu je kao da su mu se otvorila neka dotad nepoznata područja uma - kao da hiljade osetljivih nerava, nikada korišćenih, odjednom napajaju njegov mozak tuđinskim nadražajima.

Istovremeno se čulo zzt-sss, kao u Prvobitnom svetu, kada je Oven izgubio svest. Začuo je prvo kako se Vizer stropoštava ispred njega, a zatim panične povike iza leđa.

Okrećući se da beži od čudovišta i zastrašujuće buke koju nije mogao da čuje ili oseti, Džarid je bio samo maglovito svestan koplja koje je zviždalo prema njemu.

Pokušao je da se izmakne kada više nije bilo vremena.

Kasno.

4.

Vođen klikoblucima, Džarid je oprezno silazio niz hodnik. Hodnik je bio ujedno i poznat i stran. Bio je siguran da je već prolazio tuda. Eto, recimo, postojao je taj vitki kamen sa koga je kapala hladna voda, sa muzikalnom jednoličnošću, u baru na podu. Stajao je kraj njega u više prilika, prelazeći dlanovima preko vlažne i klizave površine i osluškujući lepotu kapljica.

A opet, dok je upravljao klikove pravo prema njemu, kamen se menjao kao živa stvar, izdužujući se, dok mu vrh ne bi dodirnuo površinu vode, da bi se zatim povukao prema tavanici. Usta jame su se otvarala i sklapala, preteći. Ceo hodnik se skupljao i širio kao pluća diva.

"Ne boj se, Džaride", blagi glas neke žene naruši duboku tišinu. "To je samo zato što smo zaboravili da stvarima odredimo njihovo mesto."

Govorila je umirujućim i poznatim tonom, ali i uznemirujućim i nepoznatim u isto vreme. On posla precizne klikove. Povratni utisak iz neposredne blizine bio je poput obrisa - kao da čuje tu ženu s leđa. Nije imala crte lica. Kada je posegao prema njoj, nije bila tamo. Ipak je čuo:

"Davno je to bilo, Džaride! Zaboravio si detalje."

Pošao joj je u susret, oklevajući. "Ljubazna Preživela?"

Osetio je njen osmeh. "To zvuči tako - ukočeno."

Istog časa ga preplavi čitava bujica izgubljenih uspomena iz detinjstva. "Ali - ti nikada nisi postojala! Ti i Mali Oslušivač i Večni Čovek - zar je moguće da niste bili samo san?"

"Oslušni oko sebe, Džaride Da li ti ovde nešto zvuči stvarno?"

Viseći kamen se još meškoltio. Stena mu očeša rame kada se desni zid zgrčio prema unutra, a zatim opet odmakao.

To je značilo da sanja - kao što je sanjao, tako često, pre mnogo bremenitosti. Setio se, uz ujed čežnje, kako ga je Ljubazna Preživela uzimala za ruku i vodila. Ali, ono što je svaki put osetio nije bila njena ruka. I nije ga uistinu nekud vodila, jer bi za sve to vreme spavao na svom useku.

No, uz sve to bi se našao kako juri kroz poznati hodnik ili obližnji svet sa Malim Osluškivačem, dečakom koji je mogao da čuje samo nečujne zvuke najsitnijih insekata. "Ti i ja, Džaride, možemo da pomognemo Osluškivaču da se ne oseća usamljeno. Pomisli samo kako je strašan njegov svet - mrtva tišina! Ali ja znam kako da ga dovedem u ovaj hodnik, kao što sam dovela i tebe. Kada to učinim, on više nije gluv. Vas dvojica možete da se igrate zajedno."

Džarid se sada bio potpuno vratio u taj poznati-nepoznati hodnik.

A Ljubazna Preživela nastavi: "Mali Osluškivač je sada odrastao čovek. Ne bi ga prepoznao."

Zbunjen, Džarid reče: "Stvari iz sna ne stare!"

"Mi smo posebna vrsta stvari iz sna."

"Gde je Osluškivač?" upitao je sumnjičavo. "Daj da ga čujem."

"On i Večni Čovek su dobro. Večni Čovek je sada star, doduše. On nije uistinu večan, znaš - možda samo blizu da to bude. Sad nema vremena da ih čuješ. Zabrinuta sam za tebe, Džaride. Moraš da se probudiš!"

Osetio je na trenutak da samo što nije izronio iz sna. Ali, misli mu se tada okrenuše, spokojno, detinjstvu. Pamtio je da mu je Ljubazna Preživela rekla da je jedini do koga može da dopre - i, čak i tada, samo kad bi spavao. Međutim, neprestano je pričao ljudima o njoj. Strahovala je jer je znala da počinju da se pitaju nije li on od Različitih. Nije htela da ga zadesi sudbina drugih Različitih. Stoga je prestala da mu dolazi.

"Moraš da se probudiš, Džaride!" Prekinula je nit njegovih sećanja.

"Povređen si i predugo si bio bez svesti."

"Jesi li se vratila samo zbog toga - da me probudiš?"

"Ne. Htela sam da te upozorim na čudovišta i na snove koje sam čula sa snevaš - snove o lovu na Svetlost. Čudovišta su odvratna i zla! Dotakla sam um jednog od njih. Bio je ispunjen tako užasnim, neshvatljivim stvarima da nisam mogla da ostanem u njemu duže od delića otkucaja srca!"

"Ima još čudovišta?"

"Mnogo njih."

"A lov na Svetlost?"

"Zar ne čuješ, Džaride, da ponovo juriš san? Ne postoje stvari kao što su Tama i Svetlost, kako ih ti zamišljaš. Tako samo pokušavaš da

pobegneš od odgovornosti. Treba da misliš na Preživljavanje, Sjedinjavanje - stvari koje zaista nešto znače."

Oduvek je verovao da bi njegova majka bila sasvim slična Ljubaznoj Preživeloj, da je poživela.

Hteo je da joj odgovori. Ali ona više nije bila tu.

Džarid se okrenu u mekoći dušeka od vlakana mane i oseti zavoj na glavi.

Odněkud iz daljine, dižući se iznad zvučne podloge, stizao je umirujući očinski glas koji je prolazio kroz jednoličnu litaniju Postupka upoznavanja:

"...evo nas sad ispod odašiljača odjeka, sine. Čuješ kako mu je dubok zvuk? Obrati pažnju odakle dolaze klakovi - pravo iznad nas. Nalazimo se u središtu sveta. Slušaj kako se svi odjeci vraćaju od zidova skoro u isto vreme. Ovamo, momče..."

Džarid se pridiže na nesiguran lakat i neko mu pritisnu ramena, vraćajući ga nazad.

Bio je to Savetnik Lorenc. Okrenuo je glavu i naredio: "Idi reci Točku da se osvestio."

Džarid oseti Delin miris, kako se udaljava, kada je napustila pećinu. Probijao se kroz teže mirise koji su ležali na svemu što je okruživalo Džarida - mirise koji su mu govorili da je u pećini Anselma Točka.

Onaj pokroviteljski glas spolja nametao se Džaridovoj svesti, ometajući njegova nastojanja da se orijentiše.

"...Tamo, pravo ispred tebe, sine - čuješ li onu prazninu u odjecima? To je ulaz u naš svet. Hajdemo sada do dvorišta sa živinom. Pazi, dečko! Na pet koraka od tebe nalazi se izbočina. Da stanemo tu. Oseti je. Zamisli njenu veličinu i oblik. Pokušaj da je čuješ. Zapamti gde se tačno nalazi. Poštedećeš sebe odranih cevanice..."

Džarid pokuša da otera glas koji ga je ometao i da sabere misli. Ali su odjeci nedavnog sna još ležali na njemu, teški.

Bilo mu je sasvim neobjašnjivo to iznenadno pojavljivanje Ljubazne Preživele iz zaboravljenih maštanja, kao da je posegao u bezdan prošlosti i izvukao topao, nezaboravan delić detinjstva. Ali je spoznao suštinu pojave - bila je samo odjek snažne čežnje za sigurnošću koju nije poznavao još otkako ga je otac poveo za ruku i Upoznao sa svetom, kao onaj pažljivi otac napolju.

"Šta se, do Radijacije, dogodilo?" uspeo je da izusti.

"Udarilo te je koplje, pljoštimice po slepoočnici", podseti ga Lorenc.

"Bio si isključen ceo period, poput odašiljača odjeka."

Odjednom se sećao - svega. On se naglo podiže. "Čudovište! Vizeri!"

"Otišli su - svi."

"Šta se dogodilo?"

"Koliko smo uspeli da shvatimo, čudovište je otelo Vizera, tamo na ulazu. Druga dva Vizera pokušala su da ga spasu. Obojica su pali bez svesti."

Kroz razmaknutu zavesu dopirali su klakovi središnjeg odašiljača i odbijali se od Savetnikovog lica, odnoseći utiske uplašenog izraza. Još nešto se krilo među borama, pojačavajući zategnutost njegovih sklopljenih kapaka - nelagodno oklevanje. Savetnik kao da se dvoumio da li da nešto kaže.

Džarida je, međutim, brinuo upad čudovišta u Gornji nivo. Sve do tog trenutka bio je siguran da je Zabran dovoljan da zadrži biće na onoj strani. Osećao je da su on i Oven dobili što su zaslužili za kršenje tabua. Ali, stvar time nije bila završena. Naprotiv, čudovište je prešlo Zabran i pojavilo se u jednom od svetova ljudi. Još jednom se zapitao da li je možda on bio tome uzrok. Prvi je upao u Prvobitni svet, zar ne? Zar čudovište nije izabralo najpogodnije vreme da napadne - baš kada je ponovo počeo da čini svetogrđe, pomišljajući da obnovi potragu za Svetlošću?

Savetnik udahnu, odlučivši se. "Šta si radio kada te je pogodilo koplje?"

"Pokušavao da stignem do Vizera koji je čuvao ulaz."

Lorenc se čujno ukoči. "Znači, priznaješ?"

"Šta tu ima da se prizna? Čuo sam priliku da zarobim taoca."

"Oh!" Reč je bila osenčena razočaranjem. Savetnik onda sumnjičavo dodade: "Točku će biti drago da to čuje. Mnogi su se pitali zašto si se onako iskrao."

Džarid prebaci noge preko ivice useka. "Ne čujem šta to pokušavaš da dokažeš. Hoćeš da kažeš da..."

Ali drugi nastavi: "Znači, nameravao si da napadneš Vizera? To može izgledati malo neverovatno."

Prvo je tu bila Lorencova otvorena netrpeljivost. Zatim njegovi šaljivi

- ili bar prividno šaljivi - nagoveštaji da su Džaridove sposobnosti slične vizerskim. A sada ova poslednja nejasna optužba. Sve je to vodilo ka nečemu.

Uhvatio je Savetnika za ruku. "U šta to sumnjaš?"

U tom trenutku se razmaknu zavesa i Anselm Točak uđe u pećinu.

"Kakva je to priča o napadu na Vizera?"

"To je ono što je pokušavao kada je otišao do ulaza", objasni Lorenc, s nevericom.

Ali, Anselm nije primetio podzvuk. "Zar nisam rekao da mu je to bila namera? Džaride, kako se osećaš, dečko moj?"

"K'o da me zviznulo koplje."

Točak se pokroviteljski nasmeja, a onda postade ozbiljan. "Bio si bliži toj stvari nego iko od nas. Šta je to bilo, Radijaciju mu?"

Džarid je razmišljao da li da mu ispriča svoje pređašnje iskustvo sa čudovištem. Ali zakon Zabrana se ovde podjednako strogo poštovao kao i na Donjem nivou. "Ne znam. Nisam imao vremena da ga oslušnem pre nego što sam dobio onaj udarac kopljem."

"Kobalt", promrmlja Savetnik Lorenc. "Mora da je bio Kobalt."

"Ili Kobalt i Stroncijum zajedno", zamišljeno će Dela. "Neki smatraju da su bila dva čudovišta."

Džarid se ukoči. Zar nije i njegov san nagoveštavao da postoji više tih neverovatnih stvorenja?

"Svetlosti - bilo je grozno!" složi se Anselm. "To mora da su bili Đavolski blizanci. Ko bi drugi mogao da ubaci čoveku u glavu onakve nečastive stvari?"

"Nisu svima, kao što ti kažeš, 'ubačene stvari' u glavu", podseti ga Savetnik.

"Tačno. Nisu svi osetili što i ja. Na primer, niko od čupavih lica nije osetio ništa tako neobično."

"Nisam ni ja, a nisam od čupavih."

"Bilo ih je još nekoliko pored čupavih koji nisu doživeli taj osećaj. A ti, dečko moj?"

"Nemam pojma o čemu govorite", slaga Džarid, ne želeći da ulazi u detalje.

Anselm i Lorenc utonuše u ćutanje, a Dela blago položi ruku na Džaridovo čelo. "Spremamo ti nešto da pojedješ. Šta još mogu da učinim za tebe?"

On je zbunjeno slušao. Prvi put mu se obratila tako samilosno!
"Dobro, dečko moj", reče Anselm, povlačeći se, "ti ćeš lepo da se odmoriš dok si kod nas - sve dok ne budeš spreman da se vratiš kući, zbog Povlačenja i Razmišljanja protiv nepromišljenog sjedinjavanja."

Za njim i za Savetnikom zašuštaše zavese.

"Idem da čujem šta je sa tvojom hranom", reče Dela i ode za onom dvojicom.

Džarid leže nazad u usek, ispitujući bolno mesto ispod zavoja. Onaj susret sa čudovištem - ili čudovištima - još mu je bi svež u sećanju. U njihovoj blizini imao je onaj isti osećaj kao u Prvobitnom svetu. Tada mu se u jednom trenutku činilo - koliko je mogao da prizove onaj neprirodni pritisak na licu - da mu je udar najviše ugrozio oči. Ali zašto? Takođe ga je zbunjivala činjenica da Oven nije iskusio taj čudnovat osećaj. Da li su možda po navici zatvorene oči njegovog prijatelja bile razlog zbog koga ovaj nije osetio psihički pritisak?

Dela se ponovo pojavi i on začu da nosi ljusku, punu - oslušnuo je gustinu tečnosti i omirisao njenu blagu aromu - variva od krtole mane. Osetio je još nešto. U drugoj ruci je imala neku stvar koju nije mogao da prepozna.

"Jesi li dovoljno dobro za malo ovoga?" Pružila mu je činiju.

Reči su joj bile ukrašene brigom i on nije umeo da objasni ovu iznenadnu promenu raspoloženja prema njemu.

Nešto toplo mu kapnu na ruku. "Varivo", upozorio ju je, "prolivaš ga."

"Oh!" Ispravila je činiju. "Izvini."

Oštro ju je osluškivao. Nije ni čula kako tečnost kaplje iz činije. Kao da je gluva!

Improvizujući probu, jedva čujno je prozborio: "Od čega je to varivo?" Nije mu odgovorila. Uopšte nije posedovala izoštren sluh! A ipak, posle svečane večere, čula je dovoljno dobro da izabere za metu tako sićušan i tako tih izvor da on nije bio svestan njegovog postojanja.

Odložila je činiju na obližnju policu i ispružila predmet u drugoj ruci. "Šta li bi ovo moglo da bude, Džaride?"

Ispitao je stvar. Još je mirisala na čudovište. Bila je cevasta, poput stabljike mane, ali podsečena na oba kraja. Glatka površina šireg završetka bila je slomljena. Zavukao je prst u pukotinu i osetio tvrd,

ovalan predmet. Povlačeći prst, posekao ga je o oštru ivicu.

"Šta je ovo?"

"Ne znam. Našla sam ga tamo na ulazu. Sigurna sam da ga je ispustilo jedno od čudovišta."

Ponovo je opipao onaj ovalni predmet ispod slomljene površine. Podsećao ga je na - nešto.

"Širi kraj mu je bio - topao, kada sam ga podigla", otkrila mu je.

Umorno je oslušnuo prema njoj. Zašto je oklevala kod reči "topao"? Da li je znala da Vizeri vize toplotu? Ili je namerno oklevala pri tome, da bi čula njegovu reakciju - možda je čak htela da proveri Savetnikovu sumnju da bi Džarid mogao da bude Vizer? Ako joj je to bila namera, vešto je prikrivala.

Onda se naglo uspravi. Sada se sećao na šta ga je podsećao okrugli predmet na slomljenom kraju cevi. Bila je to umanjena kopija Svete Sijalice koju su koristili u verskoj službi!

Ošamućeno je zatresao glavom. Kakvog smisla je imao tako besmislen paradoks? Zar nije Sveta Sijalica povezivana sa Svetlošću - dobrotom i vrlinom - umesto sa užasnim, opakim čudovištima?

Preostali dani na Gornjem nivou bili su nezanimljivi do jednoličnosti. Ljudi nisu bili nimalo predusretljivi prema njemu. Događaj sa čudovištima načinio ih je bojažljivim i uzdržanim. Više puta su njegove reči ostale nezapažene, a njihov ubrzan puls odavao je pritajen strah.

Da nije bilo Dele, možda bi se vratio kući pre vremena određenog za odlazak. Ispostavilo se, međutim, da je devojka izazovna zagonetka. Bila je sve vreme uz njega. Prijateljstvo koje je nudila bilo je tako svesrdno da bi često osetio kako joj se ruka uvlači u njegovu dok ga je vodila po svetu i upoznavala sa ljudima.

Jednom prilikom je još pojačala misteriju, zastavši i prošaptavši: "Džaride, kriješ li ti nešto?"

"Ne razumem te."

"I sama sam prilično dobar strelac, zar ne?"

"Jesi - sa kamenjem." Odlučio je da je podstakne da nastavi.

"I pronašla sam onaj predmet što su ga čudovišta ostavila za sobom."

"Pa?"

Lice joj je bilo okrenuto prema njegovom, sa iščekivanjem. Nije rekao ništa drugo, i začuo je kako joj dah postaje težak od razočaranja.

Okrenula se da ode, ali je on uhvati za ruku. "Šta misliš da krijem, Dela?"

Ali njeno se raspoloženje promenilo. "Jesi li odlučio da li ćeš Objaviti nameru sjedinjavanja."

Bilo je očigledno da nije rekla istinu.

Ipak, tokom poslednja dva perioda činilo se da se hvata za svaku reč koju bi on rekao, kao da bi baš sledeća mogla biti ona koju je želela da čuje. Pokazivala je, do samog trenutka rastanka, uzdržano iščekivanje.

Stajali su kraj voćnjaka mane, dok ga je pratnja čekala na ulazu, kada mu se prekorno obratila:

"Džaride, nije u redu da zadržavaš nešto za sebe."

"Šta to?"

"Pa, to - kako možeš - da čuješ tako dobro."

"Prvi Preživeli je provodio sve svoje vreme uvežbavajući me da..."

"To si mi već ispričao", nestrpljivo ga je podsetila. "Džaride, ako ne odlučimo drugačije posle Povlačenja i Razmišljanja, bićemo Sjedinjeni. Neće biti dobro ako i tada budemo imali tajni jedno prema drugom."

Zaustio je da zatraži od nje da objasni na šta cilja, ali tada naiđe Lorenc, sa prebačenim lukom preko ramena.

"Mislio sam da bi, pre nego što odeš", reče on, "možda bio raspoložen da mi daš nekoliko saveta u vezi sa gađanjem."

Džarid uze luk i tobolac, pitajući se zašto je Lorenc tako naprasno poželeo da usavrši svoje streljačke sposobnosti. "U redu, ne čujem nikoga tamo preko."

"Da, ali će za otkucaj-dva tamo doći deca da se igraju", primeti Savetnik. "Oslušni voćnjak. Čuješ li onu visoku stabljiku mane pravo ispred tebe, na otprilike četrdeset koraka?"

"Čujem je."

"Na najvišoj peteljci nalazi se ljuska s plodom. Trebalo bi da predstavlja sasvim pogodnu metu."

Odmičući se od isparenja iz najbliže jame za kvanje, Džarid sudari

klikoblutke. "Kad imaš nepokretnu metu", objasni on, "moraš najpre da je dobro ozvučiš. Glavni odašiljač ne pruža potpun osećaj."

Zategao je luk. "Važno je da posle toga ne pomičeš noge, zato što si se orijentisao u prvobitnom položaju."

Izbacio je strelu i slušao kako prolazi više od dve dužine ruke iznad ploda.

Iznenaden zbog takvog promašaja, ponovo je kucnuo kamenove. Istovremeno krajičkom sluha uhvati Lorencovu reakciju. Savetnikovo lice je imalo izraz skoro neobuzdanog ushićenja.

I Dela je na licu imala gotovo ekstatičan izraz.

Zašto bi ih radovalo što nije uspeo da pogodi onaj plod? Pometen, nape i izbaci još jednu strelu.

Otišla je kuda i prva.

Sada su Savetnik i devojka zvučali još ozarenije. Ali Lorenc je odisao likovanjem, dok je Dela izgledala zadovoljna zbog nečega.

Promašio je još dva puta pre nego što se umorio od ove igre koju nije razumeo. Iznerviran, odbaci luk i uputi se prema izlazu gde ga je čekala službena pratnja.

Posle samo nekoliko koraka sinu mu ideja zbog čega je tako pogrešno gađao. Ovde su jače zatezali tetivu nego u njegovom svetu! Sve je bilo vrlo jednostavno. Čak se sećao da mu se maločas tetiva učinila kruta.

Tada se ukoči u mestu. Sada je sve jasno čuo. Znao je zbog čega je Lorenc onako reagovao kada bi strele otišle iznad mete - i zašto je uopšte organizovao streljačku predstavu.

Lorenc je nameravao da pokvari njegovo Sjedinjavanje sa Delom da bi sačuvao položaj Savetnika. Postoji li bolji način nego da dokaže da je Džarid Vizer?

Savetnik je sigurno znao da Vizeri ne mogu da vize u blizini voćnjaka, tačnije toplih izvora. Pošto je Džarid tamo neprestano promašivao, Lorenc mora da je bio ubeđen da je on Vizer.

Ali koji su bili devojčini razlozi? Očigledno je i ona znala za ograničene sposobnosti Vizera. Shvatila je, takođe, šta bi taj ispit mogao da pokaže, iako možda nije znala da je smišljen upravo u tu svrhu.

Međutim, bila je ushićena zbog njegove nesposobnosti da pogodi plod. Zašto?

"Džaride! Džaride!"

Osluškivao je kako Dela hita da mu preseče put.

Stegla mu je ruku. "Više nije potrebno da mi kažeš. Sve znam. Oh, Džaride, Džaride! Nisam mogla ni da sanjam da će ispasti ovako!"

Privukla mu je glavu i poljubila ga.

"Šta - znaš?" upita on, odmičući je od sebe.

Reči su joj sustizale jedna drugu. "Zar ne čuješ da sam sve vreme naslućivala - od kada si bacao ona koplja? I kada sam ti donela onu cev koju je ispustilo čudovište, samo što ti nisam vikala na uvo da sam je pronašla po toploti. Ipak, nisam mogla da napravim prvi korak - dok se ne uverim da si i ti Vizer."

Progovorio je iz dubine zaprepašćenja, jedva: "I ja?"

"Da, Džaride. Ja sam Vizer - kao i ti."

Priđe im zapovednik službene pratnje koja je čekala kod prolaza.

"Spremni smo da pođemo istog trenutka kad i vi."

5.

Kod Povlačenja i Razmišljanja bila je uobičajena stroga samodisciplina. Jedna tako važna odluka tražila je detaljno samoispitivanje. Razlog tome bila je činjenica da je Sjedinjavanje automatski donosilo sva prava Preživelog - odgovornost je bila dvostruka. Osoba sa takvim obavezama morala je takođe da računa na ozbiljne zahteve Stvaranja i Obučavanja potomstva.

Ove brige, ipak, jedva da su zaokupljale Džaridove misli sledećih nekoliko perioda, dok je meditirao u tišini svoje duboko izolovane pećine. Mislio je na Delu, naravno. Ali, svakako, ne na način koji se podrazumeva uoči Sjedinjavanja. Njegova razmišljanja su se više bavila značajem saznanja da je ona Vizer. Kako joj je polazilo za rukom da to skriva? I kakve su joj bile namere?

Pri svemu tome, situacija je bila prilično komična. Tu je bio Lorenc - u lovu na Vizere. A sve vreme je imao jednog praktično pod nosom! Što se Džarida ticalo, devojka je bila sasvim zgodno oruđe da uzvрати na optužbu, ako Savetniku ikada padne na pamet da optuži njega da je Vizer.

Ako se onaj i odluči na to, Džarid će moći da je razotkrije u svakom trenutku. Ali, šta bi time dobio? Bilo kako bilo, to što je ona verovala za njega da je Vizer, stvaralo je zanimljivu situaciju i bio je nestrpljiv da čuje šta će se dogoditi.

Ovaj smer misli neizbežno je vodio ka nagađanjima o prirodi vizovanja. Kakva je to magična sila omogućavala znanje, čak i u potpunoj tišini i odsustvu mirisa, gde se nalaze stvari? A možda su Vizeri, kao njegov Mali Osluškivač iz mašte, čuli neku vrstu bezvučnih zvukova koje proizvode sve stvari, žive i nežive? Tada se setio da ono što su videli uopšte nije bio zvuk, već toplota.

Kad god bi mu pažnja odlutala do tih nevažnih pitanja, znao je da ne poštuje duh Povlačenja i Razmišljanja. Ipak, smatrao je da ove teme zaslužuju promišljanje, zbog samosvojnih uslova njegovog Sjedinjavanja.

Poštediti se bar jedne stvari koja je mogla da ga omete, prećutavši pred Prvim Preživelim upad čudovišta u Gornji nivo. To bi samo

oživelo osude njegovog odlaska u Prvobitni svet.

U četvrtom periodu osame prenu ga iz meditacije nekakva gužva u spoljašnjem svetu. Isprva je pomislio da su čudovišta prodrli i do Donjeg nivoa. Međutim, u glasovima onih koji su se slivali prema voćnjaku bilo je više zabrinutosti nego panike.

Pećine za stanovanje bile su opustele kada je odlučio da prekrši Povlačenje. Pošao je za ostalima. Ali, negde na pola puta preko sveta, središnji odašiljač mu donese odjeke Prvog Preživelog i Starešine Hevertija koji su mu dolazili u susret.

"Koliko dugo si mislio da to čuvaš kao tajnu?" Heverti je upravo postavio pitanje.

"Dok ne odlučim šta da se radi, valjda", odgovori mračno Prvi Preživeli.

"A? Šta? Mislim, šta uopšte može da se učini u vezi takve stvari?"

Ali onaj drugi je osetio Džaridovo prisustvo. "Znači, prekinuo si povlačenje", primetio je. "Pa, valjda više i nije važno."

Heverti se izvini, objasnivši da ide da čuje ima li Starešina Maksvel neku ideju šta da se preduzme.

"Šta se dogodilo?" upita Džarid pošto je ovaj otišao.

"Upravo nam je presušilo devet toplih izvora." Prvi Preživeli pođe prema njihovoj pećini.

Džaridu laknu. "Oh. Mislio sam da su hučimiši, ili Vizeri."

"Bio bih zahvalan Svetlosti da jesu."

Prvi Preživeli je nemirno šetao po pećini, zaštićenoj zavesama od ušiju ljudi. "Situacija je kritična, Džaride."

"Možda će izvori ponovo poteći."

"Prethodna tri nisu. Bojim se da više i neće."

Džarid slegnu ramenima. "Onda ćemo morati da se snađemo bez njih."

"Zar ne čuješ koliko je ovo ozbiljno? Ovde postoji stroga, osetljiva ravnoteža. To što se dogodilo može značiti da neki od nas neće moći da prežive!"

Džarid zausti da kaže nešto ohrabrujuće, ali ga odjednom zaokupi lična briga. Da nije i ovo deo kazne koju je navukao na sebe izazvavši čudovište iz Prvobitnog sveta? Topli izvori koji presušuju na Gornjem i Donjem nivou, zlokobna bića sa ove strane Zabrana - jesu li to mere odmazde uvređene Svevišnje Svetlosti?

"Kako to misliš - 'neki od nas neće moći da prežive'?"

"Zaključim sam. Svaki topli izvor hrani korenje najviše stotinu i dvadeset pet biljaka mane. Devet presahlih izvora za kuvanje znači skoro dvanaest stotina biljaka manje..."

"Ali, to je tek deo..."

"Svaki deo koji smanjuje mogućnost preživljavanja je kritičan činilac. Ako primenimo računicu, čujemo da sa devet toplih izvora manje možemo da hranimo samo trideset četiri goveda umesto četrdeset. Moraće da bude proređena i sva ostala stoka u skladu sa tim. Dugoročno slušano, to znači da će ovde moći da opstane sedamnaest ljudi manje!"

"Nadoknadićemo razliku sa više lovine."

"Biće manje lovine - jer je u hodnicima više hučimiša nego ikad."

Prvi Preživeli je prestao da kruži i sada je stajao, teško dišući. Nisu bili potrebni odjeci klikoblutaka da se čuje da je potišten, a bore na licu još dublje urezane.

Džarid nije mogao da potisne osećanje bespomoćnosti pri pomisli koliko čovekov opstanak zavisi od mane. Doslovno je stajala između Preživelih i smrti, jer je davala hranu za ljude i stoku podjednako, bogate sokove, vlakno od koga su žene tkale odeću, plele užad i ribarske mreže, ljusku koja se mogla prepoloviti i upotrebljavati kao posuda, stabljike pogodne za sušenje da bi zatim bile naoštrene u strele ili koplja.

Sada se skoro sa gorčinom sećao očevog glasa i pronalazio nove dubine poštovanja i smisaonosti za legende koje mu je ovaj prepričavao pre mnogo bremenitosti.

"Naša stabla mane su kopija veličanstvenih biljaka koje je Svetlost stvorila u Raju - ali sirotinjska kopija. Tvorevine Svetlosti bile su hiljade gracioznih, svilastih stvari koje su se njihale na vetru i stvarale šaputav šum dok su uživale u neprekidnom opštenju sa Svevišnjom. Upijale su Njenu energiju i koristile je tako što su mešale vodu, koju su pile, sa česticama tla i vazduhom koji su izdisali ljudi i životinje i pretvarale sve to u hranu i čist vazduh kako za čoveka tako i za životinje.

Ali biljke Svetlosti nisu bile dovoljne. Izgleda da smo morali da stvorimo drvo bez onih nežnih, šaputavih stvari na vrhu - takvo, da je umesto njih posedovalo veliki broj neobičnih pipaka koji su urastali

duboko u jame za kuvanje. Tamo su crple energiju iz toplote vode i koristile je za pretvaranje zagađenog vazduha svetova i hodnika i elemenata humusa u vlakna i krtole, voće i svež vazduh."

Bila je to biljka mane.

"Šta da radimo sa toplim izvorima?" upita konačno Džarid.

"Kako napreduješ sa Sjedinjavanjem?"

"Mislim da sam skoro iscrpeo temu."

"Dobro je." Prvi Preživeli spusti ruku na njegovo rame. "Mislim da će nam uskoro biti neophodna pomoć Gornjeg nivoa. Ti shvataš, naravno, da nemaš mnogo izbora za Razmišljanje. Pod ovim okolnostima, Sjedinjavanje ne može da bude Nepromišljeno."

"Ne. Mislim da ne može."

Prvi Preživeli mu srdačno steže mišicu. "Siguran sam da ćeš biti spreman da se vratiš na Gornji nivo čim protekne Sedam perioda povlačenja."

Napolju, prve rečenice Litanije Svetlosti prekinuše tišinu koja je pala na svet. Vatreći glas Čuvara Puta bio je pun obožavanja dok je uzvikivao Izreke. Vernici su uzvraćali Odgovorima, suzdržani ali sa podjednakom predanošću.

Prisećajući se da su Molitve Oživljavanja, kada su presušila prva tri izvora, ostale neuslišene, Džarid gurnu zavesu i uputi se prema Saborištu da se pridruži službi. Činjenica da će to za njega biti novo iskustvo nije mu pružala preveliki podstrek.

Ostao je u zaleđu Skupa. Da se progurao u prve redove, posle toliko bremenitosti neučestvovanja u Molitvama, izazvao bi pometnju kako kod Čuvara tako i kod Preživelih. Bilo mu je još nelagodnije kada je čuo kako neko oštrouho dete vuče majku za ruku i uzvikuje: "To je Džarid, majko! To je Džarid Fenton!"

"Ćuti i slušaj Čuvara!" izgrdi ga žena.

Filar, Čuvar, kružio je među njima, a reči su mu jasno odzvanjale od predmeta koji je stezao na grudima.

"Osetite ovu Svetu Sijalicu", podsticao je. "Neka vas povede hodnikom vrline. Odbacimo Tamu. Samo nepristajanjem na zlo možemo da izvršimo svoje dužnosti kao Preživeli i dočujemo slavni period u kome ćemo se ponovo sjединiti sa Svetlošću Svevišnjom!"

Ako Čuvar Puta i nije bio najmršaviji čovek na Donjem nivou, Džarid je bio siguran da je prvi kandidat za to zvanje. Odbijajući mu se od

tela, odjeci središnjeg odašiljača donosili su tupe utiske kostiju koje su pretile da se probiju kroz kožu. Brada mu je bila tako retka da je bila gotovo nečujna. Najistaknutije crte na tom licu bile su oči, utonule duboko u duplje i tako silno stisnutih kapaka da nije bilo jasno jesu li ikada bile otvorene.

Došao je do Džarida i zastao, spuštajući glas u potrazi za grmljavinom basa, ali ne uspevajući da je pogodi. "Među svim stvarima ovog sveta, naša Sveta Sijalica je jedina koja je bila u dodiru sa Svetlošću. Oseti je." I, pošto je Džarid oklevao, on ponovi: "Oseti je!"

On nevoljno pruži ruku i dotače hladnu, oblu površinu. Imala je iste osobine, mada uvećane, kao minijatura Sijalica koju je čudovište ostavilo na Gornjem nivou. Pitao se...

Ali odmah odbaci tu misao. Zar nije upravo njegova radoznalost - u vezi Sijalice i mnogo čega drugog - gurnula svetove u sadašnje nevolje?

Čuvar ode dalje, ljuljajući se i gotovo zapevajući. "Postoje oni koji poriču da je Svetlost ikad boravila u ovoj svetinji. Na njima je krivica za izazvan gnev Svevišnje."

Džarid obori glavu, svestan da će mnogi oko njega bez muke prepoznati osobu kojoj su upućene ove optužbe.

"Stoga je duhovni izazov pred kojim u ovom Periodu Oživljavanja stojimo", zaključio Čuvar, "stvar svakog ponaosob. Odjeci sa zida su jasni. Ukoliko se svi ne pokajemo za svoje grehe, možemo otkriti da ista Svevišnja Svetlost, koja je prognala Preživelog od sebe, ima moć da satre Preživelog do kraja."

Odložio je Svetu Sijalicu u njenu nišu i okrenuo se Skupu, raširenih ruku. Priđe mu jedna starija žena i ostade da ponizno stoji pred njim. Džarid je slušao kako Filarove ruke obavljaju završni ritual.

"Osećaš li je?" upita Čuvar.

Žena razočarano promrmlja odrečan odgovor i povuče se.

"Strpljenja, kćeri. Pobuđenje dolazi svima koji se ne daju Tami."

Još jedna Preživela, dvoje dece i Preživeli prodoše s poštovanjem ispred Čuvara Filara pre nego što se dogodila prva pozitivna reakcija u ritualu Pobuđenja očnog nerva. Došla je od mlade žene. Samo što joj je Čuvar sklonio veo kose sa lica i položio vrhove prstiju na očne kapke, ona diže glas, u ekstazi:

"Osećam je! O, osećam je!"

Džarid se naježi od golog osećanja na ženinom licu.

Dodirnuvši joj glavu s odobravanjem, Čuvar se okrenu sledećoj osobi.

Džarid je sačekao da bude poslednji u redu, terajući od sebe pomisao da svi Pobuđeni osećaju samo poseban pritisak Čuvarovih prstiju. Pokušao je umesto toga da mu misli ostanu otvorene, da mu prvo učešće u ritualu ne bude oslabljeno dugogodišnjom skepsom.

Kada je došao red na njega, svi su već bili napustili Saborište, ostavivši ga samog sa Čuvarom. Iščekujući, pognute glave, osluškivao je Filarovo strogo lice. Čuvar nije krio da veruje da je Džaridovo drsko nepoštovanje Zabrana donelo Donjem nivou sadašnje nevolje.

Koščate šake mu dotakoše lice. Prelazile su mu uz obraze do očiju. Zatim mu se nokti utisnuše u meke praznine ispod donjih kapaka.

Isprva nije osećao... ništa. Tada Čuvar pojača pritisak skoro do bola.

"Osećaš li je?" upita on.

Ali Džarid je samo sluđeno stajao. U glavi su mu igrala dva magličasta poluprstena nemog zvuka. Osećao ih je, ne tamo gde je Čuvar pritiskao, već nešto bliže gornjem delu očnih jabučica. Pobuđenje je bilo upravo ono iskustvo koje je već dva puta doživeo u prisustvu čudovišta!

Da li je zaista trebalo da oseti deo same Svetlosti? Ako je tako, zašto je svestan prisustva Svevišnje, na neznatno različit način, kad god se nađe u blizini Đavoljih Blizanaca? Ako je Svetlost dobra, otkud ta njena veza sa demonskim bićima?

Džarid potisnu ove svetogrdne misli, prazneći um od njih, zajedno sa svešću da ih je ikada imao. Začarano je slušao razigrane krugove. Bili su više ili manje jasni, zavisno od pritiska Čuvarovih noktiju.

"Osećaš li je?"

"Osećam", uzvratilo tiho Džarid.

"Nisam očekivao da uspeš", reče Čuvar, pomalo razočarano. "Ali mi je drago da čujem da još ima nade za tebe."

Otišao je do niše sa Svetom Sijalicom i seo na ispust ispod nje. Glas mu je uzgubio ponešto od oštine. "Nismo te baš često viđali ovde, Džaride. Tvoj otac je brinuo zbog toga i ja ga razumem. Jednom će sudbina ovog sveta biti u tvojim rukama. Hoće li to biti dobre ruke?"

Džarid se i sam spusti pored Čuvara, oborivši glavu. "Osetio sam je", promrmlja. "Osetio sam je."

"Naravno da jesi, sine." Čuvar mu samilosno položi ruku na rame. "Mogao si to i ranije, znaš. Tvoj život bi bio drugačiji - drugačiji, možda, za ceo naš svet."

"Jesu li topli izvori presušili zbog mene?"

"Ne znam šta je drugo moglo toliko da razgnevi Svevišnju kao tvoje nepoštovanje Zabrana."

Džaridove ruke se nesrećno oviše jedna oko druge. "Šta da radim?"

"Možeš da se pokaješ. Čućemo šta će se posle dogoditi."

"Ali, ti ne razumeš. Možda to nije samo moj prelazak Zabrana! Pomišljao sam da svetlost ne mora obavezno biti Svevišnja, da Ona..."

"Razumem, sine. Imao si svoje sumnje, kao i svi ostali Preživeli s vremena na vreme. Ali zapamti - o čoveku se ne sme donositi krajnji sud po njegovom skepticizmu. Pravo merilo preobraćenja Preživelog je iskrenost sa kojom se odriče sumnji."

"Mislite da ću moći da pronađem pravu meru iskrenosti?"

"Siguran sam da hoćeš - posle ovog našeg razgovora. I ne sumnjam da ćeš biti spreman, ukoliko se obećano Ujedinjenje sa Svetlošću dogodi u tvoje vreme."

Čuvar je osluškivao budućnost. "Kako će to biti čudesan period, Džaride - svuda oko nas Svetlost, koja dotiče sve u Neprestanoj Pričesti i potpuno saznanje stvari koje okružuju čoveka, milošću Svevišnje. Tama će biti zauvek izbrisana."

Džarid je proveo ostatak tog perioda u osami svoje pećine. Sjedinjavanje, ipak, nije bilo predmet njegovog razmišljanja. Razmatrao je svoja nova ubeđenja, pazeći da se ne prepusti mislima koje bi mogle biti uvredljive za Svevišnju.

U toj poslednjoj četvrtini perioda odrekao se svoje životne potrage za Svetlošću i Tamom, ne dozvoljavajući sebi ni najmanje kajanje zbog toga. Odlučio je, takođe, da više nikada ne pređe Zabrana.

Još je utvrđivao svoju rešenost kada je Prvi Preživeli ušao u pećinu. "Čuvar mi malopre reče da si konačno čuo istinu, sine."

"Čujem mnoge stvari koje ranije nisam čuo." Ove iskrene reči padoše kao blagoslov na očevo lice, a odjeci mu vratili obrise osmeha koji je bio ogrejan odobravanjem i ponosom.

"Čekam već dugo da čujem ove reči od tebe, Džaride. Sada mogu da sprovedem svoje planove u delo."

"Kakve planove?"

"Ovom svetu je potrebno mlado, vitalno vođstvo. Bilo je potrebno i pre nego što su presušili izvori. Sa ovim iskúšenjem pred nama, neophodna nam je maštovitost mladog vođe."

"Želiš da ja budem Prvi Preživeli?"

"I to što pre. Biće potrebne opsežne pripreme, ali ja ću ti pomoći koliko mogu."

Nekoliko perioda ranije, Džarid ne bi pristao na ovakav razvoj događaja. Sada je to izgledalo samo kao neznatno proširenje posvećenog načina života na koji se zarekao.

"Nisam čuo primedbe", reče Prvi Preživeli zahvalno.

"Neće ih ni biti. Ako je ovo ono što si želeo."

"Dobro! U sledećih nekoliko perioda upoznaću te sa nekim stvarima koje treba da se obave. A posle, kad se vratiš sa Gornjeg nivoa, počecemo sa obaveznim pripremanama."

"Kako će to prihvatiti Starešine?"

"Kada čuju šta je rečeno između tebe i Čuvara Filara, niko od njih neće imati šta da primeti."

Na početku sledećeg perioda - još pre nego što je pušten središnji odašiljač odjeka - Džarida grubo protresoše iz sna.

"Probudi se! Nešto se dogodilo!"

Bio je to Starešina Ejverimen. Mora da se dogodilo nešto ozbiljno, kada je ovako upao u tuđu pećinu.

Džarid skoči na noge, svestan bratovljevog nemirnog meškoljenja na susednom useku. "Šta se dogodilo?" upita.

"Prvi Preživeli!" Ejverimen je već žurio prema izlazu. "Dođi - brzo!"

Džarid pohita za njim, opažajući da se Romel budi i da je očev usek prazan. Stigao je Starešinu na ulazu u svet. "Kuda idemo?"

Ali Ejverimen je samo još užurbanije dahtao. Zvuk strujanja vazduha koji mu je ulazio i izlazio iz pluća bio je prekidan pokretima kose, prebačene preko lica.

Bilo je i drugih znakova, osim ponašanja Starešine, da se desilo nešto ozbiljno. Od raštrkanih grupica ljudi dolazili su nejasni glasovi, mutni od strahovanja. Džarid je mogao da čuje i druge, koji su bili

budni i čuli da se nešto dogodilo, kako jure prema ulazu.

"Tu je bio Prvi Preživeli!" Ejverimenu konačno pođe za rukom da izusti između dahtaja. "Bili smo izašli u ranu šetnju. Rekao mi je da ćeš ti preuzeti vođstvo. Kada smo prošli pored ulaza..."

On se spotaknu i Džarid nalete na njegovo razmahano obličje.

Tada neko uključi središnji odašiljač i Džarid odredi svoj položaj prema pojedinostima sveta koje odjednom postadoše čujne. Jedan od utisaka bio je Romel, koji je napredovao uporedo sa njima. Starešina Ejverimen dođe do daha. "Strašno! Ta stvar je izletela iz hodnika, sva ljigava i smrdljiva! Tvoj otac i ja smo samo stajali, ukočeni..."

U vazduhu je još visio miris čudovišta. Prepoznavši ga, Džarid pojuri napred.

"Onda se čuo taj šišteći zvuk." Ejverimenov zadihani glas se gubio iza njega. "Prvi Preživeli je odmah pao i više se nije micao - čak ni kada je stvorenje pošlo prema njemu."

Džarid stiže do ulaza i progura se između nekoliko Preživelih koji su se međusobno ispitivali šta se dogodilo.

Miris je u hodniku bio još napadniji i pojačavao se u pravcu Prvobitnog sveta. Bio je pomešan sa poznatim mirisom Prvog Preživelog. Činilo se da dolazi sa mesta nedaleko od njih. Džarid stiže tamo po njuhu i sagnu se da podigne nešto meko i mlitavo.

Veliko otprilike kao dve njegove šake, podsećalo je na manino tkanje, ali je tekstura bila neuporedivo finija. Sa svakog kraja stvari visila je traka od istog materijala.

Bilo je to nešto što je zahtevalo detaljnije proučavanje, ali je zaudaralo na čudovište i nije se usuđivao da ga ponese u svet da ne bi izazvao pometnju. Stoga on spusti predmet i zatrpa ga zemljom, određivši mu položaj u mislima za kasnije.

Malo je nedostajalo da u povratku naleti na brata, koji je opipavao put kroz hodnik.

"Reklo bi se da ćeš ranije postati Prvi Preživeli nego što si očekivao", primeti Romel, ne bez zavisti u glasu.

6.

"...i zato ponizno molimo Svevišnju Svetlost da nas vodi, sad kada se prepuštamo novim rukama."

Preživeli Ejverimen, kao najstariji među Starešinama, upravo je dovršavao besedu. Zastao je i oslušnuo Skup.

Stojeći pored njega, Džarid je takođe slušao tišinu, narušenu samo tihim strujanjem suzdržanog disanja svetine. Taj mir je više odisao nespokojsvom, nego poštovanjem Svečanosti ustoličenja.

Nije mu uspevalo da usmeri pažnju na reči Starešine. Mislio je gorke misli. Ne zato što ih je Svetlost napustila, već zbog toga što je izabrala tako bezdušan način da to pokaže.

Odlazak Prvog Preživelog iz svetova ljudi, zauvek, bio je tragedija za Džarida. U poslednja dva perioda je već u nekoliko prilika poželeo da pođe uz hodnik u očajnički pohod i učinio bi to da nije postojala ta malo verovatna mogućnost da je nestanak njegovog oca privremen, predviđen da bude iskušenje iskrenosti njegovog preobraćenja. Drugi, praktičniji razlog zbog koga nije pokušao da pođe za čudovištem bilo je prisustvo Branilaca na ulazu u svet.

"Ne možemo da očekujemo od novog Prvog Preživelog onu mudrost i moć predosluškivanja koje smo povezivali sa njegovim pokojnim ocem. Jer, može li se išta porediti sa dubinom razumevanja kojom je predoslušnuo potrebu da pripremi svojeg naslednika?"

Džarid je nervozno osluškivao stražare na ulazu. Postojao je još jedan razlog zbog koga nije otišao preko Zabrana u potragu za ocem. Takvim činom bi samo navukao gnev Starešina na sebe i Romel bi bio postavljen za Prvog Preživelog - razvoj događaja koji bi uneo kaos u svet.

Neko ga gurnu napred i on se nađe licem u lice sa Čuvarem Puta.

"Ponavljaj za mnom", reče Filar svečano. "Zavetujem se da ću sve svoje napore podrediti izazovu Opstanka, ne sopstvenog, već svakog žitelja Donjeg nivoa."

S mukom ponavljajući Zavet, Džarid prekinu tok reči da bi šmrknuo.

"Posvećujem se", nastavi Čuvar, "potrebama svih onih koji zavise od mene i učiniću sve što je u mojoj moći da smaknem Zavesu Tame -

neka mi Svetlost bude u pomoći."

Džarid podvuče poslednje reči kijanjem.

Po završetku Ustoličenja, ostao je pred Pećinom Uprave, mehanički se rukujući sa ljudima.

Romel mu je prišao poslednji. "Sada počinje zabava", reče on dvosmisleno. Reči mu nisu bile tako nehajne kao što je trebalo da budu, ali nisu odavale kakav je izraz lica prigušivala kosa prebačena preko lica.

"Trebaće mi puno pomoći", priznade Džarid. "Neće biti lako."

"Nisam ni mislio da hoće." Romel je neuspešno prikrivao zavist.

"Naravno, prvo treba obaviti saslušanja."

Prekinuto da bi se obavilo Ustoličenje, saslušanje nije bilo Džaridova dužnost. Vodile su ga Starešine, koje su se upravo okupljale u Pećini Uprave. Bilo je jasno da je saslušanje pomenuto sa nekom posebnom, prikrivenom namerom. Džaridu se u tom trenutku činilo da čuje poznato šištanje fijukužeta.

"Šta misliš", nastavi Romel, nepotrebno glasno, "da li je čudovište koje je odnelo Prvog Preživelog slično onom drugom, koje si čuo u Prvobitnom svetu?"

Tu je - stezanje užeta oko njegovih članaka. Kasnije sledi silovit trzaj. "Nemam pojma", promumlao je, ulazeći za poslednjim svedocima u Pećinu Uprave.

Bio je postavljen prenosni odašiljač odjeka, tako da je Džarid, zauzimajući mesto za sabornom pločom, slušao njegove klikove, oblikovane obrisima prisutnih u pećini. Sve Starešine su bile na svojim mestima, svedoci u grupi preko puta njih.

"Mislim da smo prekinuli saslušavanje kod Preživelog Metkalfa", reče Starešina Ejverimen. "Govorio nam je o onome što je čuo."

Mršav, nervozan muškarac priđe i stade kod ploče. Čulo se kako prepliće prste, razdvaja ih i ponovo ukršta.

"Nisam mogao najjasnije da ga čujem", izvinjavao se. "Dolazio sam iz voćnjaka i čuo tebe i Prvog Preživelog kako vičete. Čuo sam i ono stvorenje, zahvaljujućo odjecima vaših glasova."

"I, kako je zvučalo?"

"Ne znam. Nešto slično ljudskim razmerama, rekao bih."

Bilo je nečeg uznemirujućeg u načinu na koji je svedok okretao glavu s jedne na drugu stranu. Bio je od čupavih lica i šuštav pokret kose

koja mu se preivala preko lica podsećao je Džarida na drhtavu kožu čudovišta iz Prvobitnog sveta.

"Jesi li mu čuo lice?" upita Ejverimen.

"Nisam. Bio sam predaleko."

"A onaj - neprirodni zvuk?"

"Ne sećam se da sam čuo bilo kakav nemi zvuk o kome čujem da neki govore."

Metkalf je nosio kosu preko lica. Ejverimen takođe i još dvojica svedoka. Džarid se priseti da niko od ove četvorice nije imao psihički utisak urlajuće tišine. Ni na Gornjem nivou niko od čupavih nije čuo nezamislivu, nečujnu buku koju su pravila čudovišta.

Džarid pročisti grlo i bolno proguta, zatim se nakašlja nekoliko puta, držeći se za vrat. Nikada se nije ovako osećao.

Ejverimen otpusti svedoka i pozva sledećeg.

Saslušavanje je trajalo već dva perioda i postalo je zamorno. Ispostavilo se da postoje dve grupe svedoka - oni koji su čuli natprirodni zvuk i oni koji nisu.

Džarida je mnogo više zaokupljala sve veća nesigurnost koju je osećao. Nije više bio tako uveren da su čudovišta puka oruđa kazne za njegovo nepoštovanje Zabrana. Činjenica da zlokobna pretnja nije bila povučena ni posle njegovog iskrenog pokajanja, mogla je da znači samo jednu od dve stvari: da Svetlost ne prihvata nikakvo pokajanje, ili da njegova poseta Prvobitnom svetu nije bila razlog besa čudovišta.

Tada se uspravi, razbuđen, jer mu se nametnula i treća mogućnost: možda je bio u pravu što je smatrao da su Svetlost i Tama postojeće pojave. I da su čudovišta, ako jesu bila kivna zbog njegovog uspeha, bila svesna koliko je blizu otkrića. Zar ne bi, u tom slučaju, preduzela sve da ga obeshrabre?

Silovito kljanje mu odbaci glavu unazad i izazva prekornu pauzu kod Ejverimena, koji je upravo postavljao pitanje.

Novi svedok je bio mlad dečak, čije je uzbuđeno pripovedanje odbacivalo svaku sumnju da je prečuo one nemoguće zvuke.

"Kako bi ti opisao taj - osećaj?" Starešina Ejverimen dovrši pitanje.

"Nešto kao mnoštvo nepovezanih uzvika koji su mi udarali u lice. Čuo sam ih i kada sam pokrio rukama uši."

Dečak je bio okrenuo glavu prema Ejverimenu i Džarid nije mogao

da čuje detalje njegovog lica. Ali mu je odjednom bilo od životne važnosti da sazna dečakov prirodni izraz lica. Stoga obiđe ploču, dohvati dečaka za ramena i okrenu ga tako da je bio izložen odjecima prenosnog odašiljača.

Bilo je upravo kao što je očekivao - dečakove oči su bile širom otvorene.

"Imaš nešto da kažeš?" upita Ejverimen, ne uspevajući da sakrije nezadovoljstvo zbog ovog ometanja.

"Ne - ništa." Džarid se vrati na svoje mesto.

Dečak je imao otvorene oči. Džarid je imao otvorene oči. Ostala tri svedoka pripadala su istoj grupi. I svi su doživeli onaj neobični osećaj!

Zar nije to već jednom pomislio - da bi nemi zvuk mogao da bude povezan, na neki način, sa očima, ukoliko su nezaštićene? Prisetio se čudnog osećaja u očima prilikom rituala Pobuđenja očnog nerva. Zar tada nije imao nedvosmislen utisak da mu oni neopisivi zvučni prstenovi poigravaju ispod kapaka?

Ali, kakav bi zaključak mogao da se izvuče iz svega toga? Ako je svrha očiju da osećaju Svetlost, kako to da istovremeno osećaju opakost čudovišta? Bio je ujedno ushićen i zbunjen poplavom podsticajnih pitanja. U isto vreme, svest da nema odgovor ni na jedno pitanje, ma koliko podsticajno bilo, dovodila ga je do besa.

Pitao se da li je Svetlost mogla biti u nekoj vrsti zle urote sa čudovištima, budući da mu se nametao zaključak da su oči zajednički element Božanskog i Demonskog.

Eto! Dozvolio je sebi bezbožnu misao! Pripremio se da otrpi gnev Svevišnje.

Umesto toga, začu kako ga Starešina Ejverimen pita: "U redu, Džaride - to jest, Prvi Preživeli - čuo si ova različita svedočenja. Imaju li sličnosti sa tvojim utiscima o čudovištu iz Prvobitnog sveta?"

Odlučio je da zaigra veštije. "Nisam baš siguran da sam čuo čudovište. Znaite kako mašta ume da se poigra sa čovekom." Nije bilo potrebe da im skreće pažnju na svoje iskustvo sa stvorenjem. Nije čuo šta bi dobio kada bi im saopštio da su ta bića upala i na Gornji nivo.

"A? Šta?" javi se Starešina Heverti. "Hoćeš da kažeš da nisi čuo čudovište u Prvobitnom svetu? Bio si tamo, zar ne?"

Džarid pokuša da se iskašlje, ali je bolno grebanje u grlu odolevalo.
"Da, bio sam tamo."

"Svi ovi događaji su usledili posle toga", podseti ga Preživeli Maksvel. "Izgubili smo nekoliko toplih izvora. Čudovište je ugrabilo Prvog Preživelog. Ne misliš li da si ti kriv za sve ove nesreće?"

"Ne, ne mislim." Zašto da okrivljuje sebe?

"Neki misle da bi mogao biti", reče Ejverimen hladno.

Džarid poskoči. "Je li ovo pokušaj da me uklonite sa..."

"Sedi, sine", naredi Maksvel. "Starešina Ejverimen je rekao da moramo da te postavimo za Prvog Preživelog, ali nas to ne sprečava da te smenimo ako se složimo da je tako najbolje."

"Pitanje je", ponovi Heverti, "jesi li ti uzrok svemu što se dogodilo ovom svetu."

"Naravno da nisam! Ona prva tri izvora su presušila mnogo pre nego što sam prešao Zabran!"

Okolo ploče nastade zamišljena tišina. Najzatečeniji od svih bio je sam Džarid, zbog istine koju je izgovorio bez razmišljanja. Otvorila mu je uši za pravu poplavu saznanja.

"Kako ne shvatate?" Nagnuo se napeto preko ploče, puštajući da mu se zvuk odašiljača odbija od lica, kako bi svi čuli njegovu iskrenost.

"Ono što se sada dešava ne može biti posledica mog prelaska Zabrana! Gornji nivo ima iste probleme! I oni su izgubili nekoliko jama za kuvanje i nestao im je jedan Preživeli pre nego što sam prešao u Prvobitni svet!"

"Bilo bi nam lakše da poverujemo", cinično primeti Ejverimen, "da si nam to rekao ranije."

"Nisam znao da se moj prelazak Zabrana dogodio posle svih ovih stvari. Mislio sam da ću vas samo učvrstiti u uverenju da sam kriv, ako vam to saopštim."

"A? Šta?" upade Heverti. "Kako da znamo da li je istina da Gornji nivo takođe ima nevolje?"

"Neka se raspita Službena pratnja kada me vrati tamo."

Džarid se osećao kao Preživeli koga su izbacili iz ponora Radijacije. Uspeo je da zbací okove sujeverja koji bi mu zamračili ostatak života senkom straha.

Osećao je skoro bezgranično olakšanje - zbog saznanja da njegov izlet u Prvobitni svet, u potrazi za Tamom i Svetlošću, nije izazvao

osvetu uvređene Svevišnje Sile. To je značilo da ne postoji preka potreba da potpuno odustane od traganja. Naravno, neće moći da se posveti tom zadatku kao što je nameravao - ne sad, kada je postao Prvi Preživeli i sa Sjedinjavanjem koje mu visi nad glavom. Ali će ipak moći da nastavi.

Teskoba, koja ga je već periodima pritiskala, istopila se pred ushićenjem. Klicao bi od sreće, samo da ga nije opet mučilo grlo.

Kinuo je i od toga mu zabubnja u glavi.

Nekoliko trenutaka zatim kinu i Starešina Maksvel, pa šmrknu.

A tada nastade nekakvo komešanje u svetu i Džarid se sledi, osetivši zadah čudovišta.

Neko upade u pećinu i požuri da ih umiri. "Ne dajte da vas uplaši ovaj miris." Glas je bio Romelov. "Dolazi od predmeta koji držim u ruci - predmeta koji je ispustilo čudovište, kada je odnelo Prvog Preživelog."

Džarid uhvati odbijene klikove prenosnog odašiljača sa predmeta koji je pokazivao njegov brat. Bila je to tkanina koju je zakopao u hodniku. Romel je stezao omču zamišljenog fijukužeta. Džarid je sada očekivao trzaj koji će ga oboriti s nogu.

Starešine su uzele da ispitaju smrdljivi predmet, a Maksvel upita: "Gde si to našao?"

"Čuo sam kad ga je Džarid sakrio. Onda sam ga iskopao."

"Zašto bi krio tako nešto?"

"Pitajte njega." Ali, pre nego što je Maksvel mogao to da učini, Romel nastavi: "Mislim da je prikrivao čudovište. Nemojte pogrešno da me shvatite. Džarid mi je brat. Ali je interes Donjeg nivoa na prvom mestu. Upravo zbog toga otkrivam ovu zaveru."

"Ovo je smešno..." počeo Džarid.

"A? Šta?" upade Heverti. "Zavera? Kakva zavera? Zašto bi tvoj brat bio u zaveri sa čudovištem? I kako bi mogao da bude u zaveri s njim?"

"Iskrao se i sreo ga u Prvobitnom svetu, zar ne?"

Odjeci su donosili samo utiske kose koja je Romelu padala na lice. Ali Džarid je znao da je osmeh, skriven iza tog zastora, bio đavolski, kao i svaki put kada bi fijukuže ispunilo svoju pakosnu svrhu.

"Sakrio sam tkaninu", pokušao on još jednom, "zato što..."

No, Heverti je terao svoje. "Šta bi postigao zaverom sa čudovištem?"

Uže je trebalo da se trzne još jednom. "Pa, postao je Prvi Preživeli, zar ne?" podseti ga Romel uz osmeh.

Džarid polete prema njemu. Ali dvojica Starešina mu preprečiše put. "Ovakvim ispadom", uveravao ga je Ejverimen, "samo postižeš da optužba izgleda uverljivije."

Džarid se opusti pored ploče. "Sakrio sam platno jer sam hteo kasnije da ga ispitam. Nisam mogao da ga donesem u svet, jer bih morao da odgovorim na pitanja na koja sad odgovaram."

"Razumno", progundā Ejverimen. "A šta je sa tvojom navodnom zaverom sa čudovištem?"

"Voleo bih da mi kažete šta ja imam od toga što je čudovište ugrabilo Vizera?"

"Za sebe, ništa."

Ispricao im je o upadu dva čudovišta na Gornji nivo.

"A zašto nam to nisi rekao ranije?" upita Ejverimen, s izvesnim negodovanjem, pošto je Džarid završio.

"Već sam vam rekao razlog - tada još nisam znao da nisam odgovoran za ono što se događa."

Maksvel malo počuta, a onda upozori: "Svakako ćemo proveriti tvoju priču da su Vizera ugrabila čudovišta."

"Ako utvrdite da sam lagao, osudite me na bilo koje vreme u Jami Kazne."

Ejverimen ustade. "Mislim da je dosta saslušavanja za ovaj period."

"Saslušanje? Humus!" opsova Džarid. "Bolje da se podignemo sa stražnjica i potražimo Prvog Preživelog!"

"Lakše malo", umirivao ga je Heverti. "Ne smemo da preduzimamo ništa brzopleto. Možda imamo posla sa Kobaltom i Stroncijumom lično."

"Ali oni će opet doći."

"Tada ćemo se osloniti na Branioce koji stražare na ulazu i na Čuvara, da izvrši Egzorcizam."

Bio je to glup stav, nastao iz glupog sujeverja, ali je Džarid čuo da neće moći da ih nagovori da promene odluku.

Na kraju perioda, Džarid se povukao u pećinu Fentonovih da pronađe rešenje kako da razdeli preostali prinos mane među Preživelimā i stokom. Zgrbivši se nad kutijom sa peskom, poravnao je površinu za pisanje i počeo da beleži pisaljkom ispočetka. Ali tada

opet kinu, snažno, ponovo počisti ploču i s gađenjem baci pisaljku. Gurnuvši kutiju u stranu, položio je glavu na ploču. Pored toga što ga je izluđivalo kijanje, osećao se kao da mu je glava natrpana vrućom, vlažnom vunom. Već mu se dešavalo da ima groznicu, ali ne kao sada. Niti je ikada čuo da se neko razboleo na ovakav način.

Skrećući misli sa telesnih neprilika, radovao se saznanju, u koje se još nije usuđivao da poveruje, da nikakvo Božanstvo ne stoji između njega i njegove potrage za Svetlošću. Čudovištima je mogla biti mrska pomisao da on traga za Tamom i Svetlošću, ali njima se mogao odupreti - samo kad bi pronašao način da izbegne njihovu moć omamljivanja.

Bilo je izluđujuće, takođe, to što je sve ukazivalo na neku nedokučivu potku, bez granica, u koju je bilo utkano toliko mnogo postojećih i nepostojećih stvari. Kakav je mogao biti taj nerasvetljeni odnos između očiju i Svetlosti, Svetlosti i Tame, Tame i Prvobitnog sveta, Prvobitnog sveta i Radijacije? Ova prividna veza se širila i na Đavolske Blizance i vraćala se, u beskrajnom kruženju, na oči i odnos Svetlost-Tama.

Uhvatio je sebe kako misli na Sajrusa, Mislioca, koji je provodio vreme meditirajući u svojoj pećini na drugom kraju sveta. Setio se da je slušao starca, pre više bremenitosti, kako iznosi neke nove zamisli o Tami. Možda su ga upravo te filozofske rasprave potakle da traži Tamu - i Svetlost. Znao je da mora ponovo da poseti Mislioca - uskoro.

Zavese se razmakoše, otkrivajući Menija, jednog od novih Preživelih. "Za P. P.-a sa iskustvom od nekoliko otkucaja srca", pecnu ga ovaj, "uspeo si da navališ na sebe poveliku nevolju - onomad, kad ti je izletelo pred Starešinama da treba pojuriti čudovište."

Džarid se nasmeja. "Bolje da sam držao jezik za zubima, čini mi se." Meni se smesti pored njega na ploču i kinu. "Čuvar je skočio do tavanice kada je čuo za to. Kaže da je sada siguran da bi Romel bio bolji P. P."

"Predomislice se opet, kada se ispetljam iz ove nevolje sa toplim izvorima."

"Kaže da tvoje ponašanje na saslušanju dokazuje da se nisi pokajao. Predviđa nam nove nevolje."

I kao da su Menijeve reči bile znak za obistinjenje Čuvarevog

proročanstva, kroz zavesu dopreše uznemireni glasovi.

Našavši se napolju, Džarid zadrža jednog od onih koji su trčali kraj njega. "Kakva je to gužva?"

"Reka! Opada nivo vode!"

Još nije stigao do obale kada mu klakovi središnjeg odašiljača donesoše čitavu sliku. Nivo vode u reci bio je toliko ispod normalne granice da je tečna mekoća njenog šuma bila potpuno skrivena odsustvom odjeka iza ivice korita. Čulo se samo slabašno žuborenje vode između kamenja koje nikada ranije nije bilo iznad površine.

Sa ulaza se uzdiže vrisak strave i Džarid u trku promeni pravac.

Sa središnjim odašiljačem iza sebe, počeo je da stiče potpun utisak o onome što je ležalo pred njim. Branioci, postavljeni na ulaz u hodnik, bezglavo su trčali okolo.

"Čudovište! Čudovište!" vikao je neko iz tog pravca.

Džarid zastade, jer je ceo hodnik odjednom ispunila grmljavina bezvučne buke čudovišta. Osećao je nešto nalik na Pobuđenje, pojačano hiljadu puta. Ali sada to nisu bili samo nejasni poluprstenovi nečujnog zvuka koji su mu doticali oči, kao kod Rituala očnog nerva. Vrišteća tišina bila je kao nekakva odvojena, bezlična stvar - nešto što nije fizički delovalo na njega, već na ulaz u tunel!

Ali i više od toga. Bezvučnost se širila, sasvim nalik na normalan zvuk i doticala mnoge stvari - svod, zid sa desne strane, viseće kamenje pored ulaza.

Polazeći ponovo napred, on podignu ruke ispred lica. Daleka, šaputava rika Pobuđenja smesta prestade. Eto dokaza - natprirodna sila koju su širila čudovišta zaista je delovala na njegove oči!

Oslobođen zbunjujućih utisaka, usredsredio se na odjeke ispred sebe. Na ulazu nije bilo čudovišta. Samo je još snažan miris govorio da su bila tu, pre samo nekoliko otkucaja. Tada začu neki predmet na podu tunela. Mogao je da čuje, čak i sa tog rastojanja, da je skoro istovetan onom što ga Dela našla na Gornjem nivou.

Bio je već na ulazu, kada je jedan od Branilaca podiže kamen iznad glave i pojuri prema cevi.

"Ne! Nemoj!" uzviknu Džarid.

Stražar udari kamenom.

Ponovo izloženih očiju, Džarid posegnu za ostacima predmeta. Bio

je još topao i zveckao je kada ga je protresao.
Primitio je još nešto: više nije bilo ni traga od grmeće tišine.

7.

Sajrus je živeo sam i koristio se uslugama udovica sa Donjeg nivoa, provodeći vreme u razmišljanju. Kada bi mu se ukazala prilika da govori, njegov jezik bi se marljivo latio posla da nadoknadi duge periode dokolice.

Sada je, na primer, Mislilac upravo razmatrao nekoliko tema, naizgled istovremeno:

"Džarid Fenton. Tačnije, Prvi Preživeli Džarid Fenton! Vratio se na još jednu seansu - kao što smo imali običaj pre mnogo bremenitosti." Džarid se nestrpljivo pomeškolji na klupi pored njega. "Došao sam da te pitam..."

"Ali se bojim da te čeka vraški posao - sa toplim izvorima koji presušuju i sa svim onim čudovištima što su se rastrčala po hodnicima. Jesi li odlučio šta da se radi sa rekom? I sa tim predmetom koji je ostavilo čudovište u prošlom periodu - imaš li ideju šta bi to moglo da bude?"

"Čini mi se da..."

"Čekaj! Da razmislim malo o tome."

Džarid je bio više nego srećan zbog tih nekoliko trenutaka tišine. Doneli su olakšanje njegovoj bolnoj glavi koja je pretila se raspoluti kao ljuska mane svaki put kada bi se nakašljao. I pre je imao groznicu - kada ga je ujeo pauk, na primer - ali nikada mu nije bilo tako loše.

Sajrusova pećina bila je izolovana od većine zvukova sveta debelom zavesom koja je visila na ulazu. Ali je prostor bio tako skućen da je Džarid mogao bez muke da sazna iz odjeka koliko se Mislilac promenio.

Bila je sreća što starac nikada nije razvio sklonost da pokriva lice velom kose, jer je sada bio potpuno ćelav. A bore, nastale dugogodišnjim naprezanjem mišića koji su sklapali očne kapke, bile su još dublje urezane.

"Samo sam se pitao", reče Sajrus, objašnjavajući svoje ćutanje, "da li je čudovište namerno ostavilo tu stvar na ulazu. Ubeđen sam da jeste. Šta ti misliš?"

"I meni je tako zvučalo."

"Kakav je mogao da bude razlog?"

Džarid je osluškivao grozničavo ponavljanje Litanije Svetlosti, u ritualu Oživljavanja, na drugoj strani sveta. Moglo se čuti i kako njegov Službeni, koji ga je čekao da pođe s njim na Gornji nivo, razgovara s nekim pred ulazom.

"To je jedna od stvari koje sam hteo da pitam", reče on konačno.

"Pričaj mi - o Tami."

"O Tami?" Čuo se zvuk Sajrusove brade između palca i kažiprsta.

"Nekada smo puno razgovarali o tome, zar ne? Šta bi još da znaš?"

"Da li je moguće da Tama bude u nekoj vezi sa..." Džarid za trenutak počuta. "Sa očima?"

Posle nekoliko otkucaja, njegov sagovornik uzvрати: "Ne, kako ja to čujem - ne više nego sa kolonom ili malim prstom. Zašto pitaš?"

"Imam ideju da bi na neki način mogla biti bliska Svetlosti."

Sajrus razmotri izjavu. "Svevišnja Svetlost - večno dobro. Tama - večno zlo, bar prema verovanju. Princip povezanih suprotnosti. Nema jedne bez druge. Da ne postoji Tama, trebalo bi svuda da bude Svetlost. Da, pretpostavljam da bi mogao da postoji negativan odnos. Ali ne čujem kako se oči uklapaju u tu sliku."

Džarid ustade, nakašljavši se i zaljulja se zbog omamljujućeg delovanja groznice. "Jesi li ikada osetio Pobuđenje?" upita on.

"U Ritualu očnog nerva? Da. Pre mnogo bremenitosti."

"Eto, trebalo bi da prilikom Pobuđenja osetiš Svetlost. Ako postojanje Svetlosti zavisi na negativan način od postojanja Tame, oči bi trebalo da imaju sposobnost da osete Tamu."

Džarid je slušao kako njegov sagovornik trlja lice, duboko zamišljen.

"Zvuči logično", priznade Mislilac.

"Ako čovek može da pronađe Tamu, zar ne misliš da bi mogao da pronađe i..."

Ali Sajrus nije dozvolio da mu prekinu tok misli. "Ako ćemo da govorimo o Tami kao o materijalnoj postavci, upitajmo se: Šta je Tama? Zaključili smo da bi mogla - pazi, kažem mogla, pošto je ovo samo ideja - da bude univerzalni medijum. Što znači da postoji svuda - u vazduhu oko nas, u hodnicima, u večnim stenama i u mulju..."

Džaridova groznica pretvorila se u jezu, ali je nastavio da prati

Misliločeve reči.

"Zaključak broj dva", produži Sajrus, čiji se glas sada odbijao od podignutog kažiprsta. "Ako je univerzalna, mora biti potpuno nesaznatljiva za čula."

Razočaran, Džarid se spusti na klupu. Ako je Mislilac u pravu, nema razloga da očekuje da će ikada pronaći Tamu. "Zašto bi onda uopšte postojala?"

"Možda kao medijum kroz koji se prenosi zvuk."

Obojica su neko vreme ćutali.

"Ne, Džaride. Ne verujem da postoji mogućnost da nađeš Tamu negde u ovoj vasesjeni."

Džarid upita, s nadom. "Da li bi tamo, u večnosti, moglo da bude manje Tame?"

"Ako misliš na naš takozvani Raj, treba da zaboravimo Tamu kao fizički medijum. U tom slučaju bih rekao da u Raju mora da ima manje Tame, jer bi Raj trebalo da bude ispunjen Svetlošću."

"Kakva je tvoja slika Raja?"

Mislilac se nasmeja. "Ako slušaš verovanja, moraš priznati da bi tamo trebalo da bude divno. Čovek je bio stvoren po Božjem liku. Zahvaljujući sveopštoj prisutnosti Svetlosti, moglo se saznati šta je pred nama bez pomoći mirisa ili sluha. Nije bilo potrebno ni da opipavamo stvari. Bilo je kao da su sva naša čula pomešana u jedno i mogla su da dosegnu mnogo dalje nego što dopire najsnažniji glas."

Džarid je sedeo i razmišljao kako mu je poseta Sajrusu donela malo ohrabrenja. Nije čak ni pronašao podstrek za dalju potragu za Svetlošću.

"Tvoja Pratnja čeka", podseti ga Mislilac.

"Još samo jedno pitanje: kako objašnjavaš Ritual očnog nerva?"

"Ne znam. I mene to muči. A Svetlost zna da sam mnogo razmišljao o tome. Ali sam ipak došao do nečega: Pobuđenje bi moglo da bude neka vrsta normalne telesne radnje."

"Kako?"

"Sklopi oči - ali čvrsto. Tako. A sad, šta čuješ?"

"Buči mi u ušima."

"Baš tako. Pretpostavimo sad da smo generacijama morali da živimo u sredini u kojoj nije bilo zvuka. Niko od živih sada ne bi ništa čuo."

Ali, recimo da je legenda o zvuku prenošena s kolena na koleno pomoću jezika dodira."

"Ne čujem šta..."

"Ne pada ti na pamet da bi u tom slučaju sada moglo da postoji nešto kao Ritual slušnog nerva? To je ono što si malopre uradio stezanjem mišića lica. Tako bi sada možda postojao Čuvar Puta koji bi te terao da grčiš lice da bi osetio Svevišnji Zvuk."

Džarid se uzbuđeno uspravi. "Oni prstenovi nemog zvuka koje osećamo prilikom Pobuđenja - hoćeš da kažeš da bi to moglo da bude u vezi sa nečim što su ljudi nekada radili očima?"

Jasno je čuo kako Sajrus sleže ramenima pre nego što je rekao: "Ništa ja ne mislim. Samo postavljam teoretsko pitanje."

Starčevo disanje postade plitko, znak da meditira.

Džarid pođe prema zavesi, a onda zastade i osluhnu u pravcu Mislioca. Nekada davno, verovao je da će otkriti da u Prvobitnom svetu ima manje Tame i tako saznati njegovu suštinu. Ali Sajrus je tvrdio da je Tama univerzalni medijum koji se ne može osetiti.

Zar nije ipak moguće da Svetlost ima poništavajući učinak - da na neki način izbriše Tamu? I, ako čovek bude srećan da čuje kako se odvija to poništavanje, može li tako da dođe do saznanja o prirodi Svetlosti i Tame?

Tada mu dođe misao o nečemu neuporedivo važnijem: Sajrus je rekao da je prisustvo Svevišnje Svetlosti u Raju omogućilo čoveku da zna šta leži pred njim bez pomoći mirisa ili sluha!

Zar nisu Vizeri upravo to radili? Jesu li i oni imali nekakvu neobičnu vezu sa Svetlošću - vezu o kojoj ni sami nisu imali pojma?

Već je bio svestan zagonetne veze između Svetlosti i Tame, očiju, Prvobitnog sveta i Đavoljih Blizanaca. Sada mu se činilo da će tom skupu morati da pridoda i Vizere. Jer, kad god su vizovali, moralo je biti manjka nečeg oko njih - kao što je bilo manje tišine kada bi normalna osoba slušala zvuke. Baš taj manjak, u slučaju Vizera, mogao je da bude ono za čime je tragao - manjak Tame!

Prisećajući se da je Dela takođe Vizer, odjednom je postao nestrpljiv da se vrati na Gornji nivo i da tamo osluškuje i eventualno čuje, čega je to bilo manje oko nje kada je vizovala.

Džarid pomeri zavesu.

"Zbogom, sine - i srećno", dobaci Sajrus i kinu.

Džarid je otpustio Službenu pratnju na poslednjem prevoju pre ulaza u Gornji nivo. Nije bilo potrebno da čekaju glasnika koji je otrčao ispred njih, jer je odlučeno da se ovaj ne vraća odmah.

Bio je na neki način zadovoljan što će ostati sam. Kapetan se žalio na zapaljenje grla, a jedan Pratilac je toliko kašljao da je bilo teško čuti klikoblutke. Uz to, oni koji se nisu žalili na telesne smetnje bili su neprestano u strahu jer im se povremeno činilo da osećaju miris čudovišta. Džarid nije osećao nikakav miris - bio mu je zapušen nos. Nije mogao bogzna kako ni da čuje, jer mu se činilo da mu se onaj osećaj ispunjenosti u glavi preneo i na ušne kanale.

Drhteći od groznice, udario je klikoblucima što je jače mogao i teturao se uz hodnik, žaleći što se nije javio u Pećinu Nege umesto što je pošao da objavi Nameru Sjedinjavanja.

Prošao je dugački zavoj hodnika i zastao, osluškujući ispred sebe. Tamo gore čula se grozničava aktivnost - neko je nabacivao kamenje, metodično ali žurno. I glasovi - glasovi dvojice muškaraca koji su mrmljali užasnutim tonom, proklinjući i zazivajući Svevišnju Svetlost.

Mešajući brže oblutke, slušao je kako klikovi odjekuju od tela ljudi, dok su hitali po kamenje i odlagali ga na gomilu uz zid ulaza na Gornji nivo.

Onda shvati da čuje nemi zvuk - ispred ove dvojice! Bio je pričvršćen na zid.

Tamo kao da je bio razastrt omanji svežanj zaleđenih odjeka i Preživeli su ih žurno zatrpavali kamenjem. Jedan od njih konačno začu Džarida, prestrašeno dreknu i pobeže nazad u svet.

"To je samo Fenton, sa Donjeg nivoa", doviknu drugi za njim.

Ali moglo se čuti da onaj nema nameru da se vraća.

Džarid pođe dalje, a onda ustuknu, zbunjen. Još jednom je bio siguran da vrišteći muk ne dolazi do njega putem ušiju. U stvari, čuo ga je (ako je to bila prava reč) očima!

Izvršio je probu, tako što je okrenuo glavu na drugu stranu: istog trenutka postao je potpuno nesvestan postojanja pojave.

Kada je ponovo okrenuo glavu, bezvučna buka je nestala - bez traga. Činilo mu se značajno što je čuo da je čovek položio poslednji kamen na gomilu, dovršavajući zid.

"Bolje da odmah pođeš dalje", upozori ga ovaj, "čudovište bi moglo da se vrati."

"Šta se dogodilo?"

Jeka reči donese mu sliku čoveka koji je podizao drhtavu ruku da obriše znoj sa lica. "Ovog puta čudovište nije nikog ugrabilo. Samo je stajalo tu i polivalo zid..."

Onda vrisnu i poče divlje da otresa ruku ispred sebe. Zatim se gluvo sjuri niz prolaz, jecajući: "Svevišnja Svetlosti!"

Džarid je čuo šta ga je prestrašilo. Čovekov dlan bio je pun neme grmljavine!

Radoznalo je prišao gomili kamenja, ali mu tada napad kašlja otkri koliko je bolestan, te se stoga otetura dalje, u svet Gornjeg nivoa.

Ovog puta nije bilo nikoga da ga dočeka na ulazu, pa se koristio klakovima središnjeg odašiljača da ozvuči put do Točkove pećine. Zatekao je Anselma kako šeta iza zavese i mrmlija nešto za sebe, jarosnim glasom, nervozan.

"Uđi, dečko moj - tojest, Prvi Preživeli", pozva ga Točak. "Voleo bih da mogu da ti kažem da mi je drago što si se vratio."

Produžio je da hoda, a Džarid se skljoka na klupu. Naslonio je vrelo lice na dlanove.

"Žao mi je zbog tvog oca, dečko moj. Bio sam užasnut kada me je glasnik obavestio. Nama su čudovišta odnela još troje ljudi otkako si otišao."

"Došao sam", reče Džarid slabim glasom, "da objavim Nameru Sjedinjavanja..."

"Nameru sjedinjavanja - u humus!" zapeni Anselm, okrećući se Džaridu, podbočivši se rukama. "U ovakvom trenutku si naš'o da misliš na Sjedinjavanje?"

Pošto mu Džarid ništa nije odgovorio, on nastavi: "Oprosti, dečko moj. Ovde smo svi na ivici nerava - sa svim tim čudovištima gde god se okreneš i toplim izvorima koji presušuju. Još pet nam je otišlo u prošlom periodu. Koliko čujem i vi imate iste probleme."

Džarid klimnu, ne mareći mnogo da li ga je Točak čuo.

Anselm je mrmlijao još neko vreme, a onda reče: "Sjedinjavanje! Zar ti glasnik nije preneo da sam odlučio da odložim stvar dok ne preduzmemo nešto u vezi ovih komplikacija?"

"Nisam čuo glasnika. Gde je on?"

"Poslao sam ga nazad na početku perioda."

Džarid se oklembesi na klupi. Telo mu je ključalo kao topli izvor. Glasnik je odavno otišao, ali nije stigao do Donjeg nivoa. Niti su ga usput sreli. Činjenica da mu je nekoliko Pratilaca - oni kojima nije bio zapušen nos - saopštilo da su osetili miris čudovišta u hodniku, mogla je imati samo zlokobno značenje.

Pluća mu se zgrčiše od kašlja i kada je prestao, oseti da je u pećinu ušao Savetnik i da ga napeto osluškuje.

"Pa, Fentone", otvoreno će Lorenc, "šta ti kažeš na ovu rabotu čudovišta?"

Džarid zadrhta od novog napada groznice. "Ne znam šta da mislim o tome."

"Rekao sam Točku šta ja mislim: Vizeri su se vratili starim prevarama. Uzimaju Preživjele za robove. Povezali su se sa Đavoljim Blizancima da bi ostvarili svoje namere."

"A ja velim da je to smešno", upade Anselm. "Pa čuli smo da su čudovišta odnela Vizera."

"Kako da znamo da to nije ono što su hteli da čujemo?"

Anselm frknu. "Ako će Vizeri ponovo da uzimaju robove, jednostavno će to uraditi."

Lorenc je ćutao, ali je to bilo tvrdokorno ćutanje. Čulo se da će nastaviti da tvrdi da čudovišta i Vizeri rade zajedno. Džarid je znao i zbog čega: ako je Savetnik nameravao da ga optuži da je Vizer, hteo je da bude siguran da će optužba uključiti i posrednu krivicu zbog pojavljivanja čudovišta.

"Siguran sam da će Dela hteti da čuje tvoju odluku da se Sjedinite, dečko moj." Anselm uze Savetnika pod ruku i razmaknu zavesu.

"Poslaću ti je."

Džarid se zakašlja, drhtavo obrisa usijano čelo i strese se.

Nedugo zatim, devojka uđe u pećinu i odmah oštro uvuče dah, zaustavivši se ispred zavesu.

"Džaride!" uzviknu ona, u dubokoj brizi. "Ti goriš! Šta ti je?"

Isprva je bio iznenađen što je čula njegovu groznicu sa drugog kraja pećine. Ali groznica je isto što i toplota. A Vizeri vize toplotu, zar ne?

"Ne znam", izusti.

Na trenutak je čak uspeo da se zainteresuje za činjenicu da je ona tu i da vizuje. Bila je to prilika da pažljivo oslušne i da možda čuje čega

to ima manje oko nje dok vizuje. Ali namera mu se izgubi u silovitom drhtanju.

Dela pažljivo navuče zavesu iza sebe i priđe mu. On okrenu glavu u stranu i nakašlja se, a ona kleknu ispred njega, opipavajući mu vrele ruke i lice. Čuo je kako joj se brižno mršti čelo.

Ali ona promeni taj izraz zbog nečega što je bilo čujno preče. "Džaride, sigurna sam da Savetnik zna da si Vizer!" šapnu ona. "Nije to rekao, ali nas sve neprestano podseća na to kako imaš oštra čula."

Džarid se zaljulja napred, zadrža se i ostade da sedi, drhteći i znojeći se, dok mu se u glavi okretalo i bučalo.

"Zar ne čuješ zašto te je naterao da gađaš onu metu među toplim izvorima?" nastavila je. "On zna kako višak toplote utiče na Vizere! Hteo je samo da se uveri da..."

Devojčine reči se izgubiše u praznini i on se sruši sa klupe.

Kada se konačno probudio, imao je u ustima ukus lekovite plesni i nejasno se sećao da su ga nekoliko puta naterali da proguta tu ljigavu smesu.

Bio je takođe svestan da je ceo jedan period - ili možda duže? - preležao, polusvestan, u Točkovoj pećini. Javljala mu se i Ljubazna Preživela, pokušavajući da se probije u njegove košmare. Možda je i uspela. On se nije sećao ni njenog uspeha ni samih snova.

Sada je osećao samo unutrašnji mir i olakšanje. Grlo mu je ponovo bilo prohodno a glava bistra i bez bubnjajuće groznice. Iako mu još nije bilo sasvim dobro, bio je siguran da će se potpuno oporaviti kad povрати snagu.

Postepeno je postao svestan suzdržanog disanja na drugom kraju pećine i prepoznao Delin ritam i dubinu udisaja.

Čuo se elastičan, pun zvuk skladnih pokreta mišića bedara i listova dok je hodala - nespokojno, zaključio je po nesigurnosti koraka - do zavesu i natrag.

Onda odjednom priđe useku za spavanje i očajnički ga protrese. "Džaride, probudi se!"

Po žurbi u njenom glasu čulo se da već neko vreme pokušava da ga razbudi.

"Budam sam."

"Hvala Svetlosti!" Nešto kose izvuklo joj se iz trake koja ju je čvrsto držala iza glave i palo joj na lice. Sklonila ju je u stranu i on dobi jasniji utisak glatkih, pravilnih crta, zategnutih od brige.

"Moraš da bežiš odavde!" nastavila je da mu napeto šapuće. "Savetnik je ubedio ujka Norisa da si Vizer! Nameravaju da..."

Iz spoljašnjeg sveta do njih dođe zvuk razgovora i Džarid začu tiho strujanje vazduha oko njenog lica kada se okrenula prema ulazu, a onda opet prema njemu.

"Dolaze!" upozorila ga je. "Možda ćemo moći da se izvučemo pre nego što stignu!"

On pokuša da se podigne ali se sruši nazad, slab i zbunjen, jer je iznenada shvatio da devojka nije okrenula uvo prema izvoru zvukova, po opštem običaju. Svaki put bi se okretala licem prema onome što je interesovalo. Da li je to značilo da ne vizuje ušima? Ali, čime je onda vizovala?

Glasovi spolja sada su se jasnije probijali kroz zavesu.

Savetnik: "Naravno da sam sigurna da je Vizer! Iako je odličan strelac, nije uspeo da pogodi običnu nepokretnu metu u voćnjaku mane. A ti znaš ono što i ja, da višak toplote zbunjuje Vizere."

Točak: "To zaista zvuči sumnjivo."

Savetnik: "A šta je sa Obrijem? Poslali smo ga da prekrije onaj nemi zvuk koji je čudovište ostavilo napolju, na zidu. Prošlo je već dva perioda kako ga nema. Ko ga je poslednji čuo?"

Točak, hrapavo kašljući: "Bajron kaže da je Fenton ostao sa Obrijem kada je on pobjegao u svet."

Savetnik, pošto je kinuo: "Eto ti! Ako želiš još dokaza da je Fenton Vizer, u dosluhu sa čudovištima, seti se samo jednog od naših osnovnih verovanja."

Točak: "Svaki Preživeli, koji šuruje sa Kobaltom ili Stroncijumom, smrtno će poboleti."

Čulo se kako zakoračuju prema ulazu u pećinu.

Točak, šmrčući: "Šta ćemo s njim?"

Savetnik: "Za početak će biti na sigurnom u Jami." Još jednom je kinuo. "Budući da je Vizer, sigurno će vredeti kao talac."

Kada su razmakli zavesu, Džarid začu nekoliko naoružanih Branilaca kako se raspoređuju ispred pećine.

Anselm Točak uđe i stade pored Džarida, potiskujući Delu u stranu.

"Je li napravio kakav budan zvuk?"

"On nije Vizer!" uzviknu Dela. "Ostavite ga na miru!"

Džarid je čuo da joj je lice okrenuto prema Točku i ponovo je čuo kako sklanja kosu sa čela - tačnije, sa očiju.

Prisetio se kako je podigla ispred sebe onaj cevasti predmet, ostavljen iza čudovišta i držala ga u visini lica.

Znači da je vizovala očima!

Anselm ga dohvati za ruku i grubo prodrma. "U redu, diži se sa tog useka! Čujemo da si budan."

Džarid se sa mukom podiže na noge. Lorenc ga zgrabi za mišicu, ali se on otrže.

"Braniooci!" dreknu preplašeno Savetnik.

Stražari se sjuriše unutra.

8.

Iako nije verovao da je tako nešto moguće, Jama Kazne na Gornjem nivou bila je gora i od one u Džaridovom svetu. Činilo mu se da ne bi mogao da zamisli strašniju kaznu za prestupe. Kao zatvor, Jama je bila bezbedna. Ispust na kome je ležalo bio je dve dužine tela ispod površina tla. I bio je dosta uži od njegovih ramena, tako da su mu jedna ruka i noga visile iznad ponora.

Pošto su ga spustili užetom, ležao je tamo, bez pokreta, stotine otkucaja - sve dok mu udovi nisu utruli. Onda je oprezno ispustio jedan klikoblutak u jamu. Kamen je padao - i padao - i padao. Mnogo udisaja kasnije, pošto je već odustao od osluškivanja udara, čuo je najtiše bloć u svom životu.

Iz daljine su dolazili zvuci aktivnosti vezanih za kraj perioda - deca u igri posle lekcija Upoznavanja, struganje ljuski mane po ploči za vreme obeda i učestalo kašljanje.

Kada je odašiljač odjeka konačno zaćutao i počeo period počinka, dođe mu Dela.

Spustila mu je ljusku sa hranom na užetu. Onda je legla, tako da joj je glava virila preko ivice Jame.

"Umalo nisam ubedila ujka Norisa da je nemoguće da si Vizer", razočarano je šaputala, "ali ga je ta epidemija ponovo razljutila."

"Ono kijanje i kašljanje?"

Postojano struganje njenog glasa se poremeti kada je klimnula glavom. "Trebalo bi da uzimaju plesan, kao mi. Ali Lorenc ih ubeđuje da to ne pomaže protiv radijacijske bolesti."

Zaćutala je i on pusti da ljuska mane kucne o zid jame. Hvatajući oštre odjeke, brzo je sastavio sliku devojčinih crta. Dopadalo mu se ono što je čuo, još više nego pre.

Opšti sklop bio je gladak i pouzdan. Njena kosa, zaglađena unazad sa čela, imala je prijatan zvuk, dajući licu meku, prefinjenu zvučnu ravnotežu. Sve je to bilo na neki način veoma blisko šaputavoju muzici koju je izvlačila iz visećeg kamenja. Sada je sasvim jasno čuo koliko je bila poželjna za Sjedinjavanje.

Prineo je ustima još jednog oljuštenog raka, a onda zastao, shvativši

da ona i sada vizuje. Ponovo je pustio da ljuska mane udari u kamen i proizvede još jeke i začuo da joj je lice okrenuto prema njemu. Skoro da je mogao da oseti napetu usmerenost njenih očiju.

Ipak, teško da je bio pravi trenutak da osluškuje šta se dešava oko nje dok vizuje. Ako je dolazilo do manjka ovoga ili onoga, nije to mogao da otkrije viseći grčevito na steni.

Uprkos svemu, uhvatio se za činjenicu koja mu je u tom trenutku postala jasna: pošto je sve ukazivalo da su Svetlost i Tama u nekoj vezi sa očima - možda baš sa očima Vizera - manjak, za kojim je osluškivao, trebalo je da ima merljiv uticaj na oči.

Samo malo! Postojalo je nešto - kada su bili tamo u Točkovoju pećini i kada se Dela nagnula da ga probudi. Par pramenova kose joj je palo na lice. Zar nije, kada ih je sklonila, ostalo manje kose ispred očiju?

Uzaludnost ovih misli ga je obeshrabrila. Ne - Tama nije mogla biti nešto tako jednostavno kao kosa. Bilo bi to isuviše ironično - osluškivati nešto što je odvajkada poznavao. Sajrus je rekao da je Tama univerzalna, sveprisutna. To znači da će morati da osluškuje šire, svuda oko devojke.

"Džaride", reče ona bojažljivo. "Ti nisi - mislim, ti i čudovišta niste..."

"Nemam nikakve veze sa njima."

Ote joj se uzdah sa prizvukom olakšanja. "Jesi li došao iz sveta Vizera?"

"Ne. Nikada nisam bio tamo."

Odjeci ovih reči donesoše mu snužden izraz njenog lica.

"Znači da si ceo život krio da si Vizer - baš kao i ja", saosećajno je zaključila.

Nije bilo razloga da je obeshrabruje. "Nije bilo lako."

"Nije. Znati da možeš mnogo bolje da uradiš nešto, a biti prinuđen da osluškuješ svaki svoj korak da drugi ne otkriju tvoju tajnu."

"Izoštrio sam tu veštinu - i više nego što treba, izgleda. Inače sad ne bih bio ovde."

Čuo je kako joj ruka klizi niz liticu Jame, kao da se pruža prema njemu. "Oh, Džaride! Da li je i tebi ovo važno - da znaš da nisi sam? Nisam ni sanjala da je još neko morao da izdrži bremenitosti Radijacije i straha, kao ja - neprestano se pitajući hoću li već sledećeg trenutka biti otkrivena."

Razumeo je bliskost koju je morala osećati prema njemu, način na

koji je ispoljavala usamljenost. Osećao je i u sebi nešto slično, iako nije bio Vizer, kako strepi prema toj devojci, željno odgovora srodne osobe.

Nastavila je da otvara dušu. "Ne shvatam zašto nikad nisi otišao da tražiš svet Vizera. Ja bih to učinila. Ali, bojala sam se da ga neću naći i da ću se izgubiti u hodnicima."

"Hteo sam da odem tamo", slagao je. Otkrio je da je moguće da odigra ulogu Vizera, ako bude sledio njene postupke. "Ali sada su tu i moje obaveze prema Donjem nivou."

"Da, znam."

"Ne čujem, to jest, ne vizim zašto se nisi pridružila Vizerima prilikom nekog njihovog upada", reče on.

"O, to nisam mogla. Šta bi bilo da su Vizeri odbili da me povedu? Svi bi znali ko sam. Proterali bi me kao Različitu."

Ustala je i vizovala dole u Jamu.

"Odlaziš?" upita on.

"Samo dok ne smislim kako da ti pomognem."

"Koliko dugo nameravaju da me drže ovde?" Pokušao je da promeni položaj, ali je samo na jedvite jade uspeo da se održi na ispustu.

"Dok se ne pojave čudovišta. Tada će im ujka Noris staviti do znanja da te držimo kao taoca."

Slušajući kako joj se udaljavaju koraci, bio je opčinjen brojnim mogućnostima koje je otvarala njegova veza sa devojkom. Čak i ako mu Svetlost i Tama ostanu nedokučive, moći će da nauči nešto o tajanstvenim sposobnostima Vizera.

Prošla je već polovina perioda počinka kada je Džarid, zgrčenih i bolnih mišića, konačno uspeo da se podigne u sedeći položaj. Kucnuo je ljuskom mane o zid i oslušnuo. Otvor Jame nije bio veliki - otprilike dve dužine tela u širinu, procenio je. Čuo je takođe da na zidovima, izuzev ispusta na kome je visio, nema pukotina i izbočina koje bi pružile oslonac da se uspne na površinu.

Podigao je koleno do grudi i oslonio stopalo na ispust. Onda je kliznuo uvis, ruku priljubljenih uz glatki zid, dok se nije uspravio. Polako se okrenuo, grudima uz stenu. Podigao je ruku iznad glave i pucnuo prstima, proizvodeći oštre zvuke. Nagla praznina u zvučnom obrascu govorila mu je da je rub Jame najmanje za dužinu ruke iznad njegove ispružene šake.

Ostao je u tom položaju nekoliko stotina otkucaja pre nego što je začuo kako gore nastaje prava Radijacija. Dotle su se mogli čuti samo uobičajeni zvuci usnulog sveta koje je prekidalo samo povremeno kašljanje.

A onda kao da je sve proključalo od straha i pometnje, kada je jedan od Branilaca uzviknuo ono strašno upozorenje: "Čudovišta! Čudovišta!"

U Jamu se sliše promukli uzvici, krici i glasni nered ljudi u bezglavoj jurnjavi tamo-amu.

Džarid skoro izgubi ravnotežu kada je podigao glavu i shvatio da je čitav otvor Jame ispunjen nemim zvukom. Za razliku od iskustva prilikom Pobuđenja, sada je postojao samo jedan krug te nečastive čudovišne stvari. Činilo mu se da ne utiče direktno na oči. Više je odgovarala, veličinom i oblikom, njegovom zvučnom utisku otvora Jame.

Zateturao se na ispustu, mlatarajući rukama da povрати ravnotežu, a onda se našao čvrsto priljubljen licem uz kamen, osluškajući nekog ko je trčao u njegovom pravcu.

Sledećeg trenutka prepozna Savetnikov glas, negde sa sredine sveta. "Jesi li kod Jame, Sedlere?"

Još jednom se začu udaljena vriska i Sedler mu se zaustavi iznad glave. "Stigao sam!" Udario je kopljem po steni da ozvuči Džaridov položaj dole na ispustu.

Ovog puta je Točkov glas bio taj koji se uzdigao u izazov čudovištima: "Imamo Fentona! Znamo da vam pomaže! Odlazite, ili ćemo ga ubiti!"

Novi talas vike pokaza da čudovišta ne obraćaju pažnju na Anselmovu pretnju.

"U redu, Sedlere", zaurla Lorenc. "Pošalji ga na dno!"

Vrh koplja okrznu Džaridovo rame i on se trgnu, uzmičući duž ispusta. Koplje se ponovo spusti, kliznuvši između stene i njegovih grudi i poče da ga gura sa ispusta. Džarid se zanese unazad i zamaha rukama, boreći se da se ne surva u ponor bez dna.

Ruka mu u zamahu dodirnu koplje i on ga dograbi, očajnički ga trgnuvši uvis. Skoro istovremeno, svom snagom povuče koplje i sa njim punu težinu čoveka koji je držao drugi kraj.

Koplje mu odjednom ostade u ruci i on oseti udar vazduha kada je

Sedler proleteo pored njega, vrišteći sve do dna.

Oružje je bilo više nego dovoljno dugo da premosti Jamu. Upotrebio ga je da napipa malo udubljenje na suprotnom zidu. Zaglavivši tamo kraj koplja, učvrstio ga je na zid iznad glave.

Panika se stišala, onako brzo kako se podigla. Po svemu sudeći, uljezi su ostvarili svoju nameru i povukli se.

Džarid se uzvera na zaglavljeno koplje i poseže uvis, dohvati ivicu Jame i izvuče se napolje.

"Džaride! Slobodan si!"

Odjeci koraka doneše mu deliče utisaka o Deli, koja mu je žurila u susret. Čuo je tiho šššš namotaja užeta, prebačenog preko ramena, kad bi joj se očešalo o ruku.

Pokušao je da odredi svoj položaj, ali je zvonjava uznemirenih glasova bila suviše zbunjujuća da bi mu pokazala gde leži ulaz.

Dela mu položi ruku na mišicu. "Tek sam maločas pronašla uže."

Odabrao je, bez određenog razloga, da pođe pravo.

"Ne." Okrenula ga je u suprotnom smeru. "Ulaz je na ovoj strani. Viziš?"

"Aha, sad ga vizim."

Držao se malo pozadi, puštajući je da bude par koraka napred i idući tamo gde bi ga povukla za ruku.

"Ići ćemo okolo, uz reku", predložila je. "Možda ćemo uspeti da stignemo do prolaza pre nego što puste središnji odašiljač."

On se, naprotiv, nadao da će neko baš to uraditi. Istina, nije se setio da klakovi, koji bi ozvučili prepreke pred njima, otkrili njihov položaj drugima.

Zakačio je stopalom izbočinu na podu i zateturao se. Pošto mu je devojka pomogla da povрати ravnotežu, hramao je dalje. Onda se smirio, obuzdavajući hitnju bekstva i prizvao sve znane veštine, savladane tokom bremenitosti obuke, kada je morao da nauči da razazna prigušeni ritam otkucaja srca, šuštavu tišinu lenjog potoka koju remete pokreti riba ispod mirne površine, udaljeni miris i klizanje daždevnjaka koji puzi preko mokrog kamena.

Sada staloženiji, osluškivao je zvuke - bilo kakav zvuk, prisećajući se da i najnezatniji šum može biti koristan. Aha! Taj preskok u Delinom dahu: naišla je na uzdignuto tlo. Kada je stigao do uspona, bio je spreman.

Napeto je slušao oko sebe. Otkucaji srca bili su suviše nerazpoznatljivi da bi mu bili od pomoći, osim kao direktan zvuk. Ali nešto joj je tiho lupkalo u torbi. Nanjušio je slabe mirise raznih vrsta namirnica. Spakovala je veću količinu hrane i nešto od toga je pri svakom koraku udaralo u torbu. Tiho plop proizvodilo je odjeke, ako se dovoljno pažljivo oslušne. Sada ih je čuo, skoro izgubljene među glasnijim zvucima sveta. Ali bili su dovoljno jasni da bi omogućili čujne utiske o onome što ga je okruživalo.

Bio je ponovo siguran u sebe.

Napustili su obalu reke, presekavši put iza voćnjaka mane i bili gotovo na ulazu kada je neko najzad pustio središnji odašiljač.

Smesta je zadobio kompletnu sliku nejasnih utisaka koji su ga brinuli u poslednjih nekoliko otkucaja - na ulaz je upravo stigao stražar i zauzeo svoje mesto.

Sledećeg trenutka čovek podiže uzbunu. "Neko pokušava da izađe. Ima ih dvoje!"

Džarid obori rame i zatrča se. Nalete na stražara, ostavi ga bez daha i obori.

Dela stiže do njega i oni jurnuše zajedno u hodnik. Pustio je da ga vodi sve dok nisu prošli prvi prevoj. Onda izvadi oblutke i požuri ispred nje.

"Klikobluci?" upita ona, zbunjena.

"Naravno. Ako nađemo na nekog sa Donjeg nivoa, mogao bi se zapitati zašto ih ne koristim."

"Džaride, zašto ne bismo - ne. Bolje ne."

"Šta si htela da kažeš?" Osećao se sasvim smireno, uz poznate tonove oblutaka koji su mu poslušno donosili utiske svih prepreka pred njima.

"Mislila sam, da pođemo u svet Vizera, gde i pripadamo."

Naglo se uspravio. Svet Vizera? Zašto da ne? Ako je već osluškivao za manjkom nečega prilikom vizovanja, koje bi mesto bilo pogodnije da to otkrije od sveta u kome je mnoštvo ljudi neprestano vizovalo? Ali, da li bi mu to uspelo? Da li bi mogao uspešno da glumi Vizera u njihovom svetu - koji je uz to bio i neprijateljski?

"Ne mogu sada da napustim Donji nivo", konačno reče.

"Očekivala sam to. Ne sad, sa svim onim nevoljama koje imate. Ali jednog perioda, Džaride - jednog perioda otići ćemo tamo."

"Jednog perioda."

Stisnula mu je ruku još jače. "Džaride! Šta ako je Točak poslao glasnika na Donji nivo, da ih obavesti da si Vizer?"

"Oni ne bi..." Ućutao je. Bio je zaustio da kaže da oni tamo ne bi u to poverovali, ali znajući da Čuvar stvara raspoloženje protiv njega, počeo je i sam da se dvoumi.

Kada su stigli nadomak njegovog sveta, učinilo mu se čudno što na ulazu nisu naišli na Branioce. Jasni, odsečni klakovi središnjeg odašiljača ipak su otkrivali da neko stoji na kraju hodnika. Prišavši bliže, čuo je u odjecima ženske oblike i kosu preko lica.

Bila je to Zelda.

Začuvši ih, ona se trže. Onda ih nervozno ozvuči klikoblucima, sve dok nisu stigli na domet odjeka odašiljača.

"E, baš si izabrao radijacijski pogodan trenutak da dovedeš partnera za Sjedinjavanje", prekorila ga je čim ga je prepoznala.

"Zašto?"

"Čudovišta su otela još dvoje", odgovorila je. "Zbog toga više i ne čuvamo ulaz. Odnela su i jednog Branioca. U međuvremenu je Čuvar uspeo da okrene ceo svet protiv tebe."

"Možda bih mogao nešto da preuzmem u vezi toga", ljutito joj je odvratio.

"Ne verujem. Više nisi Prvi Preživeli. Romel je preuzeo vlast." Zelda se nakašlja nekoliko puta i kosa joj polete sa lica.

Džarid se uputi prema Pećini Uprave.

"Čekaj", pozva ga devojka. "Ima još nešto. Svi su besni na tebe. Čuješ?"

Oslušnuo je prema pećinama za stanovanje. Svet je odjekivao od kašljanja.

"Veruju da si ti kriv za zarazu", objasnila je. "Sećaju se da si bio prvi koji je imao sve znake."

"Džarid se vratio!" viknu neko u voćnjaku.

Još jedan Preživeli, dalje usput, ponovi uzvik i prenese ga trećem.

Odmah zatim desetak ljudi nahrupi iz voćnjaka, gde su radili. Drugi istrčaše iz pećina. Svi su se slivali prema ulazu.

Džarid je proučavao odbijene klakove i uhvatio utiske Romela i Čuvara Filara na čelu gomile. Bili su okruženi Braniocima.

Dela ga preplašeno uhvati za ruku. "Možda bi bilo bolje da

jednostavno odemo."

"Ne možemo da dopustimo Romelu da se tek tako izvuče."

Zelda primeti, uz opor smeh: "Ako misliš da je ovaj svet u nevolji, sačekaj da vidiš šta Romel radi s njim."

Džarid se okrenu da sačeka Preživele. Ako bude hteo da ih ubedi da su ih Romel i Filar iskoristili zbog ličnih ambicija, to će morati da bude sa pozicije samopouzdanja i dostojanstva.

Njegov brat se uspravi pred njim i zapreti: "Ako misliš da ostaneš ovde, moraćeš da čuješ stvari kako ih ja čujem. Sada sam ja Prvi Preživeli."

"Kako su glasale Starešine?" mirno upita Džarid.

"Nisu još. Ali će glasati!" Romel kao da je izgubio ponešto od samouverenosti. Zastao je da oslušne, ne bi li se uverio da li još ima podršku Preživelih, koji su se okupili u polukrug oko ulaza.

"Prvi Preživeli ne može da bude smenjen", Džarid ponovi zakon, "bez obavljenog saslušanja."

Čuvar Filar iskorači napred. "Što se tebe tiče, tvoje saslušanje je obavljeno - pred Silom jačom od svih nas, pred samom Svevišnjom Svetlosti!"

Jedan od Preživelih uzviknu: "Imaš radijacijsku bolest! A ona se dobija šurovanjem sa Kobaltom ili Stroncijumom!"

"Preneo si je i na sve ostale!" dočeka drugi, grčevito kašljući.

Džarid je hteo da se pobuni, ali su ga odmah nadvikali.

A Čuvar reče strogo: "Postoje dva izvora radijacijske bolesti. Ili imaš neke veze sa Đavolskim Blizancima, kao što kaže Romel, ili je bolest kazna, poslata od Svetlosti, za tvoje bezbožništvo, u šta ja verujem." Sada je Džarid bio taj koji je izgubio mir. "To nije istina! Pitajte Sajrusa da li sam..."

"Sajrusa je ugrabilo čudovište, u prošlom periodu."

"Misliš - nestao?"

Dela ga povuče za ruku i šapnu: "Bolje da se gubimo odavde, Džaride."

Začuše se zvuci klikoblutaka i bat nogu u trku iz hodnika i on oslušnu ko se to približava.

Po brzini je bilo jasno da je to službeni glasnik. Kada je usporio, čulo se da je osetio skup ljudi na ulazu. Zastao je, a onda prišao, sporije i bez pomoći oblutaka, da im se pridruži.

"Džarid Fenton je Vizer", objavi on. "Doveo je čudovišta na Gornji nivo!"

Branioći, naoružani uglavnom kopljima, raširiše se i okružiše Džarida i devojkicu.

Onda neko uzviknu: "Vizeri - u hodniku!"

Više od polovine Preživelih pobeže bučno prema pećinama, a Džarid onjuši miris koji je dolazio iz hodnika. Približavao im se neko ko je bio ogrezao u mirise sveta Vizera - spoticao se, padao, ustajao i nastavljao dalje.

Formacija Branilaca se poremeti, jer su se rastrčali okolo u pometnji. Dvojica najbližih ulazu podigoše koplja.

Vizer se u tom času zatetura u domet središnjeg odašiljača i sruši se na zemlju.

"Čekaj!" povika Džarid, postavljajući se ispred Branilaca koji su se spremali da bace koplja.

"Pa to je neko dete!" uskliknu Dela.

Džarid se progura do devojkice, koja je bolno stenjala. Bila je to Estel, devojkica koju je vratio grupi Vizera u Glavnom hodniku.

Čuo je kako se Dela spušta na kolena pored male i prelazi joj rukama preko grudnog koša. "Povređena je! Osećam četiri ili pet slomljenih rebara!"

Estel ga je i pored toga prepoznala i on uhvati zvuk njenog osmejka. Osećao je, takođe, živost njenih očiju: čuo je kako se sa svrhom pokreću gore-dole.

"Rekao si mi da ću jednom početi da vizujem - kada to budem najmanje očekivala", uspela je da izusti kroz bolove.

Negde iza njega sudariše se koplja i odjeci uhvatiše grimasu koja joj je iskrivila lice.

"Bio si u pravu", nastavila je devojkica, jedva čujno. "Pokušavala sam da pronađem tvoj svet i pala sam u jamu. Kada sam se izvukla napolje, počela sam da vizujem."

Glava joj klonu na njegovu ruku i on oseti kako joj život s drhtajem napušta telo.

"Vizer! Vizer!" dopreše iza njega optužujući povici.

"Džarid je Vizer!"

On zgrabi Delu za ruku i jurnu u tunel, trenutak pre nego što su dva

koplja udarila u zid pored njega. Zastao je tek toliko da ih pokupi, a onda je nestao u hodniku.

9.

Pola perioda kasnije, posle dugog hoda nepoznatim hodnicima, Džarid zastade i napeto oslušnu.

Eto ga opet! Lepršanje krila u daljini - suviše slabo za Deline uši.

"Džaride, šta se dešava?" Ona se pribi uz njega.

On samo nemarno reče: "Učinilo mi se da nešto čujem."

U stvari, već neko vreme je podozrevao da ih prati hučimiš.

"Možda je neki Vizer!" pretpostavila je, čežnjivo.

"To sam se i ja isprva nadao, ali pogrešno. Tamo nema ničega." Nije bilo razloga da je plaši - bar za sada.

Dok god mu je uspevalo da održi razgovor, nije morao da brine o jamama. Reči su bile pouzdan izvor odjeka. Ali teme nisu bile tako neiscrpne i povremeno bi nastajalo ćutanje. Tada je morao da se pomuči da devojka ne otkrije da on nije Vizer. Pravovremeno nakašljavanje, namerno nespretno lupkanje kopljem, nepotrebno spoticanje koje bi zakotrljalo kamen na zemlji - sve ove improvizacije su pomagale.

Pustivši da mu koplje udari o stenu, dobio je sliku prevoja u hodniku ispred njih. Još je sabirao utiske, kada ga Dela upozori: "Pazi na viseći kamen!"

Upozorenje mu donese jasan utisak kamene igle. Prekasno.

Klap!

Sudar sa glavom prelomi iglu i komadi udariše u zid.

"Džaride", upita ga ona u čudu, "zar ne vizuješ?"

Da bi izbegao odgovor, odglumio je stenjanje, iako mu je trenutno izrasla čvoruga bila dovoljno opravdanje da izrazi bol.

"Jesi li se povredio?"

"Ne." Požurio je dalje.

"Ali ne vizuješ?"

On se ukoči. Da li je već naslutila? Hoće li izgubiti jedinu priliku da uđe u svet Vizera?

Iako ubeđena da on ne vizuje, Dela se samo nasmeja. "Imaš isti problem koji sam ja imala - sve dok nisam rekla 'Do Radijacije s onim što će ljudi misliti! Ima da vizujem koliko mi je volja!'"

Pomažući se odjecima njenih jasno izgovorenih slogova, dobro je upamtio detalje prostora pred njima. "U pravu si. Nisam vizovao."

"Više ne moramo da krijemo svoje sposobnosti, Džaride." Uхватила ga je za ruku. "Sve je to iza nas. Po prvi put smo slobodni da budemo ono što jesmo - što zaista jesmo! Zar to nije divno?"

"Kako da ne." Protrljao je čvorugu na čelu. "Divno je."

"Ona devojka što te je čekala na Donjem nivou..."

"Zelda?"

"Čudno ime - a ima i čupavo lice. Je li ona tvoja - prijateljica?"

Konačno je započela razgovor koji će mu doneti odjeke. Sada je mogao da čuje sve prepreke.

"Da, moglo bi se reći da jeste."

"Bliska prijateljica?"

Pouzđano je proveo pored plitke jame, potajno se nadajući pohvali "Eto, sada vizuješ!" Ali, ništa od pohvale.

"Pa, jeste, bliska je."

"Tako sam i mislila - kad je onako čekala da dođeš."

Nasmešio se, okrenuvši glavu na drugu stranu. Vizerima, po svemu sudeći, nisu nedostajala normalna ljudska osećanja. Bio je na neki način zadovoljan zbog nadurenosti s kojom je izgovarala reči kada je upitala: "Hoće li ti - mnogo nedostajati?"

Krijući osmeh, hrabro je odgovorio: "Mislim da ću uspeti da to prebolim."

Još jednom je odglumio kašalj i otkrio prazninu koja je vrebala u odbijenom zvuku. Na svu sreću, pri sledećem koraku je udario nogom jedan labav kamen. Njegovo oštro čangrljanje otkrilo je detalje provalije koja se prostirala polovinom širine hodnika.

Dela ga upozori: "Vizi ovu..."

"Vizim je!" odvratio je, vodeći je oko opasnog mesta.

Posle nekog vremena, ona s oklevanjem upita: "Imao si puno prijatelja?"

"Ne sećam se da sam ikad bio usamljen." Odmah je zažalio zbog ove izjave, jer mu se učinilo da bi bilo logičnije da je kao Vizer bio usamljen - nezadovoljan životom koji vodi.

"Iako si znao da si - drugačiji od ostalih?"

"Hteo sam da kažem", požuri on da objasni, "da su svi bili toliko dobri prema meni da sam skoro uspevao da zaboravim da nisam

kao oni."

"Poznavao si i ono siroto dete Vizera", primetila je zamišljeno.

"Estel. Čuo sam je - vizeo - samo jednom." Ispričao joj je kako je sreo begunicu u hodnicima.

Kada je završio, ona upita: "I dopustio si da Mogan i ostali odu a da im nisi rekao da si i ti Vizer?"

"Ja - ovaj..." On proguta knedlu.

"A", reče ona, sa zakasnelim razumevanjem. "Zaboravila sam - tu je bio i tvoj prijatelj Oven. Saznao bi tvoju tajnu."

"Tako je."

"Nisi mogao da napustiš Donji nivo, znajući koliko si im potreban."

Sumnjičavo ju je osluškivao. Zašto tako spremno nalazi odgovore za kojima sam s mukom traga? Izgledalo mu je kao da ga je namerno uputila u jednom pravcu, da bi ga sada vešto oslobodila uzde. Da li zna da on nije Vizer? Zbog nečega mu se činilo da njegov plan da istraži moguću vezu između Vizera, Tame, očiju i Svetlosti zapada u neizvesnu zvučnu prazninu.

Zlokoban zvuk lepršanja krila ponovo ga prenu iz misli - još je bio predaleko da bi ga Dela čula. Ne usporavajući hod, usredsredio se na zvuke hučimišovog leta. Sada su ih pratila dva stvorenja!

Bilo bi logično, čuo je, da se zaustavi i pripremi za dolazak hučimiša - pre nego što privuku i druge zveri. Ipak, nadao se da će hodnik postati dovoljno uzan da devojka i on prođu kroz njega, ali ne i hučimiši.

Pošao je sporije, čekajući da Dela nešto kaže i tako stvori nove odjeke.

Klap!

Ovog puta je udario ramenom o viseći kamen, ne tako snažno. Samo se zateturio. Razljućen, on izvuče par klikoblutaka iz pojasa i besno ih promeša. Do Radijacije s onim što će ona pomisliti! Ako treba da izađe na videlo da nije Vizer, neka tako bude!

Dela se samo nasmeja. "Slobodno koristi oblutke, ako se tako osećaš sigurnije. I ja sam prošla kroz to, kada sam počela neprestano da vizujem."

"Jesi?" Ubrzao je korake, jer je prostor ispred njih bio jasno ozvučen.

"Uskoro ćeš se navići. Smetnje potiču od vazdušnih struja. Lepe su, ali i zamaraju."

Struje? Da li je to značilo da je nekako opažala sporo kretanje vazduha u tunelima - nešto što je on mogao da čuje tek kada bi let strele ili koplja ubrzao vazduh?

Sada se Dela spotakla. Naletela je na njega, tako da oboje izgubiše ravnotežu i udariše u zid.

Priljubila se uz njega, osećao je vlažan i topao dah na grudima, izvajanu mekotu njenog tela uz svoje.

Držao ju je tako nekoliko trenutaka. Ona prošapta: "Džaride, bićemo tako srećni! Nikada dvoje ljudi nisu imali toliko zajedničkog!"

Obraz joj je bio gladak na njegovom ramenu, a kosa, vezana trakom, meko padala niz ruku, talasajući se kada bi pomerila glavu.

Ispustivši koplja, dodirnuo joj je lice i osetio pravilan tok njenih crta, čvrstih i finih, od linije kose do brade. Struk, zalučan prema dlanu njegove druge šake, bejaše skladnog oblika i pun, šireći se u nešto zaobljenije bokove.

Sve do tog trenutka, nije bio svestan da bi sasvim lako mogla da mu znači više od pukog sredstva za ostvarenje cilja. Bio je siguran da se prevario kada je posumnjao u nju, da namerava da ga prevari - toliko siguran da se uhvatio u želji da zaboravi sve ostalo i da ode da živi s njom u nekom zabačenom, malom svetu.

Ali se tada u njegove maštarije umeša otrežnjujuća logika i on naprasno pokupi koplja i pođe niz hodnik. Dela je Vizer; on nije. Ona će pronaći sreću u svojem svetu Vizera a on će morati da se zadovolji potragom za Svetlošću - ako uspe da preživi svoj drski upad na teritoriju Vizera.

"Da li i sada vizuješ, Dela?" oprezno je upitao.

"O, vizujem ja sve vreme. Uskoro ćeš i ti."

Pokušao je, za probu, da oštro osluškuje, sa neizvesnom nadom da će otkriti nekakvu, makar i jedva primetnu promenu oko nje. Ali nije ništa mogao da čuje. Mora da je bilo tačno ono što je prethodno zaključio: manjak, za kojim je tragao, bio je tako neznan da je bilo neophodno da se nađe u prisustvu većeg broja Vizera da bi ukupni učinak bio primetan.

Čekaj malo! Postoji i neposredniji pristup.

"Dela, reci mi - šta misliš o Tami?"

Čuo je odjeke njenog mrštenja kada je ponovila pitanje i oprezno dodao: "Tama obitava u svetovima..."

"Greh i zlo, svakako."

Bilo je jasno da ne zna ništa posebno o Tami. Ako je i imala neko saznanje o tome, nije umela da ga iskaže.

"Zašto te toliko zaokuplja Tama?" upitala ga je.

"Samo sam pomislio", improvizovao je, "da bi vizovanje moralo da bude nešto suprotno Tami - nešto dobro."

"Naravno da je dobro", uveravala ga je, obilazeći za njim omanju udubinu koja se dalje naglo pretvarala u obalu reke. "Kako nešto tako divno može da bude zlo?"

"Zaista je divno?" Pokušao je u poslednjem trenutku da izbegne upitni ton, ali su mu reči bile ipak više pitanje nego izjava.

Glas joj ožive od izražajnosti. "Ona stena, tamo napred - vizi kako stoji naspram podloge hladne zemlje, kako je topla i glatka. Sada je nema, ali samo za otkucaj - dok ne prođe ovaj dašak toplog vazduha. Aha, evo je ponovo."

Džarid zinu od čuda. Kako može stena u jednom trenutku da bude tu, a već u narednom da je nema? Pa, sve vreme mu je vraćala klikove oblutaka, zar ne? Ma šta, nije se pomerila ni za prst!

Koliko je čuo, hodnik je bio širok i prav, sa samo nekoliko opasnijih mesta. On stoga odloži oblutke.

"Sada vizuješ, Džarid? Šta vidiš?"

Poćutavši za trenutak, on odgovori, nasumce: "Tamo u potoku - vizim ribu. Velika je, ističe se naspram hladnog dna reke."

"Kako je to moguće?" upita ona sumnjičavo. "Ja je ne vizim."

Ali zaista je bila tamo! Čuo je zamahe peraja kojima se održavala u mestu. "Kažem ti da je tamo."

"Ali riba nije hladnija, ili toplija od vode. Pored toga, ja nikada nisam mogla da vidim kamenje ili bilo šta drugo u vodi - čak ni ono koje sam sama bacila."

Bila je potrebna drskost da se prikrije laž. "Ja vizim ribu. Možda ne vizujem na isti način kao ti."

Čujno se zabrinula. "Nisam razmišljala o tome. Jao, Džaride, možda ja i nisam Vizer!"

"Ma jesi, tu nema sumnje." Onda zabrinuto začuta. Kako neko može da se nada da će nadmudriti Vizera?

Zastrašujući šum kožnatih krila odvuče mu pažnju i on se začudi kako nešto tako raspoznatljivo nije privuklo devojčinu pažnju.

Stvorenja su naišla na prošireni deo hodnika i pohitala napred, koristeći prostor za let.

On se uspravi i osluhnu prema zvucima u pozadini. Više im nisu bila za petama samo dva hučimiša. Jasno se čulo da im se broj barem udvostručio.

"Šta je to, Džarid?" Dela je primetila njegovo napeto ćutanje.

Jedno od bića ispuni vazduh prodornim krikom.

"Hučimiši!" uzviknu ona.

"Samo jedan." Nije hteo da je uznemirava, jer su još mogli, uz malo sreće, da umaknu zverima. "Pođi napred. Ja ću čuvati odstupnicu - za slučaj da napadne."

Bio je ponosan što mu je pošlo za rukom da izvuče privremenu korist iz situacije. Dok ona bude vodila, neće morati svaki čas da joj dokazuje da je i on Vizer. Ovako, sa njenom rukom u svojoj, trebalo je samo da ide kuda i ona. Ipak, sada je zvuk glasa bio još potrebniji da bi se pojačali nejasni utisci, te on zato podstače razgovor.

"Dok me ovako vodiš za ruku", izjavi on šaljivo, "podsećaš me na Ljubaznu Preživelu."

"Ko je ona?"

Prateći Delu duž grebena koji se protezao pored potoka, ispričao joj je o ženi koja ga je u njegovim detinjim snovima vodila u posete detetu koje je živelo s njom.

"Mali Osluškič?" ponovila je ime za njim. "Tako se zvao taj dečak?"

"Da, u mojim snovima. Nije mogao ništa da čuje, osim bezvučnih šumova nekih vrsta cvrčaka."

"Ako su bili bezvučni, kako si znao da ih cvrčci uopšte stvaraju?"

"Koliko se sećam, ta žena mi je pričala da takvi zvuci postoje, ali da samo dečak može da ih čuje. I ona ih je čula, kad god bi slušala njegov um."

"Zaista je to mogla?"

"K'o od šale." Njegov smeh je hteo da joj da do znanja da on samo zbija šalu sa sopstvenom maštom. "Na taj način je dolazila do mene. Sećam se da je govorila da može da čuje skoro svaki um, ma gde se nalazio - osim vizerskog."

Dela zastade kraj kamenog stuba. "Pa i ti si Vizer, a čula je tvoj um. Kako to objašnjavaš?"

Eto! Ponovo se sopleo o sopstveni jezik. I to dok je vodio razgovor, samo zato da bi čuo kuda ide. Ali sada se odmah dočeka na noge. "Oh, ja sam bio jedini Vizer čiji je um mogla da čuje. Ne uzimaj to tako ozbiljno. Snovi ne moraju da slede pravila logike."

Uvela ga je u širi deo hodnika. "Delovi tvojih snova ih slede."

"Kako to misliš?"

"Šta ako ti kažem da sam čula za dečacića koji nikada nije slušao u pravcu glasa, ali kad god bi ga majka zatekla kako osluškuje prema zidu, tamo bi našla cvrčka?"

Ovo mu je zvučalo odnekud poznato. "Da li je postojalo takvo dete?"

"Na Gornjem nivou - pre nego što sam se rodila."

"Šta se dogodilo s njim?"

"Zaključili su da pripada Različitima. Proterali su ga u hodnike pre nego što je napunio četiri bremenitosti."

Sada se maglovito sećao da su mu roditelji pričali istu ovu priču o Različitom detetu sa Gornjeg nivoa.

"O čemu razmišljaš, Džaride?"

Neko vreme je bio nem. Onda se nasmeja. "O tome kako sam konačno shvatio zašto sam sanjao Malog Osluškiča. Zar ne čuješ? Neko mi je pričao o takvoj osobi, ali je sećanje ostalo ispod površine."

"A tvoja - Ljubazna Preživela?"

Još jedna zavesa kliznu sa zvukova zaboravljenih uspomena.

"Sećam se da sam čuo priču o Različitoj koja je bila proterana sa Donjeg nivoa, mnogo bremenitosti pre nego što sam se rodio - o devojci koja je uvek nekako znala šta drugi ljudi misle."

"Eto." Dela zađe za ugao. "Sada su objašnjeni svi tvoji čudni snovi."

Skoro svi. Ostali su nerazjašnjeni samo psihološki koreni lika Večnog Čoveka iz njegovih snova.

Usmerio je pažnju na ono što je ležalo pred njima, osluškujući neizmernu prazninu u daljini, koja je okruživala grmljavinu brzaka. Približavali su se kraju hodnika i pred njima je, bio je siguran, ležao ogroman svet - svet Vizera? Sumnjao je u to, jer je odavno izgubio miris Vizera.

"Strašno je to", reče Dela zamišljeno, "kako ljudi proteruju Različite."

"Prvi Vizer je bio od Različityh." Pošao je ispred nje, pomažući se klikoblucima. "Ali je on, kada su ga proterali, bio dovoljno odrastao

da se vrati po partnera za Sjedinjavanje."

Izbili su iz hodnika i Džarid je čuo reku koja je tekla preko ravnog zemljišta prema zidu na drugoj strani sveta. On uzviknu i odjeci mu se vratiše iz vrtoglavih visina i sa zastrašujućih razdaljina. Reči su se odbijale od grotesknih ostrva palih stena, stvarajući haotičnu jeku.

"Džaride, ovo je divno!" uskliknu devojka, osvrćući se u svim pravcima. "Nikada nisam vizela ovako nešto!"

"Moramo bez odlaganja na drugu stranu", reče on mirno. "Trebalo bi da postoji prolaz, tamo gde se reka uliva u suprotni zid."

"Zbog onog hučimiša?" upita ona, osetivši brigu u njegovom glasu.

Nije odgovorio, već je žurno poveo preko ravnice, izlokane do glatkoće u vreme kada je reka bila šira nego sada. Mnogo udisaja kasnije, prošli su kroz otvor hodnika na suprotnom zidu - baš kada su stvorenja koja su ih progonila izbila iz tunela iza njih i vinula se napred, ispunjavajući svet jezivom piskom.

"Moramo da nađemo zaklon!" uzviknu Džarid. "Stići će nas za par otkucaja!"

Pregazili su reku na mestu gde je pravila rukavac i odjeci pljuskanja vode otkriše im otvor u zidu sa leve strane, širok tek toliko da se provuku unutra. Uvukao se za Delom i našao se u udubljenju veličine pećine za stanovanje. Devojka se bez daha sruči na zemlju, a Džarid se spusti pored nje, osluškujući razjarene hučimiše koji su se sjatili u hodniku.

Dela položi glavu na njegovo rame. "Hoćemo li ikada pronaći svet Vizera?"

"Zašto si toliko nestrpljiva da stigneš tamo?"

"Ja - pa, možda iz istog razloga kao ti."

Ona, naravno, nije mogla znati njegove prave razloge - ili ih je, možda, znala? "Tamo pripadamo, zar ne?"

"I ne samo to, Džaride. Siguran si da ne ideš tamo da - potražiš neke ljude?"

"Kakve ljude?"

Oklevala je. "Rođake."

On namršti obrve. "Nemam ja tamo rođaka."

"Onda mora da nisi čistokrvni Vizer."

"A ti?"

"Nisam. Znaš, ja sam - nezakonita." I brzo dodade: "Da li to nešto

menja - mislim, među nama?"

"Ma ne." Ali i to je zvučalo ukočeno. "Ne, do Radijacije!"

"Drago mi je zbog toga." Protrljala je obraz o njegovu mišicu.

"Naravno, niko nije znao da sam nezakonita, osim moje majke."

"I ona je bila Vizer?"

"Ne, moj otac..."

Oslušnuo je prostor ispred udubljenja. Nemoćno vrišteći, hučimiši su počeli da se povlače prema svetu koji su upravo ostavili.

"Ne razumem", reče joj on.

"Sasvim jednostavno." Slegnula je ramenima. "Kada je majka shvatila da ću se roditi, Sjedinila se sa Preživelim sa Gornjeg nivoa. Svi su mislili da sam nedonošče."

"Hoćeš da kažeš", upita on, snebivajući se, "tvoja majka i - Vizer..."

"Ne, nije bilo baš tako. Nameravali su se da se Sjedine. Sreli su se slučajno, u hodnicima, a zatim još mnogo puta. Sve dok nisu odlučili da pobegnu zajedno i pronađu neki manji svet za sebe. Ali je na putu ona upala u jamu, a on je poginuo dok je spasavao. Preostalo joj je samo da se vrati na Gornji nivo."

U Džaride se probudio snažan osećaj samilosti prema devojci. Sada je razumeo koliko je strasna morala biti njena čežnja za svetom Vizera. Obgrlio je rukom i privukao uz sebe. Ali je odmah zatim pustio, svestan razlike među njima. Bilo je to nešto više od puke fizičke razlike između Vizera i ne-Vizera. Bio je to neizmeran ponor različitog razmišljanja i filozofije, koji je pretpostavljao suprotna merila i vrednosti. Skoro da je mogao da zamisli prezir pravog Vizera prema onom kome je vizovanje bilo neshvatljivo.

U hodniku nije više bilo hučimiša i on reče: "Bolje da pođemo dalje."

Ali ona je samo sedela, ukočena, ne dišući, a njemu se u tom trenutku učini da čuje neke jedva čujne, hitre zvuke koje nije primetio ranije. Da bi se uverio, oglasio se oblucima i odmah mu stiže utisak mnoštva sićušnih, dlakavih obličja. Sada se čuo lak dodir nožica insekata i kamena.

Dela vrisnu i skoči na noge. "Džaride, ovo je svet paukova! Ujeli su me za ruku!"

Osetio je kako ona posrće dok su trčali prema ulazu. Srušila se i on je uze u ruke i gurnu u hodnik, puzeći za njom. Prekasno. Jedna od onih sitnih, čupavih stvari spusti mu se na rame. Pre nego što je

uspeo da je otrese, osetio je oštar, vreo ubod pun kobnog otrova.

Oslanjajući se na koplja, prebacio je Delu preko ramena i pošao, nesigurna koraka, niz hodnik. Otrov mu je već strujao kroz ruku i grudi prema glavi.

Ali on je išao dalje, imao je za to bar jedan životni razlog: nije smeo dopustiti sebi da se obeznani ovde - hučimiši su mogli da se vrate svakog trenutka; i morao je da produži sve dok ne pronađe topli izvor, gde će moći da napravi vruće obloge za lečenje ujeda.

Udario je u kamen, odbio se, stajao tako neko vreme, ljuljajući se, a onda pošao napred, posrćući. Na sledećem prevoju je pregazio rukavac reke, izašao na suvo tlo i srušio se.

Potok je tekao kroz zid i pred njima se pružao širok, suv prolaz. Vukući se napred rukom kojom je još držao koplja, drugom je vukao Delu za sobom. Onda je zastao, osluškujući kap-kap koje je odjekivalo sa melodioznom jednoličnošću. Vrhom koplja je dotakao stenu i muklo tok mu donese sliku hodnika.

Imao je uznemirujući osećaj da mu je tunel poznat, sa tim vitkim visećim kamenom sa koga je kapala voda u baru na tlu, nedaleko od jasno ocrtane jame. Bio je siguran da je već dolazio tu, mnogo puta i stajao pored vlažne kamene igle i pratio prstima njene hladne, klizave obrise.

Pre nego što je izgubio svest, poslednji utisak mu bejaše spoznaja da svi ovi detalji pripadaju hodniku koji je vodio u izmišljeni svet Ljubazne Preživele.

10.

Džarida prenuše nemogući utisci i protivurečne slike koje su mu stizale kada je pokušao da se snađe u prostoru. Bio je siguran da još leži u hodniku pored kamene igle sa koje je kapala voda. A opet, mogao se zakleti da se nalazi na nekom sasvim drugom mestu.

Kap-kap-kap vode pretvorilo se u umorno tap-tap, pa opet u kap-kap-kap. Hrapava kamena podloga ispod njegovog grozničavog tela bila je istovremeno meka prostirka od šaše mane na useku za spavanje.

U sledećoj fazi preseljenja ovde-tamo, njegovom pažnjom ovlada udaljeno tap-tap-tap. Odsečni odjeci tog zvuka doneše mu utisak nekoga ko je sedeo na ivici useka i odsutno lupkao prstom po kamenu.

Svetlosti, koliko je taj čovek bio star! Da nije bilo pokreta prstiju, moglo se pomisliti da je kostur. Glava, koja je drhtala od senilnosti, bila je poput lobanje, a brada, raščupana i retka, vukla se po zemlji, gubeći se, zbog proređenosti, u nečujnost.

Tap-tap-tap... kap-kap...

Džarid se ponovo našao u hodniku, a raščupana brada se pretvorila, kao što su se pretapali zvukovi, u vlažan viseći kamen.

"Opusti se, Džaride. Sada je sve u redu."

Malo je nedostajalo da se otrgne iz sna. "Ljubazna Preživela!"

"Biće ti lakše da me zoveš Lia."

Bio je iznenađen saznanjem njenog imena, ali je onda jednostavno pomislio: 'Ponovo sanjam.'

"U ovom trenutku, da."

Još jedan zabrinut, bezvučan glas: "Lia! Kako mu je?"

"Budi se", reče ona.

"To čujem." Zatim: "Džaride?"

Džarid se, međutim, ponovo vratio u hodnik - ali samo na časak. Odmah potom, našao se na prostirci od mane u nevelikom svetu, sa nejasnim obrisima žene koja se naginjala nad njim i neshvatljivo drevnim čovekom koji se sedeo nešto dalje uz zid, kuckajući prstom.

"Džaride", reče žena, "taj drugi glas bio je Itanov..."

"Itan?"

"Poznavao si ga kao Malog Osluškivača, pre nego što smo mu dali novo ime. Bio je lovu, ali se sada vraća."

Džarid je sada bio još više zbunjen.

Više da bi ga umirila nego zbog nečeg drugog, osećao je, žena reče: "Ne mogu da verujem da si nas našao, posle toliko bremenitosti."

Zaustio je da nešto kaže, ali ga ona preduhitri: "Ne moraš da objašnjavaš, čula sam sve iz tvog uma - zašto ste se našli u hodnicima, kako su vas ujeli..."

"Dela!" uzviknu on, setivši se.

"Biće joj dobro. Stigla sam do vas na vreme."

Tek je tada shvatio da je budan i da je Ljubazna Preživela izgovorila ove poslednje reči.

"Ne Ljubazna Preživela, Džaride - Lia."

Bio je zaprepašćen zvučnim utiskom žene. Hitro joj je prešao prstima preko lica, ramena, niz mišice. Pa ona uopšte nije bila stara!

"Šta si ti očekivao? Nekoga poput Večnog Čoveka?" stigoše mu njene misli. "Bila sam još dete kada sam ti dolazila."

Oslušnuo je pažljivije. Zar mu nije jednom prilikom rekla da ima pristup u njegov um samo u snu?

"Samo ako si daleko", objasnila mu je. "Kada si ovako blizu, nije neophodno da to bude dok spavaš."

Proučavao je njene odjeke. Bila je možda malo viša od Dele, ali iako je bila desetak bremenitosti starija od devojke, njene telesne srazmere nisu ništa gubile pri poređenju. Imala je zatvorene oči, kosa joj je sa strane padala do ramena, a na čelu do obrva.

Usredsredio se na okolinu, osluškujući minijaturni svet sa nekoliko toplih izvora okruženih uobičajenim skupinama biljaka mane; rukavac reke je izbijao i ponovo uticao u stenu; u blizini se nalazio još jedan usek za spavanje - a na njemu Dela, usnula. Sve ove utiske donosili su mu odjeci koje je proizvodio, kuckajući prstom - Večni Čovek?

"Tako je", potvrdi Lia.

Osećajući se bolje nego što je mislio da će se osećati, podigao se i pošao na drugi kraj sveta. Lia ga upozori: "Ne uznemiravamo ga dok ne prestane da kucka."

On se vrati i stade ispred nje, još odbijajući da poveruje da se zaista

nalazi tu, u okruženju iz svojih besmislenih snova. "Kako si znala da sam tamo u hodniku?"

"Slušala sam kako dolaziš." Čuo je i neizgovoreno objašnjenje da slušati, u ovom slučaju, nije značilo slušati zvuk.

Položila mu je ruku na rame, pokroviteljskim gestom. "Takođe sam čula, iz tvojih misli, da je ta Dela Vizer."

"Ona veruje da sam i ja Vizer."

"Da, znam. I bojim se. Ne razumem šta to pokušavaš da učiniš."

"Ja..."

"Oh, znam šta ti je na umu, ali svejedno ne razumem. Shvatila sam da nameravaš da uđeš u svet Vizera, da bi tragao za Tamom."

"I za Svetlošču. A to mogu samo uz Delinu pomoć."

"To sam čula. Ali kako znaš kakvi su njeni planovi? Ne verujem joj, Džaride."

"To je zato što ne možeš da čuješ njene misli."

"Može biti. Možda sam se navikla da slušam osećanja, namere i postala nesposobna da zaključujem samo pomoću spoljnih utisaka."

"Nećeš reći Deli da nisam kao ona?"

"Ako tako želiš. Pustićemo je da veruje da si jedini Vizer u čiji um imam pristup."

Tada u svet nahrupi Mali Oslušivač i beše čudo što njegovi razdragani povici nisu probudili Delu i što su ostali neprimećeni od Večnog Čoveka, koji je nastavio svoje kuckanje prstom.

"Džaride! Gde si?"

"Ovde!" Džarida odjednom obuze uzbuđenje zbog obnavljanja poznanstva za koje je verovao da postoji samo u mašti.

"Ne može da te čuje, sećaš se?" podseti ga Lia.

"Ali, eto ga, juri pravo prema nama!" Onda mu se učini da oseća miris - cvrčaka? - koji je dolazio od Malog Oslušivača.

"Itana", ispravi ga Lia. "A ono jesu cvrčci. Ima ih punu vrećicu. Nečujni zvuci cvrčaka stvaraju podjednako upotrebljive odjeke za njega kao klikobluci za tebe."

Itan u tom trenutku stiže do njega, zgrabi ga u zagrljaj koji je lomio kosti i zavrte ga oko sebe poput snopa mane.

Džaridovu radost ponovnog susreta potisnulo je u drugi plan strahopoštovanje pred Itanovim zastrašujućim rastom. Da Malog Oslušivača nisu proterali sa Gornjeg nivoa zbog neprirodnog sluha,

najverovatnije bi to učinili kasnije, zbog gotovo neljudskog stasa.

"Ti stari hučimišov sine!" krkljao je Itan. "Znao sam da ćeš nam doći jednog perioda!"

"Svetlosti, kako se radujem što..." Džarid ućuta usred rečenice jer su mu zatupasti, drhtavi prsti lagano dotakli usne.

"Dozvoli mu", reče Lia. "To je jedini način da sazna šta govoriš."

Proveli su dobar deo perioda prisećajući se svojih susreta u detinjstvu. Džarid je morao da im priča o svetovima, kako izgleda živeti sa mnogo drugih ljudi, o poslednjim nepodopštinama Vizera i da li se pojavilo još Različitih.

Predahnuli su samo da izvuku hranu iz jame za kuvanje i da Večnom Čoveku odnesu njegov obrok. Ali se ovaj, još neraspoložen za priču, nije ni osvrtao na njihovo prisustvo.

Nešto kasnije, Džarid odgovori na Liino pitanje: "Zašto hoću da odem u svet Vizera? Zato što imam predosećaj da je to pravo mesto za potragu za Tamom i Svetlošću."

Itan odmahnu glavom. "Zaboravi na to. Sad si ovde i ostaješ ovde."

"Ne. Ovo je nešto što moram da učinim."

"Krupnih mi letećih hučimiša!" uzviknu Itan. "Nekada nisi imao ovakve ideje!"

Džarid u tom trenutku začu kako se Dela meškolji u svom useku.

Požurio je preko i kleknuo pored nje. Dodirnuo joj je lice i osetio da je hladno i suvo, što je značilo da je prespavala groznicu.

"Gde smo?" upitala je.

Zaustio je da joj odgovori, ali je usred rečenice čuo da je utonula u zdrav san.

Dela je tokom sledećeg perioda sasvim nadoknadila svoju neaktivnost iz prethodnog. To što je zamišljeno oćutala na Džaridova objašnjenja o svetu u kome su se nalazili i o svojem susretu sa Liom i Itanom, bilo je uvod u nešto što će tek uslediti.

Kada su kasnije ostali sami, sedeći pored toplog izvora i stavljajući sveže obloge na mesta gde su ih ujeli pauci, saznao je razloge njene povučenosti.

"Kada si poslednji put bio ovde?" upitala ga je.

"O, pre tako mnogo bremenitosti da..."

"Nije nego sos od mane!" Okrenula se od njega i ledena ukočenost

njenih leđa priguši zvuke kuckanja prstiju Večnog Čoveka. "Moram da kažem da je tvoja Ljubazna Preživela pravo iznenađenje."

"Da, ona..." počeo Džarid, a onda shvati na šta je ciljala -

"Ljubazna Preživela - kladim se da je bila ljubazna!"

"Ne misliš..."

"Zašto si me poveo sa sobom? Jesi li mislio da bi ona trapava grdosija mogla da poželi partnera za Sjedinjavanje?"

Onda se pokajala. "Džaride, zar si već zaboravio na svet Vizera?"

"Naravno da nisam."

"Hajde onda da pođemo."

"Ne razumeš. Ne mogu tek tako da pobegnem. Lia nam je spasila život. Ovo su nam prijatelji."

"Prijatelji!" Načinila je grleni zvuk sličan pisku fijukužeta. "Ti i tvoji prijatelji!"

Zatim se udaljila visoko podignute glave.

Džarid pođe za njom, ali se ukopa u mestu jer je svet odjednom utonuo u tišinu.

Večni Čovek je prestao da kucka! Bio je voljan da razgovara!

Beskrajno neodlučan, Džarid oprezno pođe prema njemu. Liu i Itana je mogao da shvati. Ali Večni Čovek se uzdizao iz nepojmljive davnine kao neko onozemaljsko biće - neko koga nije mogao da se nada da će razumeti.

Snalazeći se po astmatičnom struganju daha ispred sebe, Džarid priđe useku.

"Ovo je Džarid." Liino neizgovoreno predstavljanje naruši tišinu uma.

"Konačno je došao da nas čuje."

"Džarid?" Slabašan odgovor, nošen talasom ženinih misli, bio je opterećen zaboravom.

"Sigurna sam da se sećaš."

Večni Čovek upitno kucnu i Džarid uhvati utisak tankog prsta koji je gotovo čitavom dužinom nestajao u steni pre nego što bi se čulo tap. Toliko je izdubio kamen, kuckajući kroz nebrojene generacije!

"Ne znam te." Glas je bio mučan šapat, opor kao kotrljanje kamena.

"Lia me je - dovodila ovamo, pre mnogo vremena."

"A, Itanov mali drugar!" Njegova ruka, sama kost, izazva čujno treperenje kada se pružila prema Džaridu. Uхватила ga je za zglobov šake, stiskom lakim kao vazduh. Večni Čovek pokuša da se

nasmeši, ali je slika tog osmejka izgledala nakazno usred raščupane brade, skeletalnih izbočina lica i bezobličnih, bezubih usta.

"Koliko si star?" upita Džarid.

Još dok je izgovarao pitanje znao je da na njega nema odgovora. Živeći sam, pre nego što su došli Lia i Itan, ovaj čovek nije mogao da meri protok vremena tuđim životima ili bremenitostima.

"Prestar, sinko. I tako dugo sam." Naprežući se, glas je bio šapat tuge u brutalnoj tišini sveta.

"Čak i sa Liom i Itanom?"

"Oni ne znaju šta znači slušati kako tvoji voljeni odlaze, beskrajno davno, biti odvojen od lepota Prvobitnog sveta i..."

Džarid poskoči. "Živeo si u Prvobitnom svetu?"

"...biti prognan pošto si slušao kako tvoji unuci i praunuci izrastaju u Preživele."

"Jesi li živeo u Prvobitnom svetu?" Džarid je bio uporan.

"Ali oni nisu krivi što su se oslobodili Različitog koji nije mogao da umre. Šta ono reče - da li sam živeo u Prvobitnom svetu? Jesam. I - kako smo ono govorili - video sam Svetlost."

"Video si Svetlost?"

Večni čovek se nasmeja - piskavim, hrapavim smehom presečenim šištanjem i kašljanjem. "Video", brbljao je. "Prošlo vreme glagola videti. Vidim, video sam, viđen. Videti svet. Išli smo da vidimo svet, u Prvobitnom svetu, znaš."

Videti! Opet ta reč - tajanstvena i izazovna, neobjašnjiva poput legendi iz kojih je potekla.

"Jesi li čuo Svetlost?" Džarid je naglašavao svaku reč.

"Video sam Svetlost. Videti svet. Svuda okolo. Oh, kako smo se zabavljali! Svuda okolo deca koja trče ozarenih, srećnih lica, sjajnih očiju i..."

"Jesi li je osetio?" Džarid je sada vikao. "Jesi li je dodirnuo? Jesi li je čuo?"

"Koga?"

"Nju! Svetlost!"

"Ne, ne, sine. Video sam to!"

To? Znači i on shvata Svetlost kao bezličnu stvar! "Kako je izgledala? Pričaj mi!"

Njegov sagovornik učuta, opušten na useku. Konačno udahnu, dugo

i drhtavo. "Bože! Ne znam! Bilo je suviše davno! Ne sećam se ni kako je Svetlost izgledala!"

Džarid ga uhvati za ramena i protrese.

"Ne mogu!" zajeca starac.

"Ima li neke veze sa - očima?"

Tap-tap-tap...

Vratio se svome kuckanju, sahranjujući gorka sećanja i uklete misli ispod kamene humke navike i duhovne odsutnosti.

Sada nije dolazilo u obzir da napušta svet Ljubazne Preživele - senilni um Večnog Čoveka pružao mu je nadu da će mu se otvoriti novi putevi u potrazi za Svetlošću. A opet, nije znao kako da objasni Deli zašto mora da ostane duže. Zato se jednostavno pretvarao da je još fizički nespreman da produži put.

Na prvi pogled zadovoljna ovim objašnjenjem za odlaganje potrage za svetom Vizera, Dela se nevoljno pomirila da sačeka njegov potpuni oporavak.

Popuštanje napetosti između dve žene svedočilo je da je Delino početno nepoverenje prema Lii bilo naglo i prolazno. Jednom prilikom je čak izjavila Džaridu da je njen prvobitni utisak o Lii i Itanu možda bio pogrešan. Priznala je da su potpuno različiti od onog što je isprva mislila o njima. A Itan i pored svoje mane, nije bio uvrnuti, trapavi klip kao što joj se učinilo - naprotiv.

Lia se taktično uzdržavala od kontakta sa Džaridovim umom dok su bili u devojčinom prisustvu, tako da je Dela zaboravila njenu sposobnost, ili je prestala da obraća pažnju.

Lia je takođe morala da se navikava. Iako je bila ljubazna prema Deli, Džarid je neprestano osećao da joj smeta što ne može da čuje Vizerkin um.

Dok je čekao da Večni Čovek prekine ćutanje i ponovo potraži društvo, Džarid je pažljivo pratio razvoj događaja. Svetlosti! Šta bi sve mogao da nauči od tog bezvremenog bića!

U petom periodu od njihovog dolaska, Dela se prskala u reci sa Itanom, a Džarid oštrio koplja na hrapavom kamenu, kada mu dođoše Liine misli:

"Molim te da zaboraviš svet Vizera, Džaride."

"Znaš da je to već odlučeno."

"Onda ćeš morati da promeniš odluku. Hodnici su puni čudovišta."

"Kako znaš? Rekla si mi da si se plašila da slušaš njihove umove."

"Da, ali sam slušala umove drugih - sa oba Nivoa."

"I, šta si čula?"

"Užas i paniku i čudne utiske koje nisam mogla da razumem. Svuda su čudovišta. Ljudi beže i šunjaju se i kriju u pećinama da bi kasnije ponovo morali da beže."

"Ima li čudovišta blizu ovog sveta?"

"Mislim da nema - bar za sada."

Džarid je shvatao da to predstavlja novu poteškoću. Odlazak u svet Vizera možda neće biti lak izbor. Možda će morati da pođu što pre.

Ne, Džaride. Ne idi - molim te."

Otkrio je kod nje više nego nesebičnu brigu za njegovo dobro. Iza Liinih misli ležale su strašne patnje usamljenosti, ukrašene strahom da će se njen jednostavni, turobni svet vratiti u osamu koja je vladala pre nego što su došli on i Dela.

Ali već se bio odlučio i žalio je samo što nije imao još jednu priliku da razgovara sa Večnim Čovekom.

Upravo u tom trenutku ovaj prestade da kucka.

Džarid potrča preko sveta prema njemu.

Dok je prolazio pored reke, Dela prestade da pljuska po vodi i upita:

"Kuda juriš?"

"Da čujem Večnog Čoveka i posle toga odmah odlazimo."

Gnezdeći se na ivici useka, Džarid nestrpljivo upita: "Možemo li sad da razgovaramo?"

"Odlazi", prostenja Večni Čovek. "Teraš me da se sećam. A ja ne želim da se sećam!"

"Humus! Ja tražim Svetlost! A ti možeš da mi pomogneš!"

Svet je ispunjavao samo zvuk starčevog teškog disanja.

"Pokušaj da se setiš Svetlosti!" preklinjao je Džarid. "Da li je imala neke veze sa očima?"

"Ja - ne znam. Čini mi se da pamtim nešto o sjaju i - ne sećam se čemu još."

"Sjaj? Šta je to?"

"Nešto kao - glasna buka, oštar ukus, jak udarac."

Džarid začu nesigurnost na licu Večnog Čoveka. Imao je pred

sobom nekoga ko je mogao da mu kaže šta je to za čim traga. Ali čovek je govorio u zagonetkama koje nisu bile ništa jasnije od samih legendi.

Ushodao se ispred ovog klimoglavog kostura, pokušavajući da se oslobodi osećaja uskraćenosti. Tu pred njim nalazio se mogući odgovor na pitanje kako bi Svetlost mogla da pomogne čoveku, da dodirne sve stvari odjednom i donese trenutne, neshvatljivo prefinjene utiske o njima. Samo kad bi moglo da se prodre kroz zavesu zaborava!

Pošao je u drugom smeru: "A Tama? Da li znaš nešto o tome?"

Začuo je kako onaj drugi drhti.

"Tama?" ponovi Večni Čovek. Reč je nosila oklevanje i iznenadni strah. "Ja - Bože!"

"U čemu je stvar?"

Starac se sav tresao. Njegovo sasušeno lice bilo je iskrivljena maska užasa.

Džarid nikada nije video takav strah. Čovekov puls se udvostručio i bio je poput trzaja ranjenog hučimiša. Svaki plitak, mučan udisaj kao da je bio poslednji. Pokušao je da ustane, ali je pao nazad u usek, skrivajući lice u šake.

"Moj Bože! Tama! Ta grozna Tama! Sada se sećam! Tu je, svuda oko nas!"

Džarid odstupi, užasnut.

Ali pustinjač ga zgrabi za ruku i povuče k sebi, snagom očajnika. Njegovi bolni povici zaparaše vazduh sveta i prolomiše se hodnikom: "Osećaš kako pritiska? Strašna, zla Tama! Bože, nisam hteo da se setim! Ali ti si me primorao!"

Džarid je pomno i prestrašeno osluškivao oko sebe. Da li Večni Čovek oseća Tamu - i sada? Ili je se samo seća? Ne, rekao je "svuda oko nas", zar ne?"

Džarid se nespokojno povuče i ostavi sagovornika da se bori sa užasom i jeca: "Zar je ne osećaš? Zar je ne vidiš? Bože, Bože, izbavi me odavde!"

Ali Džarid je osećao samo hladan dodir vazduha. No i pored toga se plašio. Bilo mu je kao da je preuzeo deo neobjašnjive strave Večnog Čoveka.

Da li je Tama nešto što osećaš ili možda viduješ - to jest, vidiš? Ali

ako možeš da je vidiš, to znači da možeš da s njom učiniš isto što je Čuvar verovao da se može učiniti sa Svevišnjom Svetlošću. Ali šta? Džarid na trenutak oseti snažan strah od neodređene pretnje koju nije mogao da čuje, oseti ili nanjuši. Bio je to zlokoban, neprirodan osećaj - nešto što je gušilo, tišina koja nije bila odsustvo zvukova, već nešto drugačije i slično tome u isto vreme.

Kada je prišao Deli, bila je u društvu Itana i Lie. Svi su ćutali. Činilo se da deo tog nerazumljivog užasa lebdi nad svima.

Dela je spakovala nešto hrane u putnu vreću a Lia mu je donela koplja, pomirena sa njegovom odlukom.

Kada su pošli ka izlazu još je vladao muk, nelagodan i težak. Nije bilo reči oprostaja.

Posle nekoliko koraka niz hodnik, Džarid se okrenu i obeća: "Vratiću se." Pustivši da mu koplja ovlaš dodirnu zid, ozvučio je put pred sobom i pošao dalje.

Sumorni svet Ljubazne Preživiele, Malog Osluškivača i Večnog čoveka polako je kliznuo u nedohvatne dubine sećanja. Džarid je imao osećaj velikog gubitka kada je shvatio da su sećanja načinjena od istog materijala kao i snovi i da će odjeci sećanja biti jedini dokaz postojanja Liinog sveta.

11.

Dela je najveći deo putovanja provela nemo koračajući pored njega. Po zabrinutom izrazu njenog lica bilo je jasno da je muči nesigurnost. Da li je to bila posledica nečega što je rekao ili učinio? Svetlost mu je bila svedok da joj je pružio dovoljno razloga za sumnju.

Otkako su napustili Liin svet, smislio je pouzdan način da proizvodi odjeke, za koji je bio siguran da će izmaći Delinoj pažnji. Sastojao se uglavnom od povremenog zviždukanja kojim je ispunjavao hodnike. Hodnik se postepeno sužavao oko njih i jednim delom su čak morali da puze. Kada su prošli taj deo, on ustade i udari kopljem o zemlju. "Sada možemo da odahnemo."

"Zašto?"

"Imamo iza sebe pouzdanu zaštitu od hučimiša. Ne mogu da prođu kroz tako tesan tunel."

Jedan trenutak je ćutala. "Džaride..."

Sada je trebalo da usledi dugo odlagano pitanje. Ali on odluči da joj ne dozvoli da ga postavi. "Tamo napred leži širok prolaz."

"Da, vidim ga. Džaride, ja..."

"Vazduh je ispunjen mirisom Vizera." Obišao je usku pukotinu čije obrise su mu doneli odjeci sopstvenih reči.

"Je li?" Pohitala je napred. "Možda smo pronašli njihov svet!"

Stigli su do mesta gde su se tuneli ukrštali i on zastade da pokuša da odredi kuda da pođu, levo ili desno. Onda se uspravi, instinktivno stežući koplja. Osećao je miris, pomešan sa mirisom Vizera, težak i zao, koji je kvario vazduh - nepogrešivo poznat zadah.

"Dela", šapnu on, "ovuda su nedavno prošla čudovišta."

Ali ona ga nije čula. Već je odmakla, zanesena, desnim ogrankom hodnika. Čuo je kako zamiče za ugao, nešto malo ispred njega.

Odjednom se začu grebanje odronjenog kamena, praćeno krikom.

Sa slikom hodnika urezanom u pamćenje, Džarid pojuri prema velikoj zjapećoj rupi koja je progutala devojčin uzvik straha.

Stigavši do mesta odrona, Džarid pucnu prstima da stekne utisak o otvoru jame. Iz gomile kamenja pored njega uzdizala se čvrsto

usađena stena. Spustio je koplja i jedno odmah skliznu i polete preko ivice, udarajući u zidove dok se survavalo u dubinu. Nastavilo je da udara sve dok se zvuk nije izgubio u tišini.

Odbacivši preostalo koplje na čvrsto tlo, on očajnički pozva: "Dela!"

Odgovorila mu je preplašenim šapatom: "Ovde sam - na ispustu!"

Zahvalio je Svetlosti što je glas došao iz blizine, tako da je postojala mogućnost da je izbavi.

Čvrsto se uhvativši za stenu, prebacio se u ponor i još jednom pucnuo prstima. Odjeci zvuka mu pokazaše da se šćućurila na litici nedaleko od površine.

Njegova ispružena ruka dodirnu njenu i on je uhvati za zglob, podiže je sa litice i prebaci preko urvine na bezbedno mesto.

Povukli su se dalje od jame i slušali kako se poslednji kamen kotrlja niz nagib i pada u ponor. Oštri odjeci otkriše Džaridu da se devojčin mir topi.

Pustio ju je da se isplače, a onda je uzeo za ruke i podigao na noge. Zvuk njegovog daha odbijao joj se od lica i pokazivao mu koliko je raširila oči. Skoro da je mogao da čuje i njihovu oštru, napetu usmerenost i na trenutak mu se činilo da je na pragu da otkrije prirodu vizovanja.

"Isto što se desilo mojoj majci i ocu!" Pokazala je glavom prema ponoru. "Ovo je poput predskazanja - kao da nam nešto poručuje da možemo da nastavimo tamo gde su oni stali!"

Njene ruke mu se spustiše na ramena, i, sećajući se kako joj je telo bilo istovremeno meko i čvrsto uz njegovo u onom drugom hodniku, on je privuče i poljubi. Devojčin odgovor je isprva bio pun želje, ali se brzo pretvorio u приметnu suzdržanost.

Pokupio je koplje sa zemlje. "Dobro, Dela, šta je sad?"

Nije gubila vreme u uobličavanju pitanja koje ju je mučilo:

"Šta znači to sa potragom - za Svetlošću?" Čula sam kako višeš na Večnog Čoveka. Pitao si ga i o Tami. Bio je izbezumljen od straha."

"Stvar je jednostavna." Slegnuo je ramenima. "Kao što si čula, lovim Svetlost i Tamu."

Osećao je njeno zbunjeno mrštenje kada su pošli dalje niz hodnik. Ljuska mane joj je pri svakom koraku lupkala u torbi i taj zvuk je bio dovoljan da mu donese odjeke hodnika.

"To nema veze sa veronaukom", uveravao ju je. "Prosto mi se čini da

Svetlost i Tama nisu ono što mislimo da jesu."

Bio je siguran da je njeno čuđenje ustupilo mesto blagoj sumnji - odbijanju da poveruje da je objašnjenje tako jednostavno.

"Ali to nema smisla", pobunila se. "Svako zna ko je Svetlost i šta je Tama."

"Neka onda ostane tako i recimo da sam samo imao drugačiju zamisao."

Nije mu odmah odgovorila. "Ne razumem."

"Ne daj da te to brine."

"Ali Večni Čovek - za njega je Tama bila nešto drugo. Njegov strah nije bio zbog nekakvog "zlog" prisustva svuda oko njega. Plašio se nečeg drugog, zar ne?"

"Biće da je tako."

"Čega?"

"Ne znam."

Ponovo je duže ćutala, sve dok nisu prošli nekoliko bočnih hodnika.

"Džaride, ima li sve ovo neke veze sa našom potragom za svetom Vizera?"

Osećao je da sme da bude otvoren do izvesne granice, ne izlažući svoju ulogu Vizera daljoj sumnji. "Ima, donekle. Mislim da su Tama i Svetlost povezani sa očima onako kako je vizovanje povezano sa njima. I..."

"I misliš da ćeš moći više da saznaš o ovome u svetu Vizera?"

"Tako je." Poveo je oko dugačkog prevoja.

"Je li to jedini razlog zbog koga si pošao?"

"Ne. Ja sam Vizer kao i ti i tamo mi je mesto."

Čuo je devojčino iznenadno olakšanje - popuštanje napetosti, smirivanje pulsa. Njegova iskrenost je nesumnjivo odagnala bojazni i sada je bila spremna da prihvati njegovo traganje kao hir koji ne predstavlja smetnju njenim ciljevima.

Šaka joj se opustila u njegovoj i nastavili su dalje oko prevoja. Ali on iznenada odskoči unazad, osetivši napred miris čudovišta. Istovremeno se odmakao od zida sa leve strane, jer je nejasna mrlja nemih odjeka zaigrala po vlažnom kamenu baš kada je osluškivao njegovu glatku površinu.

Ovog puta bio je pripremljeniji za taj sablasni osećaj. Za probu je sklopio oči i istog trena izgubio utisak razigranog zvuka. Onda ih je

otvorio i bešumni utisci su se odmah vratili - poput laganog dodira šaputave vike koja se razlivala po uglačanoj površini kamena.

"Idu čudovišta!" upozori ga Dela. "Vizim njihove utiske - tamo na zidu!"

Upola se okrenuo prema njoj. "Viziš ih?"

"Pa, gotovo da ih vizim. Džaride, bežimo odavde!"

On međutim ostade gde je bio, usredsređen na neobičnu, bešumnu buku koja se preivala tamo-amo po zidu, ne dopirući mu do ušiju, ali je od nje imao imao osećaj kao da mu je neko pljusnuo ključalu vodu u oči. Rekla mu je da je vizela utiske. Da li to znači da je vizovanje slično onome što mu se sada događa?

Osluškivao je čujne utiske koji su dolazili iza prevoja. Približavalo im se samo jedno čudovište. "Vrati se i sačekaj u najbližem bočnom hodniku."

"Ne, Džaride. Ne smeš..."

Ali on je gurnu niz hodnik i uđe u jednu nišu u zidu. Pošto je čuo da neće imati prostora da zamahne kopljem, odložio ga je na zemlju. Zatvorio je oči, braneći se od ometajućih utisaka koje je slalo čudovište.

Stvorenje je stiglo do ugla i Džarid je mogao da čuje kako se pridržava uz zid. On se povuče dublje u nišu.

Odvratni, tuđinski miris bića postao je nepodnošljiv kada mu se približilo. Jasno je čuo bezbrojne nabore kože - ako su bili to - kako mu lepršaju oko tela. Ako su puls i disanje bili, po učestalosti i snazi, kao kod normalne osobe, onda je stvor trebalo da stigne do njegovog zaklona upravo - sada.

Iskočivši u hodnik, zario je pesnicu u ono što je trebalo da bude stomak stvorenja.

Iz pluća čudovišta izlete vazduh, a ono se presamiti prema njemu. Izbegavajući dodir za koji je očekivao da će biti ljigav, udario je pesnicom po licu stvora.

Nije mogao da ne otvori oči kada je čuo kako se čudovište ruši na zemlju. Nadao se da će od bića prestati da se širi ona avetinjska, nema buka, sad kada je bilo bez svesti. I zaista, nije je više bilo.

Spustio se na kolena i bojažljivo pružio ruke da ispita stvorenje. Prvo što je otkrio bilo je da telo nisu prekrivali nabori kože, već da su mu ruke, noge i trup bili omotani prostranom odorom od tkanine, još

finije od one koju je našao na ulazu u Donji nivo. Nikakvo čudo što je pomislio da se radi o opuštenoj koži! Ko je još čuo o pokrivačima za grudi i bokove koji ne prijanjaju uz kožu?

Ruka mu je pipala naviše i naišla na kopiju one grublje tkanine koju je zakopao u prolazu ispred svog sveta. Bila je tesno navučena preko lica čudovišta i vezana sa četiri trake iza glave.

Smaknuo je tkaninu i prešao prstima preko - sasvim običnog ljudskog lica! Bilo je poput lica neke žene ili deteta, glatko i sasvim bezdlako. Ali sklop crta je pripadao muškarcu.

Čudovište je bilo čovek!

Džarid ustade i zakači nogom nekakav čvrst predmet. Pre nego što ga je dotakao, sagnuo se i nekoliko puta pucnuo prstima. Nije mu bilo teško da prepozna predmet. Bio je potpuno isti kao one cevaste naprave koje su ostavila čudovišta na Donjem i Gornjem nivou.

Stvorenje se promeškolji i Džarid ispusti predmet, bacajući se prema koplju.

Tada Dela dotrča iz hodnika. "Još čudovišta - dolaze iz drugog smera!"

Osluškujući iz ugla, čuo je njihovo približavanje i bio svestan tajanstvenih nemuštih šumova duž desnog zida hodnika.

Uhvatio je devojkicu za ruku i pojurio s njom uz hodnik, puštajući da mu koplje udara o zid i tako stvara zvuče talase.

Začuo je postojanje manjeg bočnog prolaza malo dalje napred. Usporio je i oprezno ušao.

"Hajdemo neko vreme ovim putem", predložio je. "Mislim da je bezbednije."

"Je li i u ovom hodniku miris Vizera tako jak?"

"Nije, ali ćemo ga ponovo naći. Ovi manji tuneli obično zaokreću natrag."

"Dobro", složi se ona, tešeći se, "ovde nam bar neće smetati čudovišta."

"Ono nisu čudovišta." Nagađao je da utisci vizovanja, poput čujnih utisaka, nisu dovoljno prefinjeni da raspoznaju razliku između tkanine i kože. "To su ljudi."

Čuo je njeno zaprepašćenje: "Ali, kako je to moguće?"

"Mislim da pripadaju Različitima - da su drugačiji od svih ostalih zajedno i nadmoćniji od samih Vizera."

Pustio ju je da ide napred i zaokupio misli zagonetkom čudovišta. Možda su to ipak bili đavoli. Bilo je već otrcano govoriti o Đavoljim Blizancima. Ali neke manje čuvene legende kazivale su da u Radijaciji borave ne dva, već sijaset demona. Čak se i sada sećao nekih imena i svaki je bio predstavljen kao stvarni lik. Bili su to Ugljenik-Četrnaest, dva Uranijuma-Dva Trideset Pet i Dva Trideset Osam, Plutonijum sa Nivoa Dva Trideset Devet i ono najstrašnije, najzlokobnije biće iz Termonuklearnih dubina - Vodoničar.

Postojalo je mnoštvo demona Radijacije, koliko se sećao. I svima su bile pripisane moći podmuklog prožimanja, savršenog prerušavanja i potpunog, produženog zagađenja. Da li su čudovišta, izronivši iz dubina predanja, odlučila da konačno upotrebe svoje moći?

Devojka uspori, birajući put preko poroznog, nesigurnog zemljišta. Zvuk kamenja koje joj se kotrljalo ispod nogu olakšavao mu je da čuje kuda treba da ide.

Uhvatio se u mislima na nedavni susret sa bićem u hodniku. Nemi zvuk koji je bacalo na zid bio je čudesan, kada se izuzme početni strah od pojave. Zadržavajući se na ovim utiscima, setio se kako mu se jasno činilo da čuje - ili oseća, ili čak vizuje? - detalje zida. Bio je savršeno svestan svake izbočine i useka, svake neravnine.

Onda se sledio, jer mu je iz sećanja izronilo nešto što je rekao Čuvar Puta, ne tako davno - nešto o tome kako Svetlost, u Raju, dotiče svaku stvar i donosi čoveku saznanje o svemu što ga okružuje. Ali, svakako, ta materija koju su čudovišta proizvodila i bacala po zidovima nije mogla biti Svevišnja lično! A onaj hodnik nije mogao biti Raj!

Ne. Nemoguće. Ta slabašna tvar, koju su ta čovekolika stvorenja tako nehajno razbacivala po hodniku, nije bila Svetlost. Bio je konačno i za svagda siguran u to.

Pošto su nastavili putovanje duž krševitog hodnika, misli su mu se okrenule drugoj temi. Na trenutak mu se činilo da je nadomak otkrića onog čega je bilo manje baš u ovom hodniku! Ali je zamisao bila suviše neodređena da bi ga ohrabrila da se njome više pozabavi. Zaključio je da je reč samo o neostvarenoj nadi da bi mogao slučajno da nabasa na suprotnost Svetlosti, Tamu, u ovom zabačenom, samotnom hodniku.

Dela zastade kraj otvora u zidu i povuče ga bliže sebi. "Vizi ovaj

svet!" uzviknu ona ushićeno.

Vetar, koji je strujao kroz otvor, hladio mu je leđa dok je stajao i slušao slatku muziku žubora potoka, pomažući se odjecima tog zvuka u osluškivanju drugih osobina ovog sveta srednje veličine.

"Kakvo divno mesto!" oduševljeno je nastavila. "Vizim pet ili šest toplih izvora i nekoliko stotina biljaka mane. A obale reke - prekrivene su daždevnjacima!"

Njene reči su oblikovale zvučnu sliku okoline. Džarid s odobravanjem primeti nekoliko prirodnih pećina u zidu, visoku tavanicu koja je omogućavala dobro kruženje vazduha i ravno, glatko zemljište oko njih.

Ona ga uhvati pod ruku i oni zađoše dublje u svet. Vetar iz hodnika je davao vazduhu svežinu kakve nije bilo na Donjem nivou.

"Pitam se da li je ovo svet koji je tražila moja majka", reče devojka odsutno.

"Ne bi mogla da izabere bolje mesto. Rekao bih da bi ovde mogla da preživi velika porodica i svi njeni potomci za nekoliko generacija."

Seli su na strmu obalu reke i Džarid je slušao šibanje peraja krupne ribe ispod površine vode dok je Dela vadila hranu iz torbe.

Posle nekog vremena on oslušnu njeno ćutanje i otkri trag izvesne nesigurnosti.

"Nešto te brine, zar ne?" upita on.

Ona klimnu glavom. "Još ne razumem tvoj odnos sa Liom. Sada čujem da te je zaista posećivala u snu. A ti si mi sam rekao da ne može da dopre do uma Vizera."

Ovo ga je uverilo da ona ne zna da on nije sposoban da vizuje. Jer, ako je došla ovamo s njim sa nekakvim skrivenim ciljem, poslednje što bi učinila bilo bi da prizna svoju sumnju u njega.

"Već sam ti rekao da mislim da se razlikujem od drugih Vizera", podsetio ju je. "Evo, sada vidim desetak riba u reci. Ti ne vidiš ni jednu."

Ispružila se po zemlji i napravila jastuk za glavu od ukrštenih ruku.

"Nadam se da se ne razlikuješ suviše. Ne bih volela da se osećam - podređeno."

Reči su joj nosile nenamernu ironiju. Shvatio je da je i sam od početka mrzeo pomisao da joj bude podređen.

"Da nismo pošli da tražimo svet Vizera", reče ona, zevajući, "bilo bi

lepo da se ovde nastanimo, zar ne?"

"Možda bi bilo najbolje da ostanemo ovde."

Ispružio se pored nje i slušao, iz jedva primetnih odjeka njenog disanja, privlačni sklad devojačkog tela, nežne ali zategnute obrise ramena, bokova struka - zamagljene šaputavom mekoćom gotovo potpune nečujnosti.

"To bi mogla biti - dobra ideja", reče ona sanjivo, "da smo tako - odlučili..."

Čekao je, ali su od nje dolazili samo šumovi usnulog tela.

Okrenuo se, podmetnuo ruku ispod glave i odagnao raznežene, čežnjive misli koje su počele da ga udaljavaju od cilja. Ipak, morao je da prizna da bi bilo lepo ostati u ovom zabačenom svetu, sa Delom, zauvek zaboraviti Vizere, ljudska čudovišta, hučimiše, Gornji i Donji nivo, Preživljavanje i odbaciti sve stege običaja i ograničenja zakona zajednice. I, što da ne, beznadežnu potragu za Svetlošću i Tamom.

Ali, nije mu bila suđena ovakva sudbina. Dela je bila Vizer - nadmoćna Različita. Morao bi da se pokorava njenim razvijenijim sposobnostima, zauvek. To nikako ne bi moglo da uspe. Šta je ono jednom čuo da je Vizer rekao drugom, kada su ih napali? "Vizer je, ovde dole, isto što i nagluv čovek u svetu gluvih."

Sasvim tačno. Bio bi poput invalida. Dela bi morala da ga voda okolo za ruku. U njenom nerazumljivom svetu šaputavih vazdušnih struja, svestan stvari koje nikad neće čuti, bio bi izgubljen i nezadovoljan.

Iako je bio utonuo u dubok san, znao je da je dugo ležao pored devojke - možda ceo period počinaka ili duže. Mora da se već polako budio kada je začuo krike.

Da su pripadali Deli, sigurno bi ga trgnuli iz sna. To što ih je čuo a da se nije probudio, govorilo mu je o njihovom nadnormalnom poreklu. Kao da su mu dolazili iz dubina uma, izrasli iz navale projektovanog straha.

Onda je iza očajničkih, nečujnih vapaja prepoznao Liu. Pokušao je da izvuče opipljivo značenje iz zbrke nametljivih utisaka. Ali žena je bila u takvom strahu da nije uspevao da pretvori njen užas u reči.

Unoseći se u osećanja užasnute prepasti i pometnje, uhvatio je pojedinačne utiske - viku i krike, bat nogu u trku i zaglušujuće talase nemog zvuka koji je podrugljivo igrao po zidovima, zapamćenim kao topao i nezaboravan deo njegovih detinjih maštanja i povremeno zip-

sss.

Slika je bila jasna: ljudska čudovišta pronašla su Liin svet!

"Džaride! Džaride! Hučimiši - dolaze iz hodnika!" Dela ga je tresla, budeći ga.

On dograbi koplje i skoči na noge. Prva od tri ili četiri zveri koje su uletele u svet već je bila nad njima. Jedva je imao vremena da obori Delu na zemlju i ukopa koplje, spreman da dočeka prvi nalet.

Krešteći, stvorenje se silovito obruši i dobi vrh koplja pravo u grudi.

Druga i treća razbesnela zver obrušiše se za njom.

Gurnuo je devojkicu u reku i bacio se za njom. Bilo je potrebno manje od otkucaja da je odnese struja, mnogo brža nego što je procenio - prema zidu, gde se brzak survavao u podzemni kanal.

Čuo je da je neće sustići na vreme, ali je svejedno plivao napred. Vrh hučimišovog krila ošinu po vodi, a kandže za dlaku promašiše cilj u brišućem letu.

Već pri sledećem zamahu dodirnuo je Delinu kosu, rastresenu po površini vode, i zgrabio je. Ali prekasno. Struja ih usisa u podvodni kanal i povuče silnu težinu vode za njima.

12.

Divlje podvodne struje bacale su ga levo i desno i konačno su ga povukle u dubinu. Okrznuo je nazubljeno dno i odbacio se uvis. Sudario se sa potopljenom tavanicom tunela, ne uspevajući da uzme vazduh u pluća koja su pretila da se rasprsnu. Ipak je nekako uspevao da zadrži Delinu kosu u stisku.

Struja ga je nebrojeno puta sudarala sa devojkom dok je pokušavao da odagna zastrašujuću pomisao da bi reka mogla beskrajno dugo da brza kroz kamen i da nikada ne stigne u vazduhom ispunjen svet. Kada više nije mogao da izdrži, okrznuo je glavom završetak tavanice, projurio ispod ruba i izbio na površinu. Privukao je devojkku sebi i počeo halapljivo da guta vazduh. Osetivši blizinu obale, uhvatio se za jednu istureniju stenu i priljubio se uz nju, potiskujući devojkku bliže obali. Kada se uverio da Dela još diše, ispuzao je iz vode i sručio se kraj nje.

Mnogo bremenitosti kasnije, pošto mu se podivljali puls primirio do podnošljivog ritma, postao je svestan rike obližnjih slapova. Buka i njeni odjeci iz daljine dočaravali su prostranstvo i visoku tavanicu sveta. Odjednom je otkrio pravo bogatstvo drugih zvukova, koji su se jedva probijali kroz zvučnu zavesu slapova - prigušenu lupu ljuški mane, udarce kamena o kamen, blejanje ovaca, glasove, mnoštvo glasova, dalekih i pomešanih.

Zaprepašćeno je iskijao još vode iz nosa. Potom se pridigao, bacio kamenčić i oslušnuo kako se kotrlja niz nagib uporedo sa vodopadom. Onda oseti snažan, poznat miris i sede, napet i uzbuđen.

"Džaride!" Devojka se pridiže kraj njega. "Nalazimo se u svetu Vizera! Vizi samo! Baš kako sam ga zamišljala!"

Pomno je osluškivao, ali je slika, samo naznačena muklim zvukom pada vode, bila mutna i zbunjujuća. A opet, čuo je blage, drvenaste tonove voćnjaka mane sleva, otvor ulaza u hodnik sa desne strane. Takođe je primao utiske čudnih, pravilno raspoređenih oblika u središtu sveta. Poređani u redove, svi su bili oblika kocke sa pravougaonim otvorima na bokovima. Prepoznao ih je - bili su to

prostori za stanovanje, sagrađeni po uzoru na one iz Prvobitnog sveta i verovatno načinjeni od povezanih stabljika mane.

Dela pođe napred, srce joj je tuklo brže od uzbuđenja. "Zar nije divno! I vizi Vizere - koliko ih je!"

Uopšte ne učestvujući u devojčinom ushićenju, pratio ju je niz padinu, upotpunjujući poznavanje zemljišta uz pomoć jeke slapova.

Bio je to zaista neobičan svet. Do tog trenutka je uspeo da složi utiske o velikom broju Vizera u radu i zabavi i o posebnoj grupi koja je prenosila zemlju i kamenje i gomilala sve to na glavnom ulazu. Ali su sve ove aktivnosti, bez umirujućih tonova središnjeg odašiljača odjeka, davale sablasan, odbojan prizvuk svetlu u kome se nalazio.

Uz to je bio gorko razočaran. Nadao se da će ona razlika za kojom je celog života tragao naprosto skočiti u uši čim kroči na teritoriju Vizera. Trebalo je da bude tako lako! Vizeri su koristili oči i time fizički uticali na sveprisutnu Tamu - izjedali je, takoreći - kao što je osluškivanje zvukova izjedalo tišinu. Stoga je jednostavnim prepoznavanjem onoga što je nedostajalo trebalo da objasni Tamu.

Međutim, nije mogao da čuje ništa neobično. Ovde se nalazio veliki broj osoba koje su vizovale, ali je i pored toga sve bilo baš kao u bilo kojem drugom svetlu, osim odsustva odašiljača odjeka i prisustva prodornog mirisa Vizera.

Dela ubrza korak, ali je on zadržao. "Ne smemo da ih iznenadimo."

"Ne treba da brineš. Oboje smo Vizeri."

Sada već dovoljno blizu nastanjenog područja da bi stekao utiske odbijenih zvukova života zajednice, išao je za devojkom oko voćnjaka i pokraj niza obora za stoku. Primetili su ih tek kada su stigli nadomak grupe koja je radila na najbližem prostoru za stanovanje. Džarid začu kako se na ljude spušta radoznala tišina i kako se glave nemirno okreću prema njemu.

"Mi smo Vizeri", javi se pouzdano Dela. "Ovde smo zato što tu pripadamo."

Ljudi su se nemo približavali, razmičući se da ih opkole sa nekoliko strana.

"Mogan!" viknu jedan od njih. "Ovamo - brzo!"

Odjednom nekoliko Vizera priskočiše Džaridu i ščepaše ga za ruke, stežući mu ih uz bokove. Čuo je da su isto postupili sa Delom.

"Nismo naoružani", pobunio se.

Sada su se okupljali i drugi i bio je zahvalan zbog uzbuđenih glasova koji su mu ozvučili najvažnije detalje okoline, u odsustvu odašiljača odjeka.

Dva lica se sasvim približiše njegovom i on ču otvorene oči, strogo usmerene. Postarao se da mu kapci budu podignuti i da ne trepne.

"Devojka vizuje", javi se neko, levo od njega.

Iznenada mu ispred lica zamaha otvoren dlan i nije mogao da ne trepne.

"Ovaj takođe, rekao bih", zaključi vlasnik šake. "Bar ima otvorene oči."

Džarida i Delu gurnuše napred, između redova jedinica za stanovanje, dok su se desetine vizerskih Preživelih okupljale sa svih strana sveta. Usredsređen na zvuke glasova i njihovu jeku, raspoznao je utisak ogromne figure koja se probijala kroz svetinu, odmah prepoznavši Mogana, vođu Vizera.

"Ko ih je pustio da uđu?" upita Mogan.

"Nisu došli sa ulaza", javi se neko, pravdajući se.

"Kažu da su Vizeri", reče drugi.

"Jesu li?" upita Mogan.

"Oboje imaju otvorene oči."

Vođin glas zagrme prema Džaridu. "Šta tražite ovde? Kako ste uspeali da uđete?"

Dela prva progovori. "Mi pripadamo ovde."

"Napali su nas hučimiši, tamo iza onog zida", objasni Džarid. "Skočili smo u reku i struja nas je izbacila ovde."

Moganov glas izgubi nešto od strogosti. "Mora da ste prošli kroz samu Radijaciju. Ja sam jedini koji je dospeo ovde tim putem." Potom hvalisavo dodade: "Takođe sam nekoliko puta prošao protiv struje. Kako ste se našli tamo napolju?"

"Tražili smo ovaj svet", odgovori Dela. "Oboje smo Vizeri."

"Jeste, humus!" dočeka Mogan. "Postojao je samo jedan prvobitni Vizer. Svi smo mi njegovi potomci. A vi niste. Vi dolazite sa jednog od nivoa."

"Tačno", priznade ona. "Ali je moj otac bio Vizer - Nejtan Bredli."

Negde u pozadini, Preživeli uzbuđeno dahnu i pođe napred. Bio je to mučan, težak uzdah starijeg čoveka.

"Nejtan!" uzviknu. "Moj sin!"

Ali neko ga zadrža.

"Nejtan Bredli?" nesigurno ponovi čovek koji je stajao desno od Džarida.

"Naravno", odgovori drugi. "Čuo si za njega. Provodio je sve vreme u hodnicima - dok nije nestao."

Džarid oseti udar Moganovih reči, ponovo upućenih njemu. "A šta je s tobom?"

"On je prvobitni Vizer", reče Dela.

"A ja sam hučimišov ujak!" ote se vođi.

Džaridova vera da će moći da nosi masku Vizera ponovo se sroza. Tražeći neki ubedljiv odgovor, on reče: "Možda baš i nisam prvobitni Vizer. Dešavalo se, s vremena na vreme, da ljudi napuste vaš svet i da dobiju nezakonite potomke. Eto, recimo, Nejtan, pa Estel..."

"Estel!" uzviknu jedna žena, probijajući se napred. "Šta znaš o mojoj kćeri?"

"Ja sam bio taj koji ju je poslao nazad ovamo kada sam je vizeo u blizini Glavnog hodnika."

Žena ga uhvati za ruke i gotovo je mogao da oseti pritisak njenih očiju. "Gde je ona? Šta se dogodilo s njom?"

"Došla je na Donji nivo, osluškajući - vizujući za mnom. Tako su svi saznali da sam Vizer. Posle toga nisam mogao da ostanem dole."

"Gde je moje dete?" zatraži žena.

Nevoljno joj je ispričao šta se dogodilo sa Estel. Svetom zavlada tužna tišina, a uplakanu Preživelu odvedoše.

"Znači, preplivali ste ispod kamena", reče Mogan zamišljeno. "Sva sreća da niste pali niz slapove, sa ove strane."

"Da li to znači da možemo da ostanemo?" s nadom upita Džarid, pokušavajući da održi oči usmerene u jednom pravcu kao Mogan.

"Možete, za sada."

U tišini koja je usledila, Džarid oseti finu promenu u držanju vođe Vizera. Mogan je zbog nečega nesvesno zadržavao dah i puls mu je bio neznatno ubrzan. Džarid je pomno osluškivao ove utiske i otkrio, iako je bila još neprimetnija, onu posebnu telesnu napetost svojstvenu osobi koja ima neke skrivene namere. Onda uhvati skoro nečujne odjeke Moganove ruke koja se polako uzdizala ispred njega. Džarid se ovlaš nakašlja, i, po odjeku zvuka, otkri da Mogan lukavo čeka da mu on stisne ruku.

Bez oklevanja je pružio ruku i rukovao se. "Mislio si da neću vizeti?" upita kroz smeh.

"Moramo da budemo oprezni", odgovori Mogan. "Vizeo sam ljude sa nivoa koji su imali tako oštar sluh da ih je bilo lako zameniti sa nekim od naših."

"Zar bismo došli ovamo da nismo Vizeri?"

"Ne znam. Znam samo da ne smemo da rizikujemo - naročito sada, kada ona stvorenja vrebaju u hodnicima. Upravo pregrađujemo ulaz, pre nego što ga otkrijū. Kakve bi koristi bilo od toga kada bi pronašla drugi put ovamo - onaj koji ne može da se blokira?"

Mogan zakorači između Džarida i devojkę i povede ih. "Držaćemo vas na oku sve dok se ne uverimo da možemo da vam verujemo. Ali ostavimo to, znam kako se osećate posle plivanja ispod onog stenja. Daćemo vam vremena da se odmorite."

Odveo ih je do dve susedne jedinice za stanovanje - "kolibe", kako je Džarid čuo da ih naziva jedan od Vizera - i uveo ih kroz pravougaone otvore. Ispred svake građevine stajao je stražar.

Stojeći nesigurno u svom prostoru, Džarid se glasno nakašlja. Odjeci zvuka doneše mu detalje, sasvim različite od pećina za stanovanje koje je poznao. Ovde je sve bilo u pravim uglovima. Tu se nalazila ploča za obedovanje, sa neobično ravnom površinom, načinjenom od čvrsto opletene šaše, zategnute preko kostura od stabljika mane. Lako je dodirnuo, da oseti preplet. Četiri stabljike su služile kao noge koje su držale gornju površinu iznad poda.

Zevnuo je, glumeći spontanu reakciju na iscrpljenost - u slučaju da ga neko prisluškuje ili vizuje - i slušao odbijeni zvučni obrazac. Oko ploče su bile poređane klupe slične izrade. Na desnom zidu se nalazio uzdignut otvor, iznad ravni za spavanje. Kroz otvor je dolazio zvuk pritajenog disanja. Neko je stajao napolju i vizovao svaki njegov pokret.

Pa dobro, biće najsigurnije da se što manje kreće i tako otkloni mogućnost da se oda.

Još jednom je glasno zevnuo, pamteći položaj ravni za spavanje. Zatim ode do tamo i leže. Očekuju da bude umoran, zar ne? Zašto onda ne bi bio umoran?

Opustivši se u mekoći prostirke od vlakana mane, shvatio je da je put niz ponornicu zaista bio iscrpljujući. Nije mu dugo trebalo da

zaspi.

U san mu se probi krik za krikom i ti utisci su ponovo bili nečujni.

Lia!

Prisilivši se da ostane u snu, pokušao je da prodre dublje iza misaone veze sa Ljubaznom Preživinom, ali mu je njihov nestabilni dodir prenosio samo čist užas i očajanje. Nastojao je da joj se psihički približi i uspeo samo da ojača kontakt između njih.

"Čudovišta! Čudovišta! Čudovišta!" neprestano je jecala.

Kroz Liinu patnju probi se utisak njenih očiju, tako grčevito stisnutih kapaka da joj je u ušima grmelo od pritiska; držale su je snažne, nemilosrdne ruke i gurale tamo-amo; oštar vršak nečega surovo joj se zario u rame; zastrašujuće odbojni tuđinski mirisi koje je osećao izazivali su mu mučninu.

Onda je uhvatio utisak prstiju koji su joj se ukopali u kožu iznad i ispod očiju i nasilno razdvojili kapke.

Oko njega se, kroz njenu svest, smesta otvori Radijacija. Prepoznao je zaglušujuće treštanje neme buke, istovetno sa materijom koju su čudovišta bacala po zidovima hodnika. Sada je bila neuporedivo silnija, navirući u Liine oči. Bojao se da je to ne otera u ludilo.

Sa ovim izluđujućim osećajem, on se trgnu iz košmara za koji je znao da nije košmar.

Ono što je čuo kroz oči Ljubazne Preživele sigurno nije moglo biti ništa drugo nego sam Nuklearni Oganj Radijacije. Bilo mu je kao da je prekoračio prag fizičkog postojanja, da bi okusio deo večnih muka na koje su je stavili Atomski demoni.

Ležao je, nepokretan i drhtao, na ravni za spavanje, dok je gorki ukus iskustva pseudosna besneo u njemu kao groznica.

Lia - nestala.

Liin svet - opusteo.

Hodnici - naseljeni čudovišnim ljudima koji su polivali zidove podrugljivim, vrištećima odjecima bez zvuka. Demonska stvorenja koja su paralisala žrtve pre nego što bi ih odvukla - kuda?

U kolibu uđe Vizer, ostavi ljusku sa hranom na ploču za obedovanje i bez reči izađe. Džarid ode do ploče i počne da prebira po jelu. Zanimanje za hranu bilo mu je pomućeno neveselim saznanjem da su se svi njegovi svetovi srušili, dok je on lovio Svetlost i Tamu.

Brzina ovih kobnih promena bila je strahotna i neodoljiva. Sumorno

je zaključio da stvari više nikada neće, neće moći, da budu kao što su bile. Ona opaka bića u nezemaljskim odorama od širokih nabora tkanine svakako su zaposela sve svetove i hodnike i sada su nadirala dalje, nezadrživom silinom. Bio je siguran da je gašenje toplih izvora i opadanje nivoa vode bilo deo njihovih planova.

I dok se sve ovo dešavalo, on je traćio vreme traćeći nešto besmisleno, održavajući veru da je Svetlost nasušna stvar. Dozvolio je da mu sve istinski vredne stvari iskliznu iz ruku, jureći ćudljivi vetar niz hodnike bez kraja.

Moćda bi sve bilo drugaćije da je, umesto toga, organizovao Nivoa i poveo ih u borbu za opstanak. Sa Delom kao partnerom za Sjedinjavanje, moćda bi postojala nada da će se život vratiti u normalno stanje. Moćda nikada ne bi otkrio da je - Razlićita.

Ali sada je bilo kasno za to. Bio je sućanj u istom onom svetu od kojeg je oćekivao da mu prući kljuć u uzaludnom traganju za Svetloćću. A Vizeri su, kao i on, bili bespomoćni taoci ćudovića koja su ovladala hodnicima.

Odgurnuo je hranu i provukao prste kroz kosu. Napolju je svet oćiveo od zvućnih utisaka radnog perioda u punom jeku - glasnog razgovora, dece u igri, i, dalje, zvukova radnika koji su nastavljali da zatvaraju ulaz, gomilajući kamenje. Odsutno je primetio da su ovi poslednji zvuci bili savršen izvor odjeka.

Viće ga je zaokupljao oćaj koji je pratio uverenje da ovde neće oćkriti nikakvu razliku - ništa što bi opravdalo njegovu potragu za Svetloćću i Tamom u ovom svetu.

Meću blićim zvućnim utiscima, prepoznao je Delin glas, u susednoj kolibi. Bio je to srećan, uzbućen glas, skakao je sa teme na temu sa površnom ćivoćću, povremeno se mećajući sa neraspoznatljivim glasovima drugih ćena. Iz delova razgovora je uspeo da zakljući da je vrlo brzo pronaćla roćake meću Vizerima.

Na ulazu se razmaknu zavesa i pojavi se Mogan. Njegov krupan stas, ocrtan samo zvucima iz pozadine, grubo je narućavao tićinu kolibe.

Voća Vizera dade Dćaridu jasan znak glavom. "Krajnje je vreme da proverimo da li si kao mi."

Dćarid toboće ravnodućno slegnu ramenima i poće za njim.

Mogan ga je vodio duć redova koliba za stanovanje, a za njima je

išlo mnogo drugih Vizera.

Stigoše do čistine i vođa se zaustavi. "Malo ćemo da se porvemo - ti i ja."

Džarid ga je slušao, potajno nespokojan.

"To je najsigurniji način da otkrijemo da li zaista vizuješ, slažeš se?" reče Mogan, šireći ruke.

Džarid je čuo da su to ogromne ruke, sasvim u skladu sa vlasnikom. "Pretpostavljam da jeste", potvrdi uz beznadežan prizvuk.

Jedna osoba se izdvoji iz gomile i on prepozna Delu. Pošla je prema njemu, disanje joj je bilo plitko, opterećeno brigom. Ali neko je uhvati za ruku i povuče nazad.

"Spreman?" upita Mogan.

Džarid zategnu mišiće. "Spreman."

Ali vođa Vizera zbog nečega nije bio spreman - još ne.

"U redu, Olsons", povika on, okrenuvši se grupi koja je radila na ulazu. "Hoću potpunu tišinu tamo."

Onda se okrenu onima oko sebe. "Niko da ne načini ni najmanji zvuk - jasno?"

Džarid prikri bespomoćnost i podsmešljivo reče: "Zaboravljaš da mogu da osetim miris."

Laknulo mu je kada je primetio da je Mogan zaboravio buku slapova, koja, hvala Svetlosti, nije mogla biti utišana.

"A, nismo još završili sa pripremama", nasmeja se ovaj.

Nekoliko Vizera uhvatiše Džarida za ruke, dok ga je jedan od njih držao za kosu, povukavši mu glavu unazad. Onda mu nabije u uši i uguraše u nozdrve grudve nekakve vlažne, zrnaste materije - blato!

Našavši se u praznini bez mirisa i zvukova, on podiže ruke do lica. Ali pre nego što je mogao da istrese blato iz ušiju, Mogan mu priđe i stegnu mu vrat kamenim zahvatom. Bio je podignut u vazduh i divlje bačen na zemlju.

Izgubljen zbog odsustva zvuka ili mirisa koji bi ga vodio, skočio je na noge i uputio udarac koji je otišao u vazduh i uspeo samo da ga ponovo obori.

Začuo je smeh, kao iz daljine, koji mu se jedva probijao kroz blato u ušima. Ali zvuk je bio suviše slab da bi mu odao Moganov položaj. Razmahujući pesnicama, slepo je srljao napred, okrećući se oko sebe - dok ga vođa Vizera nije tresnuo za vrat o ponovo ga opružio

po zemlji.

Kada je pokušao ponovo da ustane, pesnica ga pogodi u lice, skoro mu otkinuvši glavu. Sledeći udarac bi sigurno uspeo u tome, da mu gubitak svesti nije oduzeo priliku da se u to uveri.

Reagovao je tek kada mu je u ledena voda pljusnula u lice. Pridigao sa na lakat. Iz jednog uva mu je curilo blato i mogao je da čuje oko sebe krug ljudi koji su preteći vizovali prema njemu.

Odněkud iz gomile dolazili su glasovi Mogana i Dele.

"Naravno da sam znala da nije Vizer", tvrdila je devojka.

Mogan je ljutito podseti: "A ipak si ga dovela ovamo."

"On je doveo mene." Podrugljivo se nasmejala. "Ne bih uspela sama. Bilo mi je preostalo samo da ga pustim da veruje da me je ubedio da je i on Vizer."

Džarid ošamućeno odmahnu glavom, prisećajući se Liinog upozorenja o devojci i svojih povremenih sumnji. Da je slušao dalje od ušiju, možda bi čuo da ga ona koristi tek kao pratioca u potrazi za svetom Vizera.

Pokušao je da se podigne, ali neko mu pritisnu nogom rame i gurnu ga nazad na zemlju.

"Šta on traži ovde?" Mogan upita devojku.

"Ne znam tačno. Traga za nečim i misli da će to naći ovde."

"Šta je to?"

"Tama."

Mogan priđe Džaridu i podiže ga na noge.

"Zašto si došao ovamo?"

Džarid mu ne odgovori.

"Jesi li tražio ovaj svet da bi posle organizovao napad na nas?"

Kada je i ovo ostalo bez odgovora, vođa dodade: "Ili pomažeš čudovištima da nas pronađu?"

Džarid je ćutao.

"Pustićemo te da razmisliš. Možda ćeš shvatiti da bi ti malo iskrenosti moglo olakšati položaj."

Džarid je, međutim, osećao da za njega ne bi bilo milosti. Jer bi se, dok god je on živ, bojali da bi mogao da pobegne i da ostvari svoj potajni plan, ma kakav taj plan bio.

Pošto su ga vezali užetom od vlakana, odveli su ga do sredine sveta i gurnuli u kolibu nedaleko od buke slapova. Koliba je bila skućena, a

otvori na zidovima bili su pregrađeni čvrstim oblicama od stabala mane.

13.

Tokom prvog perioda u zatočeništvu, Džarid je nekoliko puta pomišljao na bekstvo. Ne bi mu bilo teško da provali iz kolibe - samo kada bi uspeo da oslobodi ruke. Ali zglobovi su mu bili čvrsto vezani. Pobeći - ali kuda? Radna grupa je već zagrađila glavni ulaz barikadom, a na drugoj strani su ga čekali divlji brzaci ponornice, tako da ga bekstvo iz kolibe ne bi nikud odvelo.

Pod drugim okolnostima, svakako bi pažljivo osluškivao priliku da pobegne. Ali izvan teritorije Vizera su ga čekali samo hodnici puni čudovišta. Osim toga, ta grozna stvorenja su po svoj prilici već razorila druge svetove. Jedini razlog koji bi ga možda naveo da nešto učini - nada da će naći skrovito, samodovoljno utočište za sebe i Delu - nestao je kada se devojka okrenula protiv njega.

Drugi period je proveo stojeći pred pregrađenim otvorom na zidu kolibe, slušajući kako radna grupa dovršava zagrađivanje glavnog ulaza. Konačno se razočarano naslonio na zid i pustio da mu rika slapova odvuče pažnju od drugih zvukova.

Besan na sebe, pitao se šta ga je navelo da pomisli da će naći Svetlost u ovom kukavnom svetu. Pretpostavljao je da su Vizeri, budući da su bili sposobni da bez osluškivanja odrede šta leži ispred njih, primenjivali istu moć koju je verovao da poseduju svi ljudi u prisustvu Svevišnje Svetlosti. Naivno je verovao da bi rezultat ove radnje bio umanjivanje Tame. No, prevideo je jednu mogućnost: da bi manjak Tame mogao biti nešto što su samo Vizeri umeli da prepoznaju, nešto zauvek nedostupno njegovom poimanju, zbog čulnih ograničenja.

Zaokupljen nagađanjima o prirodi odnosa Svetlost-Tama-Vizeri, on ode do ležaja i ispruži se. Nastojao je da izbaci Delu iz misli, ali mu to nije polazilo za rukom. Zaključio je da je njen postupak, objektivno gledano - to što ga je obmanula da je dovede ovamo - jednostavno odražavalo u osnovi prevrtljivu prirodu Vizera. Eto, Lia, na primer, nikada ne bi...

Shvativši da mu se misli bave Ljubaznom Preživinom, pitao se šta joj se dogodilo. Možda je i sada pokušavala da mu se javi, iz dubina

Radijacije. Ako ne zaspi, nikada neće saznati da li je bio u pravu. Ostatak perioda, osim kada su mu doneli hranu, proveo je u dremežu, nastojeći da ga što više produži, nadajući se njenoj poseti. Uzalud.

Pri kraju trećeg perioda zatočeništva, začuo je pritajen šum ispred kolibe - prikradanje, jedva čujno kroz neprestani šum slapova. Uto je prepoznao Delin miris, kada je potrčala napred i priljubila se uz spoljni zid kolibe.

"Džaride!" napeto je šapnula.

"Odlazi."

"Ali, hoću da ti pomognem!"

"Već si mi dovoljno pomogla."

"Mućni glavom. Da li bih mogla sada da dođem ovamo da sam se drugačije držala pred Moganom?"

Čuo ju je kako se muči sa čvorovima užadi na ulazu. "Sigurno si čekala prvu priliku da me oslobodiš", dobaci joj on hladno.

"Naravno. Dosad je nisam imala - a sada su Vizeri zaokupljeni bukom u hodnicima."

Razvezala je i poslednje uže i ušla, pomerivši čvrstu rešetku od stabljika mane.

"Vrati se svojim prijateljima Vizerima", procedi on.

"Svetlosti, kako si tvrdoglav!" Radila je vidarskim nožem na njegovim vezama. "Hoćeš li moći da otplivaš uz reku?"

"Kakve to sad svrhe ima?"

"Možeš da se vratiš na jedan od Nivoa."

Zglobovi su mu bili slobodni. "Sumnjam da je na Nivoima ostalo nešto čemu bih mogao da se vratim, čak i da tamo ne misle da sam Vizer."

"Onda neki drugi svet." Ponovila je, uporno: "Hoćeš li moći da otplivaš uz reku?"

"Mislim da bih mogao."

"U redu - idemo." Ona pođe iz kolibe.

Ali on je zadrža. "Hoćeš da kažeš da bi i ti pošla?"

"Nisi valjda mislio da bih ostala ovde bez tebe?"

"Ali ovo je tvoj svet! Ovde ti je mesto! Ja ionako nisam Vizer."

Nestrpljivo je uzdahnula. "Slušaj - isprva sam se zanosila verom da sam pronašla osobu sličnu sebi. Ma šta, nisam se čak ni pitala da li

bi bilo drugačije kada ti ne bi bio Vizer. Onda sam te videla kako ležiš na zemlji, dok se Mogan nadnosio nad tebe. Tada sam shvatila da ne bih marila ni kada ne bi mogao da čuješ, omirišeš ili osetiš ukus. Možemo li sada da pođemo i potražimo taj naš skroviti svet?"

Pre nego što je uspeo da bilo šta kaže, gurnula ga je prema padini koja je trebalo da ih odvede do slapova. Džarid je osećao breme straha nad svetom Vizera. Naselje, u daljini, bilo je opkoljeno teškom, zloslutnom tišinom. Iz pomešanih odjeka slapova sastavio je sliku Vizera koji su se prestrašeno povlačili sa zagrađenog ulaza.

Na sredini padine, on se odjednom uspravi i nozdrve mu se raširiše, udišući miris opasnosti odozgo. U očajanju, pokupi nekoliko oblutaka i zazvecka njima u šupljini dlana. Na vrhu padine je stajao Mogan, u svoj svojoj čujnosti.

"Rekao bih da nameravate da pobegnute i da pokažete čudovištima kako da uđu", reče on, preteći.

Džarid se hitro i precizno oglasi oblucima i uhvati utisak Vizera u naletu niz nagib.

Ali tada svet potrese grmljavina hiljada slapova. U isto vreme, džinovski, divlji udar urlajuće tišine čudovišta suknu u teritoriju Vizera u blizini zagrađenog ulaza.

Sledećeg trenutka nastade opšta vriska i bezglava jurnjava, jer je razrušeni tunel izbljuvao nemilosrdno jasnu kupu nečujnog zvuka.

Džarid se pope na vrh padine, vukući Delu za sobom. Mogan ustuknu za njima, pometen.

"Svevišnja Svetlosti!" procedi vođa Vizera. "Šta se to, do Radijacije, dešava?"

"Nikad nisam vizela tako nešto!" uzviknu Dela, užasnuta.

Nasilni, bolni osećaji obužeše Džaridove oči, zbunjujući ali nekako u skladu sa zvučnim utiscima sveta u celini. Odjeci buke pružali su mu gotovo potpunu spoznaju suprotnog zida, presečenog pukotinom. Ali su na istom zidu postojala mesta zgusnutog nemog zvuka koja su ocrtavala svaki detalj površine, tako jasno kao da je prelazio rukom preko nje.

Zid odjednom utonu u delimičnu tišinu i on to poveza sa činjenicom da se kupa besa pomerila, prelazeći u tom trenutku preko drugog elementa zvučne slike. Sada mu se činilo da zna za prisustvo i veličinu i oblik svake kolibe u srcu naseobine. Divlja, vrišteća tišina

dodirivala je svaki predmet u dometu sluha i urezivala se u svest sa užasnom svirepošću.

Pokrio je rukama lice i odmah osetio olakšanje, osluškujući istovremeno kako čudovišta naviru iz hodnika. Sa njima se začu i poznato zip-sss.

"Ne bojte se!" oglasi se jedno od stvorenja.

"Daj malo Svetlosti ovamo!" doviknu drugo.

Reči su odjekivale u Džaridovom umu. Šta je to moglo da znači? Zar je Svetlost zaista bila povezana sa ovim odvratnim bićima? Kako neko može da doda Svetlost? Već je jednom zaključio, proizvoljno, da bi tvar koju su stvorenja bacala ispred sebe u hodnicima mogla biti Svetlost. I smesta je odbacio tu mogućnost, kao što je bio primoran i sada da učini.

Oči mu se i protiv volje otvoriše, ali je samo stajao gde se zatekao, pometen novim iznenađenjem. Načas je bio blizu da utvrdi nedostatak nečega - kao što mu se u jednoj ranijoj prilici činilo da je na pragu da izdvoji manjak za kojim je tragao. Sada se samo učvrstio u uverenju da u svetu Vizera nešto nedostaje, nešto čega je bilo pre nego što su se pojavila opaka stvorenja!

"Čudovišta!" povika Mogan. "Dolaze ovamo gore!"

Dela vrisnu, a jeka donese utisak tri ili četiri stvora koji žure uz padinu.

"Džaride!" povukla ga je za ruku. "Hajde..."

Zip-sss.

Ona posrnu i pre nego što je stigao da je zadrži, otkotrlja se niz nagib. Užasnut, Džarid polete za njom, ali ga Mogan zadrža i reče: "Sada ne možemo da joj pomognemo."

"Možemo, ako stignemo do nje pre..."

No, vođa Vizera ga primora da se okrene, gurnu ga u reku i baci se za njim.

Džarid nije stigao ni da se pobuni, jer ga je Mogan povukao ispod površine i započeo očajničku bitku protiv struje. Džarid se tvrdoglavo otimao iz stiska, ali je kombinacija džinovske snage i opasnosti da se utopi savladala njegov otpor i on nemoćno dopusti da ga Mogan odvlači sve dalje.

U trenutku kada je prosudio da se nalaze na pola puta kroz stenu, struja ga baci o kamen i ono malo vazduha što je uspeo da uzme

izlete mu iz pluća uz nevoljno stenjanje. Mogan zaroni prema dnu i Džarid očajnički potisnu poriv da udahne. Njegov otpor na kraju popusti i voda mu slobodno pojuri u pluća.

Oživeli su ga ritmički pokreti Vizerovih ruku koje su mu pritiskale krsta. Džarid se zagrcnu i iskašlja toplu vodu.

Mogan prestade da mu upumpava vazduh u pluća i pomože mu da sedne. "Rekao bih da sam pogrešno verovao da šuruješ sa onim stvorenjima", reče on pokajnički.

"Dela!" uzviknu Džarid, kroz kašalj. "Moram da se vratim tamo!"

"Prekasno. Mesto vrvi od čudovišta."

Džarid je nemirno osluškivao reku. Ali nigde oko sebe nije mogao da čuje vodu. "Gde smo?" upita.

"U jednom sporednom hodniku. Kada sam te izvukao na obalu, morao sam da te odvučem ovamo da nas ne dograbe hučimiši."

Osluškujući zvučne utiske, Džarid je pratio detalje hodnika koji se nadalje širio, napuštajući teskobu zidova oko njih. A iz pozadine su dolazili raspomamljeni zvuci hučimiša, nemoćnih da se provuku unutra.

"Ne idemo prema glavnom hodniku, zar ne?" upita Džarid razočarano.

"Ne, već u suprotnom smeru. Bolje to nego da se goloruki borimo sa hučimišima."

Džarid ustade i pridrža se za zid. Možda bi uspeli da savladaju čudovišta u širem hodniku, ali su im hučimiši oduzeli i tu mogućnost, zaključio je sumorno. "Kuda vodi ovaj tunel?"

"Nikad nisam bio ovde."

Shvativši da nema izbora, Džarid je pratio jeku njihovih glasova niz hodnik.

Kasnije, pošto se po drugi put spotakao, upitao se zašto pipa po nemom hodniku bez zvučnih kamenova. Potražio je po zemlji dok nije pronašao par oblutaka približno iste veličine, a onda ispunio vazduh klikovima pre nego što je nastavio put.

Posle nekog vremena, Mogan reče: "Prilično dobro čuješ uz pomoć tih stvarčica, a?"

"Snalazim se." Tada shvati da je bio osoran bez razloga, osim što je zamerao Vizeru što ga je sprečio u pokušaju da stigne do Dele - koji

ionako ne bi uspeo.

"Imam iskustva u tome", dodade on, nešto ljubaznije.

"Pretpostavljam da pomažu, kada ne možeš da vizuješ", nagađao je Mogan, "ali mislim da bi me ti zvuci izludeli."

Neko vreme su išli bez reči. Što se više udaljavao od sveta Vizera, Džarida je ophrvavalo očajanje zbog mogućnosti da više nikada ne čuje Delu. Konačno je bio siguran da bi se rado povukao u neki izdvojeni svet sa njom i da mu ne bi bilo važno da li je nadmoćna ili nije - dok god su zajedno.

Ali nje nije bilo i time se srušio još jedan - najvažniji - deo njegovog života. Prebacivao je sebi zbog odbijanja da shvati koliko mu je značila, jer su ga naopaka merila vrednosti navela da pripiše veću važnost besmislenoj potrazi za Svetlošću i Tamom. Zakleo se da će mu od tog trenutka jedini zadatak biti da je pronađe, pa makar ga to odvelo i u Termonuklearne dubine Radijacije. Ako ne bude u stanju da je preotme od čudovišta, neka mu Radijacija bude zaslužena kazna.

Prošli su kraj manje pukotine u tlu i vođa Vizera pođe uporedo s njim. "Dela mi je rekla da loviš Svetlost i Tamu."

"Zaboravi to", odseče Džarid, odlučan da sam zaboravi.

"Ali, zanima me. Da si Vizer, već bih porazgovarao s tobom o tome."

Pomalo zainteresovan, Džarid upita: "O čemu?"

"Ni ja ne verujem mnogo predanjima. Uvek sam smatrao da je Svevišnja Svetlost nezasluženo obožavanje nečeg sasvim običnog."

"Zaista?"

"Čak sam imao zamisao šta bi mogla biti Svetlost."

Džarid zastade. "Dobro, šta?"

"Toplota."

"Kako si došao do toga?"

"Pa eto, svuda oko nas je toplota, zar ne? Veću toplotu zovemo "vrućina", manju "hladnoća". Što je neka stvar toplija, više utisaka pruža oku Vizera."

Džarid zamišljeno klimnu glavom. "I daje ti saznanje o stvarima, a da ne moraš da ih dodirneš, čuješ ili omirišeš."

Mogan slegnu ramenima. "To kaže i Legenda o Svetlosti."

Tu je postojala neka nedoslednost, ali Džarid nije mogao da odredi kakva. Možda je to bilo samo njegovo odbijanje da prizna da je

Svetlost nešto tako prozaično kao toplota. Pošao je dalje, ubrzavši korak kada je čuo širi hodnik pred njima.

Mogan baš tada reče: "Vizim novi hodnik malo dalje i to veliki."

Džarid pohita napred, oglašavajući se učestanije oblucima zbog povećane brzine. Ali čim je izbio u prostraniji tunel, zastade.

"Nešto nije u redu?" Mogan se zaustavi kraj njega.

"Ovde zaudara na čudovišta!" Džarid je širio nozdrve, uvlačeći vazduh. "I to nije sve. Miriše i na ljude sa Gornjeg i Donjeg nivoa - mirisi su podjednako snažni."

Odjeci oblutaka mu rekoše da je vođa Vizera položio ruku na čelo.

"Ovaj hodnik je Radijacija za oči!" uzviknu Mogan. "Suviše je toplo. Ne razlikujem stvari."

I Džarid je osetio toplotu. No, brinulo ga je nešto drugo. Bio mu je nekako poznat ovaj deo hodnika, nešto u oblicima nagomilanog stenja. A onda se setio. Naravno - nalazili su se nadomak Prvobitnog sveta! Još jednom je zamučkao oblutke i otkrio ploču iza koje su se on i Oven krili posle prvog susreta sa čudovištem. Iza ugla i desno, trebalo bi da leži ulaz u Prvobitni svet, a dalje, Zabran i Nivoi.

"Kuda sada?" upita Mogan.

"Levo", predloži nasumce Džarid i pođe.

Posle nekoliko koraka on reče: "Znači, ti misliš da je Svetlost toplota."

"Da."

"A Tama?"

"Prosto. Tama je hladnoća."

Džarid je sada znao u čemu je bila nedoslednost. "Grešiš. Samo Vizeri mogu da osete toplotu i hladnoću sa razdaljine. Reci mi bar jednu legendu u kojoj se pominje da je Svetlost isključivo vlasništvo Vizera. Sva verovanja kažu da će se svi ljudi Ujediniti sa Svetlošću."

"Razmišljao sam i o tome. Vizeri su samo prvi korak prema opštem Ujedinjenju."

Džarid je nameravao da pobije i ovu pretpostavku, ali tada je primetio skretanje hodnika i instinktivno se zaustavio. Nošeni talasima odjeka oblutaka, stigoše mu detalji još jednog prevoja napred. Bio je duboko prožet osećajem silne bujice nemog zvuka koja je navirala odatle. Činilo mu se da mu hiljade ljudskih-neljudskih bića dolaze u susret, bacajući gromoglasnu tišinu ispred sebe.

"Ništa ne vizim!" požali se Mogan, prestrašeno.

Džarid oslušnu, ali nije čuo zvuke čudovišta iza ugla. Pošao je oprezno napred, odlučan da ovoga puta ne sklapa oči. Lice mu se zgrči, buneći se protiv ove odluke, mišići lica se zategoše, u bezuspešnom nastojanju da obave svoj zadatak i sklope kapke. Žmireći, uzdrhtao, išao je nevoljno napred, zaboravljajući da upotrebi oblutke.

Mogan pođe za njim, ali na izvesnom odstojanju, uz povremenu uzrujanu kletvu.

Džarid stiže do okuke i brzo zađe za ugao, u strahu da će se okrenuti i pobeći ako bude oklevao. Sada mu je ona jeziva tvar udarala pravo u oči, snagom stotine toplih izvora i više nije mogao da ih drži otvorene. Išao je slepo napred, sa suzama na obrazima, ponovo se oslanjajući na zvuk oblutaka.

Koraci su mu, međutim, bili otežani užasom. Jer tamo napred nije bilo odjeka njegovih klikova - uopšte! Nemoguće! Ko je još čuo za buku koja ne odzvanja sa svih strana? A opet, pred njim se nalazila ogromna, nezamisliva provalija bez zvukova!

Strah konačno postade neprelazni zid. Nije mogao dalje. Stojeći nepomičan poput sadnice mane, on povika.

Ali odjeka njegovog glasa ne beše niotkuda, spreda, odozgo, ili sa strane! Odbijeni zvuk otpozadi otkrivao je prisustvo velikog kamenog zida koji se nadnosio nad njim, mnogo puta viši i od tavanice sveta Vizera. U zidu se čula šupljina hodnika, odakle je upravo izašao.

Saznanje ga pogodi snagom odronjene stene: Nalazio se u večnosti! I nije bio okružen beskrajnim stenjem, već neomeđenim - vazduhom! Užasnut, on uzmaknu prema hodniku. Verovanja su dopuštala postojanje samo dve večnosti - Raja i Radijacije!

Pri sledećem koraku, sudari se sa Moganom.

Vođa Vizera uzviknu: "Ne mogu da otvorim oči!" Gde se nalazimo?"

"Ja..." Džarid se zagrcnu. "Mislim da smo u Radijaciji."

"Svetlosti! Da, osećam njen miris!"

"To je miris čudovišta. Ali to ne mirišu čudovišta - već samo mesto."

Pometen, Džarid ponovo poče da se povlači prema hodniku. Onda zastade, svestan velike toplote, shvativši zašto je Moganova sposobnost vizovanja ovde bila nemoguća. Mogan je bio navikao na normalnu temperaturu u svetovima i hodnicima. Ovde se iz visine

slivala vrućina svih toplih izvora zajedno.

Džarid je odjednom znao da neće napustiti ovu večnost pre nego što joj odredi ime. Već je slutio koje bi moglo biti. Toplota je bila više nego dovoljan ključ. No, morao je da se uveri. Pripremivši se na očekivani bol, otvorio je oči i smesta mu pođoše suze.

Tada mu dođoše slike - oseti za koje je pretpostavljao da su slični utiscima vizovanja. Bio je nespokojno svestan - upravo posredstvom očiju - da se zemljište ispred njega spušta prema skupini sićušnih, skladnih stvari koje su se njihale u daljini. Maglovito su podsećale na drveće mane, ali su im vrhovi bili svilenkasti i tanani. Setio se legende o bilju Raja.

Ali ovo je bila večnost žege i nije moglo biti reči o nebeskim pojavama.

Između stabala je vizeo detalje majušnih geometrijskih oblika, u redovima, poput koliba u Prvobitnom svetu. Još jedna osobina pripisana Raju.

Ali ovde su živela čudovišta.

Primao je detaljne utiske nebrojenih stvari, u isto vreme, bez potrebe da ih čuje ili im oseti miris!

A ta je moć bila moguća samo u prisustvu Svevišnje Svetlosti.

Ovo je, znači, bila Ona.

Bio je to kraj njegove potrage.

Pronašao je Svetlost i Svetlost je bila, na kraju krajeva, tvar koju su čudovišta bacala ispred sebe u hodnicima.

Ali Svetlost nije obitavala u Raju.

Nalazila se u večnosti Radijacije, u društvu Nuklearnih čudovišta.

Sve legende, sva kazivanja, gorko su grešila.

Za čoveka nije bilo Raja.

A sada, kada su Atomski demoni slobodno vršljali po honicima, ljudski rod se nalazio na svršetku postojanja.

Zabacio je glavu u očaju i primi, svom snagom, u lice, najužasniji nemi zvuk koji se mogao zamisliti.

Utisak je bio tako svirep da mu se činilo da mu se oči tope i cure iz duplji.

Vrišteći na njega u svoj svojoj besomučnosti, u visini se nalazila okrugla, tuđinska stvar koja je vladala Radijacijom, nezamislivom snagom i vrelinom i zlokobnom veličajnošću.

Vodonik glavom!

Džarid se okrenu i pojuri prema hodniku, jedva svestan da je istovremeno čuo šum na padini ispred sebe.

Mogan uzviknu. Ali je zip-sss prethodilo bolnom kriku.

Džarid se dokopa hodnika, mahnito bežeći za odjecima klikoblutaka.

14.

Nesvestan da Mogan više nije uz njega, Džarid je pozdravio zatvorenu bezbednost zidova hodnika, kada su ga okružili. Ono zip-sss, razlog nestanka vođe Vizera, sada je predstavljalo nevažnu uspomenu u sveopštem haosu u kome se nalazio.

Spotičući se, nekako je stigao do prvog skretanja. Njegove ranjene oči, pune suza protesta, još su osećale grozni pritisak čudovišne materije koja je zauzimala čitavo prostranstvo strahotne večnosti Radijacije.

Sudario se sa stenom, pao, podigao se i potrčao iza ugla, maglovito svestan da pronalazi put između opasnih mesta bez pomoći sluha.

Na kraju je stao i nemoćno se oslonio na vitak viseći kamen, čekajući da mu se povрати dah.

Sada je sve bilo jasno, ironično jasno. Ona tvar u večnosti bila je ništa drugo nego - Svetlost. Tragajući za njom, potrošio je život, da bi otkrio da je to opaka stvar, deo same Radijacije.

Tada ga pogodi još jedno neverovatno saznanje!

Sada je znao šta je Tama!

Bila je tu - u ovom hodniku - u svim hodnicima koje je znao, svim svetovima koje je posetio. U Tami je proveo život, ne napuštajući je, osim u onih nekoliko prilika kada se sreo sa čudovištima. I nije bilo načina da je prepozna, dok nije upoznao Svetlost.

Sada je sve bilo tako jednostavno.

Večnost iza njega bila je ispunjena Svetlošću. Pred njim, u hodniku, postojao je vidljiv nedostatak te materije. Već iza sledećeg ugla, nastaće potpuno odsustvo Svetlosti, potpuna Tama - tako potpuna, tako sveprožimajuća da je mogao da živi u njoj deset hiljada bremenitosti i da je ne spozna.

Išao je niz hodnik, nesigurno ispruženih ruku, posrćući pod užasnom težinom čudnih novih istina. Već je osećao, uz pomoć očiju, neosvetljenost koja je vrebala napred, pusta kao najdublja tišina koju je znao - teška, debela zavesa Tame.

Obišao je prevoj i zašao iza nematerijalne prepreke, nesigurnim korakom, zazirući od Tame koja se neumoljivo sklopila oko njega.

Ruke su mu se neprestano pružale napred, opipavajući put. Posramljeno se prisećao kako je njegov manje osetljivi brat Romel morao rukama da traži put u gustoj tišini.

Sledećeg trenutka je zakoračio u prazninu plitkog udubljenja, nespretno posrnuvši. Pre nego što se uspravio, pokupio je par oblutaka i protresao ih u šaci.

Međutim, klikovi su mu zvučali nejasno i strano. Pitao se da li je slabljenje sluha bilo jedna od prvih posledica radijacijske bolesti. Osetio je strah, potpun kao okolna Tama, kada se prisetio još jedne legende: svako ko bi se susreo sa Radijacijom, mogao je da očekuje svakojake ozbiljne bolesti: groznicu, gluvoću, smrtonosno povraćanje, gubitak kose i slepilo, šta god to značilo.

A opet, briga za zdravlje bila je potisnuta gorčinom, koja ga je obavila poput isparenja jame za kuvanje. Pred njim se pružala budućnost, pusta kao neomeđena večnost iz koje je upravo pobjegao.

Svaki njegov životni cilj bio je sada samo razoren san - njegovi svetovi, uništeni; Dela, nestala; traganje za Svetlošću okončano u agonijском kajanju, razočaranju i zabludama. Ceo život je progonio lažnu nadu, kroz varljive hodnike, da bi je na kraju sustigao i otkrio da je tek puki dašak vetra.

Tonući sve dublje u Tamu, očajnički se oglašavao oblucima. plaćajući skupu cenu napregnute pažnje za svaki utisak koji je uspevao da iscedi iz odjeka, sada tako tuđih. Panično je nastojao da sazna što više iz svakog odbijenog tona. Čak je i tada morao povremeno da zastane i rukom da ispita nerazpoznatljivu prepreku.

Naišao je na bočni prolaz kojim su on i Mogan stigli do glavnog hodnika, i, posle nekoliko koraka, odjeci klikova počеше da mu donose utiske odzvanjajuće praznine Prvobitnog sveta sa leve strane.

Odjednom sklopi šaku oko oblutaka. Uznemireno se povukao pred zvucima koji su dolazili spreda - direktnim zvucima koje je trebalo da čuje mnogo otkućaja ranije.

Glasovi - mnogo njih. Hodnik je odzvanjao glasovima čudovišta! Osećao im je i miris. Bio je pomešan sa osobitim mirisom Vizera - omamljenih zarobljenika, bez sumnje, koje su nosili demoni.

Sklonio se iz sredine hodnika i kleknuo između dve izbočine, van

udara odjeka. Setio se da bi trebalo da bude i van domašaja Svetlosti, ako je želeo da se sakrije od stvorenja. Stoga se povukao dublje u usek.

Sada je već počeo da opaža Svetlost koja je navirala u pukotinu. Ali, pošto nije želeo nikakav dalji dodir sa čudovišnom stvari koja mu je uništavala sluh, čvrsto je sklopio oči.

Sa zvučnom slikom čudovišta i Vizera čvrsto usađenom u pamćenje, osluškivao je razgovor dva demona koji su upravo prolazili:

"...drago mi je što smo odlučili da završimo posao sa Vizerima."

"I meni. Lakše se navikavaju, pošto već znaju da upotrebe oči."

"Da, nije ih teško podučiti. Za razliku od one poslednje grupe sa Gornjeg..."

Ovaj razgovor zamenio je drugi, kada je sledeći par čudovišta prošao kraj njega:

"...prokleta čudna stvar, to vizovanje. Torndajk kaže da bi hteo da ga detaljnije prouči."

"I nije tako čudno. Kada Radijacija podstakne genetske promene, možeš da očekuješ raznovrsne oblike mutacija, uključujući i infracrveni vid, rekao bih."

Mnoge reči su mu bile besmislene. Nije se sećao imena "Torndajk" u hijerarhiji Nuklearnih demona.

Obuzet očajanjem, ostao je da kleči u svom zaklonu i kada je povorka prošla. Pažljivo je osluškivao i gladno njušio vazduh, ali Dele nije bilo među zarobljenicima.

Bio je spreman da pođe prema Donjem nivou, kada je začuo još jednog demona koji se približavao iz smera Zabrana. U istom trenutku osetio je Delin miris i jedva se uzdržao da ne iskoči iz zaklona.

Čvrsto zatvorenih očiju, da bi sprečio zbunjujući uticaj Svetlosti, čekao je, spreman. Stvorenje konačno stiže do useka i Džarid mu se zalete ramenom u rebra.

Poklopi ga Delino besvesno telo, ali se on oslobodi i polete prema njenom otimaču. Uspeo je da mu stegne vrat u prevoj ruke, ali nije hteo da gubi vreme daveći ga, već ga nekoliko puta udari pesnicom u vilicu, dok nije omlitavio.

Prebacivši devojkicu preko ramena, pucnuo je prstima da ozvuči okolinu, a onda se uputio prema privremenoj bezbednosti Prvobitnog

sveta. Prešao je preko središnje čistine, tumačeći odjeke klikova prstiju što je bolje mogao. Nasumce je odabrao kolibu za skrovište. Unutra je položio Delu na pod i seo kraj otvora, pazeći na svaki sumnjiv zvuk.

Prošle su stotine udisaja pre nego što je osetio da se devojka vraća svesti, slabašno uzdišući. Žurno je prišao i pokrio joj dlanom usta, baš kada je htela da vrisne.

Na njeno prestrašeno otimanje, on šapnu: "To sam ja, Džarid. Nalazimo se Prvobitnom svetu."

Pošto se smirila, pustio ju je i ispričao joj šta se dogodilo.

"Oh, Džaride!" uzviknu ona kada je začutao. "Hajde da potražimo naš skriveni svet dok još možemo!"

"Čim se uverimo da nema čudovišta u hodnicima."

Umorno je oslonila glavu na njegovu ruku. "Naći ćemo lep svet za sebe, zar ne?"

"Najlepši. Ako i ne bude, gradićemo ga dok ne postane takav."

"Prvo ćemo izdubiti pećinu, a zatim..." Zastala je. "Slušaj! Šta je to?"

Isprva nije čuo ništa. A onda, pošto su se oboje primirili, do njih stiže udaljeno dum-dum, dum-dum, kao da se sudaraju stene, ili nešto još tvrđe. Ali u tom trenutku ga je više brinulo što je Dela prva čula zvuk. Da li mu je dodir sa Radijacijom već toliko ošteti sluh? Ili je jednostavno bio zbunjen utiscima primljenim posredstvom Svetlosti, te je zaboravio da koristi sluh?

"Šta je to?" upita ona.

"Ne znam." Izašao je, pipajući, iz nastambe. "Kao da dolazi iz susedne kolibe.

Prateći zvuk, ušao je u sledeću građevinu i stao, osluškajući ga kako dopire kroz četvrtast otvor na podu. Dela ga je držala za ruku, osećao je kako se trgla vizevši prisustvo veštačke jame.

Prišao je bliže, pažljivo osluškajući zvuke iz jame, koja se koso spuštala umesto da ponire vertikalno. Sada je ono dum-dum bilo jasno oblikovano ivicom oštih, pravilnih izbočina duž čitave donje stranice kosog tunela.

"Čini mi se da dole vode neke stepenice", reče on.

"Kuda?"

Slegnuo je ramenima.

"Džaride, bojim se."

Ali on je zamišljeno stajao, sa jednom nogom iznad prvog stepenika. "Legende kažu da Raj nije daleko od Prvobitnog sveta."

"Tamo dole nema nikakvog Raja! Ako treba negde da idemo, bolje da potražimo taj naš svet!"

Stao je na prvi stepenik, zakoračio na drugi. Na svoju nesreću, već je otkrio da Radijacija nije daleko od Prvobitnog sveta, ali to ne znači da i Raj nije tu negde.

Bio je toliko zanet onim dum-dum, dum-dum, da nije imao vremena da razmišlja o bilo čemu drugom.

Dum-dum-bom, dum-dum-bom...

Klikovi su bili snažni, ali prefinjeni. Bili su oštri i zvonki, savršeno čisti. Kao da je neki nezemaljski odašiljač odjeka odzvanjao u daljini - odašiljač čija je jeka bilo tako besprekorna da nije postojao detalj okoline koji se nije čuo.

Iako mu je sluh bio zamućen posle iskustva sa beskonačnom večnošću Nuklearnih đavola, raspoznavao je pojedinosti okolnih stena koje inače nikad ne bi mogao da otkrije. Svaka pukotina i usek na stepenicama, svako udubljenje na zidu, svaka sićušna neravna površina - sve je bilo savršeno čujno. Ove zvučne slike bile su podjednako jasne kao one koje je primao putem očiju kada ga je preplavila Svetlost Radijacije!

Opčinjen ovim čudesnim odašiljačem, on ubrza silazak. Imao je osećaj kao da se približava najboljem proizvođaču odjeka koji je ikada načinjen. Takav odašiljač je mogao da postoji samo u Raju.

Dum-bom, klang-bang... dum-bom, klang-bang, puf...

Načuljio je uši, omađijan prefinjenim podtonovima koji su izbijali ispod preovladavajućeg zvuka dok se približavao njegovom izvoru. Sve zajedno se širilo oko njega kao nežan zagrljaj. Potpunost i preciznost ovih tonova bila je neverovatna.

Dum-bom, ping-puf, sss...

Snažni, duboki tonovi ocrtavali su do najsitnije pojedinosti svaku veću površinu u okolini. Bez većeg napora uspevao je da razazna svaku kretnju Delinih udova dok je silazila niz stepenice. Sliku su dopunjavali finiji, viši tonovi, do čudesne celovitosti. Na primer, ono delikatno pink-tonk - nije mu bila potrebna posebna pažnja da čuje svaku vlas u devojčinoj pletenici koja joj je sada bila nemarno prebačena preko ramena.

Dum-bom, ping-puf, bang, tak-tak-tak-tak...

Oslušnuo je one učestalije, isprekidane vibracije. Njihovi neverovatno čisti tonovi donosili su mu odjeke i najneprimetnije borice na devojčinom zabrinutom licu. Utisci koji su mu dolazili od njenih dugih trepavica bili su tako izoštrjeni kao da je desetinama sićušnih prstiju opipavao svaku dlačicu.

Počeo je da preskače po dva stepenika, u početku strahujući da bi u tom hitanju da stigne do beskrajne zvučne lepote Raja mogao beskrajno da silazi stepenicama. Ali stepenice baš tada zaviše desno i on začu otvor, sasvim blizu dna jame.

"Hajde da se vratimo!" zamolila ga je Dela, zadihano. "Nikada se nećemo popeti uz sve ove stepenice!"

Ali on samo pođe još brže. "Zar ne čuješ da je to možda ono što sam sve vreme tražio? Ono što sam pokušavao da nađem nije bila Svetlost. Lovio sam Raj, ali to nisam shvatio, do sada."

Stigavši do završetka stepeništa, zadržao je devojkicu kraj sebe. Stajali su ispod širokog kamenog luka iza kojeg se otvarala ogromna pećina, mnogo puta veća i od prostranog sveta Vizera. Omađijano se zaljuljao na bogat, treperav zvuk, stojeći pod moćnom lavinom savršenih tonova. Bilo je to verovatno najčudesnije iskustvo u njegovom životu. Otkrio je zvučnu lepotu bez premca. Ova bezgranična uzvišenost suglasja i ritma uzdizala ga je do ushita, budila mu osećanje ispunjenosti, samobitnosti.

Obuzdavajući svoju prejaku reakciju, oslušnuo je svet koji se prostirao pred njim.

Raj koji je bio praktično - sav od vode?

Nemoguće! A opet, bilo je tako - nepregledna ravna površ oblikovala je sve odbijene tonove tečnom mekoćom.

Sada je čuo da stoji na litici, tek nešto višoj od nivoa vode. Nije mogao da čuje nikakvo drugo suvo tlo. Sa drugog kraja sveta dolazila je duboka grmljavina divovskog vodopada koji se obrušavao iz tavanice.

Litica se pružala tek nekoliko koraka udesno. U drugom smeru je pratila prirodnu zakrivljenost zida i Džarid je sledio sluhom zvučne detalje do samog izvora onih savršenih tonova.

Rajski odašiljač odjeka bio je ustvari grupa gigantskih kockastih građevina. Svaka je bila mnogo puta veća od najveće kolibe u

Prvobitnom svetu. Bile su prekrivene složenom mrežom ogromnih cevi koje su izlazile iz vode, uvijajući se i preplićući, i vodile do zidova građevina.

Sa krovova džinovskih koliba dizale su se stotine uspravnih cevi i gubile se u tavanici, u mnogo pravaca.

Zaprepašćeno je proučavao dum-bom, tak-tak-tak-tak odakle su poticali ovi utisci.

"Kakvo je ovo mesto?" šapnu Dela začuđeno. "Zašto je ovako toplo?"

Tek su ga njene reči upozorile na lepljivu zaparu. Činilo se da su joj izvor džinovske kolibe koje su proizvodile one odjeke. Zbog nečega je počinjao da sumnja da se nalazi u Raju.

"Šta vidiš, Dela?" Ali je u istom mahu osetio da su joj oči zatvorene.

"Ne vizujem - zbog ove vrućine. Suviše je toplo." Zvučala je uplašeno i smeteno.

"Pokušaj."

Ali ona samo zastenja i zakloni rukama lice. "Ne mogu! Boli!"

On tada shvati da je i sam sve vreme imao zatvorene oči. Podiže kapke i ne vide (setio se prave reči za to što radi) ništa.

"Vidiš li bar nešto?" upita.

Ona je uporno skrivala lice. "Neke kolibe - ogromne. I mnoštvo pipaka koji izlaze iz vode. Sve drugo je suviše toplo i tamo ne mogu da vizujem."

Džarid nagoniski okrenu glavu prema kolibama. Tamo je sada bilo Svetlosti! Ne one vrste koju je upoznao u večnosti, već one koju su nosila čudovišta - između zvučnih građevina su šarale dve kupe.

Primitivši njegovo ćutanje, devojka upita: "Šta je to?"

"Čudovišta!"

Onda je začuo kako se stvorenja dovikuju kroz buku odašiljača:

"Jesi li potopio četvrti reaktor?"

"Potpuno sam ga ugasio. Time smo se pobrinuli za onih nekoliko preostalih toplih izvora na Gornjem nivou, bar prema nacrtu."

"Šta je sa raštrkanim izvorima - onima koje napaja drugi reaktor?"

"Torndajk je rekao da ih pustimo da rade. Ako propustimo nekoga, imaće gde da ostane dok ga ne pronađemo."

Džarid se povuče prema stepenicama, slomljen. Bio je sve vreme u pravu. Čudovišta su bila kriva za gašenje jama za kuvanje. Sada je

čuo koliko je položaj generacija Preživelih bio nesiguran. Démoni su mogli u svakom trenutku da im oduzmu glavna oruđa opstanka!

Kupa svetlosti odjednom skrenu prema njima. On se okrete i pojuri prema stepeništu, gurnuvši Delu ispred sebe.

"Dolaze!" upozori je.

Potrčaje punom brzinom uz stepenice. U jednom trenutku, pošto su prešli stotine stepenika, on odluči da uspori, ne bi li došao do daha. Ali baš tada opazi slabe svetlosne slike okoline - znak da su im čudovišta za petama!"

Uprkos kidanju u plućima, povećao je brzinu, vukući devojkicu za sobom. Očajnički se pitao koliko su daleko od vrha.

"Ja - ja ne mogu dalje!" požali se Dela.

Iznenadni teret njene težine kada je poklekla skoro ga izbacila iz ravnoteže. Pomogao joj je da ustane i obuhvatio je oko struka, te nastaviše jurnjavu uz stepenice.

I pored njegove pomoći ona ponovo posrnu, i, kada je pokušao da je podigne, sruči se kraj nje.

Imao je želju da zauvek tako leži. Ali ovo im je bila poslednja prilika: ako sada ne uspeju, mogu da se oproste od svojeg zabačenog, bezbednog sveta.

S mukom se uspravio, uzeo devojkicu na ruke i primorao utrnule noge da se pokrenu. Svaki korak mu je slao strele bola u bokove. Svaki grčevito progutani udisaj činio mu se poslednji.

Onda, konačno, začu otvor iznad sebe i malo se ohrabri zbog blizine cilja. Iz misli je potiskivao pitanje odakle će smoći snagu da pronađe skrovište, kada stignu u Prvobitni svet.

Čitavu večnost kasnije, stao je sa devojkicom na poslednji stepenik i srušio se na pod kolibe. Gurnuo je Delu napred. "Sakrij se u neku drugu kolibu - brzo!"

Ona se odvuče dalje, teturajući se. Našavši se napolju, posrnu i mogao je da čuje samo njeno škripavo disanje dok je ležala, nepomična.

Nekako je uspeo da se uspravi, ali ga je parališuća iscrpljenost poslala prema zidu. Sudario se se nekakvim krupnim predmetom i zvučni utisci kolibe se zavrteše oko njega. Onda udari u nešto drugo i svest ga napusti pre nego što je osetio udar nameštaja koji se obrušio preko njega.

15.

"Ne smeš tu da ležiš, Džaride! Ustani i beži!"

Izobličene od brige, Liine misli dođoše mu iz Radijacije. Bio je nejasno uznemiren činjenicom da se nije sećao kada se obreo u snu.

"Demoni - dolaze uz stepenice!"

Pomerio se pod težinom predmeta koji su, setio se, pali na njega u kolibi. Ali zbog nečega nije uspevaao da se vrati na javu.

"Neću moći da govorim i da pazim na čudovišta u isto vreme!" nastavi uznemireno Lia. "Ne znaju da si tu, ali su čuli onu buku. Naći će te i odvući u Radijaciju!"

Čudila ga je sopstvena pasivna reakcija na upozorenje. Zaključio je da ta omamljenost nije mogla biti samo posledica iscrpljenosti.

Posredstvom Deline svesti, pokušavao je da zadobije sliku njene okoline. Osetio je, iz zvučnih utisaka zabeleženih u njenom umu, da leži na ravni za spavanje koju je naučila da zove 'postelja'. Bila je u nekoj vrsti kolibe, zatvorene čvrstom zavesom (pominjala se nepoznata reč "vrata"). Ruke su joj bile vezane za stranice postelje. Uporno je stiskala očne kapke, jer je znala da će je, ako ih otvori, preplaviti ona nerazumljiva materija za koju joj je rečeno da je "svetlost". Probijala se duž ivica savitljive zavese koja je visila na - "prozoru".

Onda oseti navalu čistog užasa na zvuk otvaranja vrata njene pećine - tačnije, "sobe". Osluškiavao je zvučne utiske ulaska dva ljudskaneljudska stvorenja.

"Kako je naš telepata danas?" upita jedno od stvorenja.

"Danas ćemo malo duže da držimo otvorene oči, važi?" dodade drugo.

Džarid oseti kako Liinu samokontrolu nagriza strava, a ona uzmaknu dalje od stvorenja.

Kao da sam doživljava iskustvo, on oseti snažan stisak na njenoj ruci. Onda joj u mesu iznad lakta sevnu oštar bol. U isto vreme je primio zvučni i psihički utisak njenog krika.

"Eto", reče jedno od čudovišta. "Ovo će sprečiti da uhvatiš nekakvu

zarazu."

Negde u Džaridovoj zbilji začu se udaljeno zip-sss. Ali on je bio suviše obuzet onim što se događalo Ljubaznoj Preživeloj da bi tome posvetio veću pažnju.

Prošli su periodi otkako su čudovišta zarobila Liu. Mogao je samo da nagađa kroz kakve je sve nezamislive muke morala da prođe.

"Kako joj ide?" upita bliže stvorenje, uzimajući joj zglob šake između palca i kažiprsta.

"Imamo grdnih muka da je naviknemo. Kao da je imuna na činjenice i logiku."

"Moraćemo da budemo uporni. Torndajk kaže da je u našem centru bio još jedan telepata, pre dve ili tri generacije. I ona je bila prilično osetljiva, ali nije morala da trpi sve što ova trpi."

Džarid oseti ruku na Liinom čelu i začu reči tog stvorenja: "Dobro, a sad - da otvorimo oči."

U tom trenutku se prekinu nit veze između njih, jer je ženu počeo da guši neobuzdan strah.

Džarid odgurnu kamenu klupu sa grudi i sede, opipavajući glavu. Kosa mu je bila ulepljena krvlju, a iznad te guke je bio otok rasečene kože.

Zbacio je sa sebe još nagomilanih predmeta i ustao. Iako je s pažnjom pucnuo prstima, vratili su mu se samo nerazpoznatljivi odjeci predmeta koji su ga pritiskali dok je ležao i četvrtaste jame naspram ulaza.

Onda se seti onog zip-sss koje je čuo dok je bio u dodiru sa Liom i pojuri napolje. Tamo nije bilo čujnog traga Delinog disanja i pulsa. Udario je pesnicom u zid kolibe i osluhnuo uzvratnu jeku. Na tlu ispred njega nije bilo nikoga.

Konačno je uhvatio miris čudovišta, star nekoliko stotina otkucaja. Spustio se na koleno i prešao dlanovima po zemlji, ispitujući mesto gde je ležala devojka. Meka prašina nosila je jasan otisak njenog tela. Ali ona je bila tu pre toliko vremena da je površina zemlje izgubila toplotu koju je preuzela od nje.

Ošamućen, uputio se prema ulazu u Prvobitni svet. Dela je nestala - ponovo je pala čudovištima u ruke, a ova mora biti da su zaključila da je ona buka u kolibi poticala od nje. Otada je prošlo toliko vremena da nije bilo nade da ih stigne pre nego što se domognu

Radijacije.

Koliko je samo bio glup! Kao da mu je neka sila moćnija od Svetlosti bdela nad sudbinom, bila mu je pružena još jedna prilika, iako mu je to bilo drugi put da izgubi Delu. I uspeo je da je preotme od otimača, iako su izgledi za to bili nikakvi. Ali umesto da pobegnu u neko daleko utočište, on je morao da siđe u bezumne dubine ispod ovog sveta - i omogući demonima da je ponovo ugrabe.

Gorak od samooptužbi i pritisnut osećajem uzaludnosti, zastao je u hodniku ispred Prvobitnog sveta. Tišina, koja se prostirala sve do Radijacije, bila je najpotpunija koju je ikad čuo. Pokušao je da odagna misli o mukama koje je trpela Lia i o mogućnosti da sada i Dela bude izložena istim svirepostima.

Napravio je nesiguran korak u tom pravcu, a onda stao i bespomoćno oslušnuo svoje prazne šake. Bez oružja neće moći ništa da preduzme protiv surovih sila večnosti.

Ali, postoji način da se naoruža! Ako je Donji nivo zaista razoren, u šta je bio prisiljen da veruje, bilo je malo verovatno da bi naišao na otpor u povratku. Tamo se verovatno niko nije sećao da je proglašen za Vizera.

Pošavši prema Zabranu i potonjim svetovima, podigao je par kamenčića i žustro zvecnuo njima. Posle konačne odluke da se uputi u Radijaciju, bio je iznenađen što mu taj izazov više nije zvučao zastrašujuće.

Klik-klik-klik-klik...

Odjeci sa zidova i prepreka u hodniku bili su goli i bezizrazni i korake mu je usporavala sve veća nesigurnost. Jedva je uspevao da čuje detalje okoline!

Uznemireno je stavio dlan iza uva. Kada ni to nije pomoglo, ispružio je ruku da bi dodirom nadoknadio nedovoljne zvučne utiske.

Sluh mu je bio potpuno uništen! Sećanje na iskustvo u Radijaciji sa slikama koje nadražuju oči bilo je tako snažno i živo da je jedva čuo one zvučne.

Pri sledećem koraku, udario je cevanicom u izbočinu i nastavio hramljući dalje, proklinjući sopstvenu nespretnost i gluvoću. Zatim se sudario sa visećim kamenom, izgubio ravnotežu i pao na samu ivicu bezdane jame.

Očajan, podigao se i pošao dalje, još sporije, vukući stopala pri

svakom koraku pre nego što bi se oslonio punom težinom. Podozrivo osluškujući, približavao se Zabranu. Više je slutio nego što je čuo da nešto nije u redu. Stigavši tamo gde je trebalo da se nalazi prepreka od nagomilanog kamenja, otkrio je o čemu se radi. Nestala je. Nuklearni demoni su uništili i štit koji je čuvao svetove od zala večnosti. Srušili su je, da bi odveli Preživele i životinje. Još je osećao tragove mirisa ovih drugih u hodniku.

Odbacivši oblutke, pronašao je dva poveća kamena i snažno ih udario jedan o drugi. Ali su mu i ovi moćni klakovi donosili samo praznu jeku, siromašnu utiscima.

Pri sledećem očajničkom klak kamenje mu se smrvilo u rukama, ostavivši mu samo pune šake prašine. Malodušno je otvorio šake i pustio da mu čestice is cure između prstiju. Svetlosti! Nije mogao da čuje ni udar praha o zemlju, a kamoli kako pada!

Zastrašen rastućom bespomoćnošću, lutao je dalje. Posle nekoliko koraka oštro je udario u desni zid hodnika i odbio se, ostavljajući kožu sa lakta na nazubljenom kamenu.

Tada opazi da je ponovo u prisustvu Svetlosti.

Na obližnjoj steni visila je mrlja nemog zvuka, baš kao ona druga fleka Svetlosti koja je pokrivala zid ispred G. nivoa. Skoro nečujna po snazi, ispunjavala je hodnik blagom toplotom. Džarid pođe napred sa malo više pouzdanja, puštajući da mu oči presreću tajanstvene utiske obrisa stena i opasnih mesta koja su bila u dometu čudovišne stvari.

Oprezniji deo njegovog uma bunio se protiv upotrebe ovih nečujnih slika da bi se prošle prepreke. Ali sluh mu je bio već toliko zamućen od izloženosti Radijaciji da je ova nejaka Svetlost mogla da mu nanese tek neznatnu štetu.

Prošao je taj deo hodnika bez poteškoća, iako se uopšte nije pomagao sluhom. Našavši se iza novog prevoja, ustuknuo je u obnovljenom strahu.

Izgubio je dodir sa Svetlošću. Bilo mu je kao da se guši u beskrajnim, nečujnim naborima lepljive zavese Tame. Osećao je kako ga pritiska, snagom koja je bila onozemaljska, zlokobna, teška. Došlo mu je da vrisne i slepo pojuri napred, nadajući se da će se osloboditi tog groznog straha kada stigne do poznate okoline Donjeg nivoa.

Tada se prisetio Večnog Čoveka i čistog užasa sa kojim se taj jadni izgnanik grčio pred nečim što je njemu tada bilo neshvatljivo.

Ali stvari su se promenile. Sada je znao šta je Tama. I razumeo bezrazložni strah Večnog Čoveka. Paralisan panikom, napeto je osluškivao oko sebe. Bio je skoro sasvim lišen sluha i mirisa i samo je Svetlost znala šta je moglo da ga vreba iza one neprozirne zavese - čekajući trenutak da napadne!

Tada mu ipak pođe za rukom da čuje prigušeni zvuk, što ga natera da se trgne. Ali pre nego što je mogao da se okrene i pobegne, direktni zvučni utisci se pretvoriše u reči:

"Neka je hvaljena Svetlost - period Ujedinjenja je tu."

Prepoznao je Filara, Čuvara Puta.

Nekoliko glasova mu odgovori: "Svetlosti hvala."

Filar: "Tama će ustuknuti pred Preživelim."

Glasovi: "I zavladaće Svetlost."

Ovo je podsećalo na litaniju. Ali, izgovorenim rečima je nedostajala iskrenost nepoljuljane vere.

Džarid pođe u susret grupi.

Filar: "Otvorićemo oči i osetiti Svevišnju Svetlost."

Glasovi: "I više neće biti Tame."

"Nazad!" uzviknu Džarid. "Ne idite tamo!"

Grupa zastade kada ih je presreo u Tami.

"Ko je to?" upita Čuvar.

"Džarid. Ne smete..."

"Sklanjaj se s puta. Rečeno nam je da je Ujedinjenje blizu."

"Ko vam je to rekao?"

"Izaslanici Svetlosti. Poručili su nam da napustimo skrovišta i odemo iza Zabrana."

"To je varka!" upozori ih Džarid. "Bio sam iza Zabrana. Tamo ćete naći samo Radijaciju!"

"I mi smo tako mislili, dok smo se u neznanju svojem krili od Izaslanika."

"Ali, Izaslanici vas obmanjuju! Oni su isušili tople izvore!"

"Samo da bismo počeli da mislimo i da bismo napustili svetove. Zbog toga su ostavljali mrlje Svetlosti po zidovima. Zbog toga su s vremena na vreme ostavljali za sobom Svete Cevaste Posude Svevišnje - da bismo se postepeno upoznali sa Svetlošću."

Filar prođe kraj njega, a za njim i ostali iz grupe.

"Vratite se!" uzviknu Džarid za njima, u očajanju. "Idete pravo u zamku!"

Ali oni su svejedno išli dalje.

On procedi kletvu i nastavi put prema Donjem nivou još bržim hodom, odlučan da se naoruža za osvetnički napad na Radijaciju.

Posle nekog vremena, uspeo je da stigne do Donjeg nivoa, sa mnogo novih ogrebotina i uboja, uprkos boljem poznavanju hodnika u okolini svog starog sveta.

Zastavši na ulazu, osetio je kako ga napušta napetost, kao prestanak groznice. Ovo okruženje bilo mu je toliko poznato da je mogao slobodno da se kreće bez pomoći klikoblutaka.

Ali, nije bilo pravog olakšanja, onog toplog osećanja povratka domu, niti radosti. Pritiskajuća, izluđujuća zavesa Tame bila je prožeta samo beživotnom Tišinom, koja je davala mestu osećaj otuđenosti, prizvuk gotovo neprijateljske pritajenosti.

Bez poznatih klakova središnjeg odašiljača, čitav svet je bio džinovsko, nedokučivo odsustvo odjeka. Pljesnuo je rukama i oslušnuo jezivi mir.

Više nije bilo vedrog klokotanja toplih izvora da daju svetu opipljivu i čujnu toplotu. A tamo dalje, sa leve strane, umiruće biljke mane davale su sasušeno, rapavo nesazvučje odjecima pljeskanja dlanova.

Tamo negde, u Tami, visio je svirepi strah koji je izazvao one besomučne krike užasa kod Večnog Čoveka. Džarid je i sam osećao kako ga obuzima strava, poput Odsustva Svetlosti lično. Prisilivši misli da se okrenu predstojećem zadatku, žurno je pošao prema polici sa oružjem.

Još jednom je pljesnuo rukama da zadobije grubu sliku glavnih putokaza, da bi se po njima upravljao. Pamćenje automatski zabeleži detalje okoline.

Već pri sledećem koraku uzviknu od bola, udarivši kolenom u težak kamen. Izgubivši ravnotežu, preturi se preko prepreke.

Zatim ustade, trljajući povređeno koleno. Proklinjao je neodgovornog Preživelog koji je prekršio Zakon o premeštanju teških predmeta. Ali ljutnja mu popusti kada je shvatio da bi i sam došao na ideju da

ispremešta stene, u nadi da će poslužiti kao skrivene prepreke protiv napadača, samo da je bio prisutan kada su čudovišta razarala Donji nivo.

Tada začu zvuk sa desne strane i okrenu se u tom pravcu. Neko se skrivao u pukotini u zidu, divlje jecajući - neka žena. Držala je ruke na ustima da priguši zvuk plača.

On zakorači prema njoj i ona vrisnu: "Ne! Ne! Nemojte!"

"Ja sam - Džarid."

"Ne prilazi!" uzviknula je. "I ti si jedan od njih!"

Zastao je, prepoznavši Preživelu Glen, stariju udovicu. Bespomoćno je osluškivao tlo ispred sebe. Nije mogao ništa da učini da je oslobodi straha - nije imao utehu za nju.

Slušajući avetinjski svet oko sebe koji su čudovišta opustošila, čuo je da Donjem nivou nema spasa, da nikada neće oživeti. Demoni, koji su doneli period Usuda, oduzeli su mu svako pređašnje značenje.

Ali on će sada doneti značenje osvete u njihovu večnost! Doneo je ovu odluku u ime onog istinskog Božanstva koga su se Preživeli odrekli kada su poverovali u lažnu Svevišnju Svetlost.

Odlučno se okrenuo i pošao prema polici sa oružjem.

"Ne! Ne idi!" preklinjala je žena. "Ne ostavljaj me ovde da me ugrabe čudovišta!"

Pružio je ruku prema najbližem odeljku, strahujući načas da neće ništa naći. Ali drhtavi prsti mu se sklopiše oko drške luka i on ga obesi preko ramena. Ovo, da osveti Donji nivo! Dva tobolca sa strelama nađoše mesto pored luka, koji mu je visio na leđima. Ovi su za Delu i Prvog Preživelog! Prebacio je treći tobolac preko drugog ramena. Za Ovena!

Posegnuvši u drugi odeljak, pronašao je svežanj kopalja i gurnuo ga ispod leve mišice. Za Sajrusa, Mislioca! Još jedan svežanj kopalja, ispod desne ruke. Za Liu, Itana i Večnog Čoveka!

"Vrati se!" molila je žena. "Ne ostavljaj me ovde samu! Ne daj da me odnesu čudovišta!"

Bila je izašla iz pukotine i on uhvati njene odjeke dok je glavinjala dublje u svet, prema ulazu, da bi mu preseкла put.

Ne obraćajući pažnju na nju, snažno je pljesnuo rukama, da poslednji put oslušne nekada drago mesto, da poslednji put popusti čežnji. Zatim se uputi prema ulazu.

Nije čuo lepršanje krila sve dok omrznuti zvuk nije bio bezmalo iznad njega. Istovremeno je osetio miris hučimiša i munjevito reagovao, pokušavajući da se oslobodi suvišnog oružja da bi na vreme dočekao razorni napad zveri.

Zbacivši kaiševe tobolaca sa ramena, odbacio je luk u stranu i ispustio jedan svežanj kopalja. Pre nego što je mogao da se pozabavi čvorom užeta koje je držalo na okupu drugi svežanj, hučimiš se vinu iz ulaza i napade.

Džarid se baci u stranu. Uspeo je da izbegne prvi nalet životinje, zarativši pritom samo razderotinu od kandže na podlaktici. Pručivši se po zemlji, ponovo je trgnuo svežanj kopalja.

Hučimišovi prodorni vriskovi pomešaše se sa prestravljenim kricima žene, ocrtavajući svaki detalj Donjeg nivoa poput zvukova središnjeg odašiljača.

Obrćući se u leti ispod tavanice, grabljivica se obruši u novi brišući prelet. Džarid je čuo da nema nade da oslobodi koplje pre nego što ga dohvate zubi stvorenja.

Sledećeg trenutka, kada se pripremio da dočeka raskidajući sudar sa zveri, odjednom postade svestan kupe Svetlosti koja je izbila iz prolaza.

Preplavivši ga, donela je njegovim očima utisak krupnog pištećeg obličja koje se strmoglavilo prema njemu u svom svojem besu.

Prože ga silovit drhtaj užasa na spoznaju da opaža utisak hučimiša. Ako je stvor bio strahotan u zvučnom obliku, zlokobna ružnoća svetlosne slike bila je gotovo nezamisliva.

Zver je bila već na dohvat ruke kada iz pravca ulaza zagrme strahovit zvučni udar. U isto vreme u svet liznu jezičak čudne Svetlosti, slične samom Vodoniku.

Džarid oseti da ova dva vremenski bliska događaja imaju neke veze sa hučimišovim naglim grčem u letu i padom na zemlju nedaleko od njega.

Nije imao kad da razmišlja o ovome, jer je kupa Svetlosti oprezno kliznula dalje. Osetio je miris čudovišta iza nje. Vođen svetlosnim utiscima, divlje je udario nogom neposlušni svežanj i koplja se rasuše po zemlji.

On podiže jedno i zamahnu njime, okrenuvši se prema ulazu.

Zip-sss.

Grudi mu prostreli oštar bol i koplje zaklopara po zemlji kada je posrnuo napred.

16.

Džarid je isprva pomislio da prima dodir-zvučne utiske od Lie. Otkrio je da sluša - kroz ženinu svest, bio je siguran - mnoštvo glasova, nejasnih zbog daljine. Struja glasovnih signala koja je dolazila kroz 'prozor' odbijala se od bliskih četvrtastih zidova.

Nije bilo sumnje da je slika pripadala kolibi u kojoj je Lia bila zatvorena. Iskustvo je, međutim, bilo skoro stvarno. Činilo mu se da oseća kako joj se veze usecaju u meso iznad lakata, okivajući joj mišice za "krevet".

'Lia?' pomisli on.

Nije bilo nikakve reakcije.

Onda shvati da ti oseti nisu iz druge ruke. I sam je bio zatvoren u kolibi. Činjenica da je to tek sada ustanovio bila je možda posledica zip-sss zvuka koji mu je oduzeo svest.

Pomno je oslušnuo i utvrdio da nema nikog, čoveka ili nekog drugog, kraj njega. Oprezno je okrenuo glavu prema prozoru i začuo šuštanje teške zavese koja je tamo visila. Povetarac je povremeno razmicao nabore, pa su glasovi prolazili kroz te otvore, jači ali još nerazgovetni.

Zavesu zahvati jača promaja, pomičući je jednim delom u stranu i on uhvati zvučni utisak velikog kamenog zida, koji se uzdizao u neznane visine. Bila je to sigurno već poznata slika i on napreže um da pronade vezu.

Naravno - bio je to onaj zid kroz koji su on i Mogan zabasali u Radijaciju. Pre nego što se zavesa vratila na mesto, čuo je udaljenu šupljinu kraja hodnika, otvorenog prema večnosti.

Sada je bio siguran. Nalazio se negde u zastrašujućem prostranstvu Radijacije. Otvorio je oči i trgao se zbog navale utisaka. A opet, osećaji nisu bili tako žestoki kao što je očekivao. Pretpostavljao je da tu blagost duguje činjenici da su zidovi kolibe zadržavali najveći deo Svetlosti.

Okrenuo je glavu prema prozoru, ali je odmah vrati nazad. U deliću otkućaja, pre nego što je spustio kapke, javio mu se zastrašujući utisak. Kao da je sam Vodoničkim jednim svojim delom uskočio kroz

razmak u zavesi i pružio se u uskoj pruzi po relativnoj Tami na podu! Mnogo otkucaja kasnije, ponovo je otvorio oči i počeo da se migolji u vezama. Njegove ruke, slobodne od laktova naniže, zategoš se koliko je to bilo moguće, ali uzalud. Bio je još nemoćan zbog posledica zip-sss zvuka.

Tada proguta uzvik straha i pokri drhtavim kapcima oči. Opazio je sliku nečeg pretećeg i strašnog - tu, ispred sebe! Nečeg oblog, sa pet povijenih izraslina koje su ga maglovito podsećale na zvučne utiske...

Ali ne, to nije moguće! A ipak -

On otvori oči i za probu mrdnu prstom leve ruke. Jedna od izraslina na obloj stvari ponovi pokret. On spusti ruku, s olakšanjem, ali je sada bio još više u čudu. Predanja su govorila da će Svetlost dodirnuti sve stvari i doneti čudesno prefinjene utiske. No, nijedno nije pominjalo da bi Preživeli mogao da čuje sliku sopstvenog tela!

Podigao je ponovo ruku da bi je video i proučio utiske. Kako su neverovatno precizni bili! Mogao je da razazna svaku boru na dlanu, svaku dlačicu na nadlanici!

Onda se ukoči u neverici. Šaka mu se odjednom razdvojila u dve, kao da je ona prvobitna stvorila drugu, istovetnu! Potom se ponovo stopiše u jednu i opet razdvojiše, još potpunije!

Istovremeno je bio svestan promenljivog pritiska na mišiće očnih jabučica - naprezanja koje je osećao u korenu nosa, svaki put kada bi se šake razdvojile i nestalo kada bi se spojile. Otkrio je da bi uz malo veću pažnju mogao da se oslobodi ovog zbunjujućeg i svakako lažnog utiska dve šake, iako su mu druga čula govorila da postoji jedna.

Tada ga glasovi iz neposredne blizine kolibe navedoš na oprez i jedva je imao vremena da zauzme položaj kao da spava pre nego što je začuo kako se otvaraju vrata. Osluškujući kako ulaze dvojica njegovih tamničara, napeto je ležao kada su prišli i stali pored postelje. Čuo je kako im reči prolaze kroz maske od tkanine na licu:

"Ovaj je novi?"

"Poslednji koga su doneli. Slučajno baš onaj koji je onesvestio Hokinsa zbog one cure sa infracrvenim vidom."

"A, taj. Fenton - Džarid Fenton. Njegov stari jedva čeka da ga vidi."

"Hoćeš da odem da kažem Ivanu da smo ga doveli?"

"Nećeš moći. Prebačen je na dalje prilagođavanje."

Džarid shvati da nisu primetili kako je poskočio kada su mu pomenuli oca. Jedina nada da odloži mučenje bila je da ih uveri da spava.

"Pa, Torndajče", reče onaj bliži, "da pređemo na posao."

Džarid nije mogao da spreči još jedan trzaj kada je čuo da je prisutan sam Torndajk.

"Je li dobio osnovne vakcine?"

"Jeste, sve."

"Onda pretpostavljam da možemo da skinemo ovo bez bojazni od nove epidemije prehlade."

Džarid začu kako sklanjaju tkaninu sa lica. Odjednom mu se spusti ruka na rame.

"U redu, Fentone", reče Torndajk. "Sad ću te prodrmati stvarima koje nećeš razumeti - u početku. Ali vremenom će ti se sve izbistriti."

Pošto Džarid nije odgovorio, drugi tamničar upita: "Misliš da je još u nesvesti?"

"Naravno da nije. Svi koji ne počnu odmah da vrište i da se bacakaju, glume san. Hajde, Fentone. Koliko vidim, imao si više iskustva sa Svetlošću od drugih. Trebalo bi da ovo prebrodiš k'o od šale."

Možda je to bilo zbog proračunate blagosti glasa. Ili zbog toga što je Džaridu dosadilo da žmuri, iako toga nije bio svestan. U svakom slučaju, u sledećem otkucaju Svetlost je ispunila njegovu svest, donoseći niz nerazdvojivih utisaka sa sobom.

"To je već bolje", uzdahnu Torndajk. "Sada smo počeli."

Ali Džaridovi kapci se zatvoriše, braneći se od uznemirujućih oseta. Uporedio je Svetlosnu sliku koju je zapamtio u tom kratkom časku sa čujnim signalima koje je primao.

Torndajk je bio krupan čovek (Džarid načas posumnja u svoj opis čudovišta kao ljudi) sa pljosnatim licem čija je struktura kostiju sugerisala snagu i odlučnost. Ove odlike su bile u začudnom neskladu sa ženstvenom mekoćom gole brade.

Komotni nabori tkanine koji su šuškali pri svakom pokretu ometali su opštu sliku. Ali Džarid je zaključio da bi tesna odeća bila neudobna i nepraktična za bića koja su živela u prostranstvu i relativnoj toploti večnosti.

"Razmakni one zavese, Kejsmen", reče Torndajk "da imamo više

svetlosti."

"Siguran si da je spreman za to?" upita drugi, prilazeći prozoru.

"Rekao bih. Drži se gotovo podjednako dobro kao Vizer. Verovatno je imao više dodira sa Svetlošću nego što mislimo."

Džarid zadrhta od talasa straha kada je čuo da se zavesa razmiče i osetio silovit pritisak Svetlosti na zatvorenim kopcima.

Torndajkova ruka mu se ponovo spusti na rame. "Polako, Fenton. Niko te neće povrediti."

To je, naravno, bila obmana. Nameravali su da ga omekšaju, da mu pruže lažan osećaj poverenja. A posle, kad mu mukama razore nadu, uživanje će im biti potpunije.

On otvori oči. Teškom mukom je podnosio pomamu svetlosti koja se slivala u kolibu. Kada je ipak morao da spusti kapke, to nije bilo iz straha od Svetlosti, već zato što je video dva Torndajka kako stoje jedan do drugoga! Zadrhtao je od toga.

Torndajk se nasmeja. "Pomanjkanje optičke koordinacije zbunjuje, zar ne? Ali, ranije ili kasnije, naučićeš i da izoštravaš."

Privukao je pletenu klupu i seo pored kreveta. "Prvo da razjasnimo neke stvari. Biće ti teško da razumeš ponešto od toga. Ostalo će se kositi sa logikom. Pokušaj da prihvatiš onoliko koliko možeš tako kako jeste. Vremenom će ti se sve razjasniti. Pre svega - ovo nije Radijacija. Mi nismo demoni. Nisi umro i zalutao na putu u Raj. Ono napolju, na nebu, je sunce. Znam da je prilično impresivna stvar, ali nije Vodonik."

"Nije ni Svevišnja Svetlost," dodade Kejsmen.

"Nije, Fentone", potvrdi Torndajk. "Nasuprot onome što sad misliš, kasnije ćeš možda početi da posmatraš spoljašnji svet kao Raj."

"U stvari", reče Kejsmen, "naučićeš da razmišljaš o Raju na drugi način - biće i dalje nedohvatljiv u materijalnom smislu, još s one strane večnosti, ali s one strane jedne nove večnosti, što će dovesti do toga da ćeš morati da zameniš gomilu zastarelih verovanja novim."

Nastao je trenutak tišine, koji se grubo poigravao sa Džaridovim strpljenjem. Onda Torndajk upita: "Jesi li još tu? Da li bi hteo nešto da kažeš?"

"Hoću da se vratim na svoj Nivo", izusti Džarid, otvorivši oči.

"Aha!" nasmeja se Kejsmen. "Vidiš da ume da govori!"

"Pomislio sam da želiš da se vratiš", reče Torndajk umorno. "To nije izvodljivo. Šta kažeš na ovo: da li bi voleo da, ah, čuješ - kako se zvaše ona devojka?"

"Dela", uskoči Kejsmen.

Džarid se nape u vezama. "Šta ste joj učinili? Mogu li da je - vidim?"

"Gle! On zna šta treba da radi sa očima! Kejsmene, šta je sa devojkom? Kako napreduje?"

"Uči vrlo brzo, kao i svi drugi Vizeri, pošto vid nije potpuno strana stvar za njih. Naravno, još ne razume sve. Ali je spremna da za sada prihvati stvari onakve kakve jesu."

Torndajk se pljesnu po nozi. "U redu, Fentone. Videćeš devojku sutra - u sledećem periodu."

Eto ga - početak mučenja. Ponuditi mu nešto, a onda mu to držati izvan domašaja.

"Toliko za početak," reče Torndajk konačno. "A sad da ti damo nekoliko činjenica koje možeš da sačuvaš za trenutak kada će ti biti jasno njihovo značenje:

"Vaša dva nivoa, uključujući Vizere, jesu potomci iz Centra za preživljavanje broj 11 Sjedinjenih Država. Zamisli svet - ne onaj koji znaš, već mnogo, mnogo puta veći, nastanjen milijardama - znaš šta je milijarda? - ljudi. Podeljeni su u dva tabora. I spremni da nasrnu jedni na druge nezamislivo razornim oružjem. Samom njihovom upotrebom bio bi zatrovan vazduh za mnoge naredne generacije."

Torndajk zastade i Džarid je imao utisak da je tu priču ponavljao već stotinama puta.

"Taj rat je zaista počeo," nastavio je, "ali, na svu sreću, ne pre nego što su dovršene pripreme za opstanak nekoliko grupa - sedamnaest, tačnije. Izgrađena su podzemna skloništa i zapečaćena zbog zatrovane atmosfere."

"U stvari," ubaci se Kejsmen, "čak i to što je malom broju ljudi omogućeno da prežive, bio je zavidljujući uspeh. To ne bi bilo moguće bez prilagođavanja atomske energije i razvoja biljne vrste koja je koristila termosintezu umesto fotosinteze."

Bujica reči tu zastade, kao da je Kejsmen osetio nemogućnost slušaoca da ih prati.

"Za vas su to biljke mane", kratko objasni Torndajk. "Sve u svemu, centri za preživljavanje bili su spremni; rat je počeo i grupe

odabranih napustile su svoj - Raj, da tako kažem. Stvari su uglavnom tekle po planu. Oprema je radila bez greške; bilo je sačuvano znanje i najvažnije institucije i život se odvijao tako što je svako znao gde se nalazi i zašto je tu. Generacijama posle toga, pošto se napolju pročistio vazduh, potomci su zaključili da je vreme da izađu."

"Osim u Centru broj 11", dodade Kejsmen. "Tamo stvari nisu tekle tako glatko."

"Bogami, nisu", složio se Torndajk. "Ipak, da malo pojasnimo. Po onome što sam čuo, Džaride, ti ne pripadaš vernicima - nikad nisi prihvatio ideju da je Svetlost Bog. Do sada si verovatno shvatio šta je ona zaista, iako si đavolski tvrdoglav da otvoriš oči. Bilo kako bilo, počecemo odatle:

Svetlost je prirodna pojava, kao, recimo, zvuk vodopada. U prvobitnom obliku, ona nam u obilju dolazi od onoga za šta si ti siguran da je Vodonik. Poznajemo i postupke da je dobijemo na veštački način, što si već imao prilike da zaključiš. Svaki centar za preživaljavanje imao je svoj sistem za proizvodnju svetlosti, do trenutka povratka u spoljašnji svet."

Tu se umeša Kejsmen, naginjući se bliže postelji. "Osim vašeg centra. Posle nekoliko generacija, niste više bili u stanju da održavate ove sisteme i u slučaju da se nešto dogodi. A onda se nešto zaista dogodilo."

"Postojala je manja greška u sistemu", nastavi Torndajk. "I - pa, nestalo je svetlosti. U isto vreme je bio prekinut najveći deo cevovoda koji je provodio zagrejanu vodu u centralnu komoru. Vaši preci su bili prisiljeni da se presele u dublje komore, delimično opremljene da prime naraslu populaciju."

Džarid je počinjao da nazire u šta su pokušavali da ga ubede. Ali to je bilo toliko neverovatno - delovi koje je mogao da razume - da se logika žestoko pobunila. Na primer, zar je mogla da se zamisli večnost puna neprijateljstvom podeljenih ljudi? A opet, glasovi Torndajka i Kejsmena nisu imali u sebi ništa zlokobno. U stvari, njihove reči bile su na neki način umirujuće, mada uglavnom besmislene.

A, ne! Ovo je upravo ona reakcija koju žele da izazovu kod njega! Koriste se obmanama da zadobiju njegovo poverenje. No, on je bio

odlučan da ne dozvoli da ga pokolebaju u nameri da se oslobodi, pronađe Delu i s njom pobjegne iz Radijacije.

Otvorio je oči, ali ih je samo na kratko zadržao na slici Torndajka. Sa jedne strane glavnog utiska video je prozor sa razmaknutim zavesama. Iza prozora se uzdizao džinovski zid od kamena i zemlje sa zjapećom jamom Tame, ulazom u hodnik.

Onda se ukočio, jer su svetlosni signali postali još oštriji. U daljini su se videle desetine pokretnih figura - za koje je bio siguran da su Preživeli ili čudovišta - i nisu bile veće od njegovog malog prsta! Takođe je opazio da je otvor tunela prema njegovom svetu bio mali kao nokat na tom istom prstu!

Kejsmen mora da je uhvatio sliku njegovog zbunjenog lica. "Šta je s njim, Torndajče?"

Ovaj se samo nasmeja. "Upravo je imao prvi dodir sa perspektivom. Ne boj se, Fentone. Navici ćeš se na to da stvari u daljini izgledaju male. Zar bliži glasovi nisu jači od onih udaljenih?"

"On sasvim dobro vidi za početnika", zaključio Kejsmen.

"Rekao bih da je u ovom trenutku nekoliko koraka ispred ostalih. Verovatno je već bio napolju. Jesam li u pravu, Džaride?"

Ali Džarid ništa nije odgovorio. Jadikovao je, zatvorenih očiju, zbog saznanja da su strahote večnosti bile veće nego što je zamišljao. Mora da se vrati u poznate svetove!

"Što se tiče Centra za preživljavanje broj 11", Torndajk prekide njegove uzrujane misli, "kada su tvoji preci napustili prvobitnu komoru, ostavili su znanje i razum za sobom. To smo ustanovili kada smo ih otpečatili i prvi put zašli u hodnike. I sami smo slučajno iz Centra broj 7, prva generacija oslobođenih iz pećina. Kao što rekoh, u hodnicima smo naišli na jednog Preživelog. Kada sam konačno uspeo da ga uhvatim u polunelzon, već smo počeli da slutimo šta se dogodilo."

"Taj Preživeli je bio sa Gornjeg nivoa", primeti Kejsmen. "Bile su potrebne nedelje da mu ulijemo malo razuma u glavu. Usput smo shvatili da neće biti moguće da izvedemo vas ostale na sunce tako što ćemo doći i reći: Evo nas, ovo je svetlost, hajdemo napolje."

"Baš tako", potvrdi Torndajk. "Pre nego što smo proučili situaciju, morali smo da radimo polako, hvatajući jednog po jednog Preživelog, istovremeno ucrtavajući raspored pećina. Nismo smeli da nastupimo

naglo dok ne upoznamo svaku nišu i pukotinu u koju biste mogli da se sakrijete ako vas isteramo iz komora."

Priča je počela da dobija neki smisao i Džarid se prisilio da leži i sluša.

Torndajk ustade i kratko se nasmeja. "Imali smo nameru da podučimo nekoliko Preživelih i da ih pošaljemo nazad, bez svetlosti, da pažljivo prenesu ostalima svoja saznanja."

"Ali nije išlo", objasni Kejsmen. "Kada se neki od vas navikne da koristi oči, otkrije da više nije u stanju da se snađe u tami bez svetlosti. Većina ih se boji povratka."

Torndajk protrlja ruke. "Ovo bi za sada trebalo da bude dovoljno, Fentone. Razmisli. Mislim da ćeš imati šta da me pitaš kada se sledeći put budemo videli. Da bi odgovori bili lakši, dovešćemo ti neke ljude koje poznaješ i kojima veruješ."

Džarid ponovo otvori oči, na vreme da vidi kako napuštaju kolibu. I primeti, zaprepašćen, da su bili u pravu u vezi perspektive. Što su se više udaljavali, postajali su sve manji.

Očajnički je zatezao veze, ali bez koristi. Onda zastade da se odmori i okrenu glavu prema suprotnom zidu. Istog trenutka bujica silne Svetlosti sunu mu u oči i on preneraženo jauknu. Iz jednog ugla prozora vrištala je na njega ivica onog velikog diska, za koga je Torndajk tvrdio da nije Vodonik! Da li se to kretao prema kolibi - dolazeći po njega?

Užasnut, on upotrebi svu snagu u još jednom pokušaju da se oslobodi. Veze se pokidaše i odleteše baš kada je osetio da mu se vrelinu onog - sunca, po Torndajku - pojačala na leđima.

Pohitao je prema vratima i tamo bezuspešno grebao po nepopustljivoj zavesi sve dok nije polomio nokte. Načas je zastao, a onda se zatrčao kroz sobu i bacio se kroz prozor.

Dočekavši se na noge, video je da sunce nije tako blizu kao što je u strahu verovao. Ali bilo je tu još poteškoća. Utisci koji su mu navirali u oči otkriše mu da je njegova koliba samo jedna u nizu, ali da je svaka sledeća manja od prethodne, tako da je poslednja bila jedva nešto veća od njegovog dlana!

Osim toga, svi oni ljudi koje je video i čuo u daljini sada su potrčali prema njemu, vičući.

Prestrašeno se okrenuo i pojurio uz padinu prema visokom zidu od

kamena i zemlje koji je okruživao ulaz u hodnik.

"Preživeli je pobegao! Preživeli je pobegao!" diže se vika za njim.

Spotakao se o nisku prepreku koju nije čuo i usplahireno doskočio na noge. Po golim ramenima i leđima mu je nemilosrdno tukla žega one stvari zvane "sunce" dok se uspinjao uz padinu, primičući se ulazu u hodnik.

Zevajuća jama Tame se rascepi u dve, a delovi zaploviše, udaljavajući se i on opsova očne mišiće, pokušavajući da ih natera na poslušnost. Kada je stigao do otvora tunela, hvatajući dah, dve jame se konačno stopiše u jednu i izoštriše.

Ali nije mogao da natera sebe da uđe u hodnik!

Tama je bila suviše gusta i preteća!

Već iza prve okuke mogao ga je čekati hučimiš!

Ili bi mogao da se strmoglavi u bezdanu jamu, nevidljivu i nečujnu!

Sa progoniteljima praktično za petama, naglo se okrenuo i potrčao duž neizmernog kamenog zida. Nekoliko puta se spotakao, a onda se zakotrljao niz strmu padinu sve dok se nije zaustavio u gustom, grubom rastinju.

Probio se kroz prepreku i nastavio da beži, trčeći uglavnom zatvorenih očiju, sudarajući se sa širokim stablima rajskih biljaka. Glasovi za leđima konačno počеше da uminjuju, a vrelna Vodonika na ramenima i leđima postade manje okrutna nego što je bila tokom nebrojenih otkućaja.

Trčao je, zastajao da povрати dah, opet trčao, sve dok konačno nije pao i nemoćno se otkotrljao kroz rastinje koje se prostiralo uz tlo. Kada se konačno zaustavio, zašao je dublje u gusto šipražje i ostao tamo da leži, iznemogao, pritisnuvši lice u vlažnu zemlju.

17.

"Priznajem da sam pogrešila, Džaride. Nije sve tako strašno ovde. Osim toga, mislim da čudovišta možda ipak žele da nam pomognu." Liine misli su imale prizvuk koji je приметно nedostajao u poslednjih nekoliko prilika kada je bila u vezi s njim. Njene neizgovorene reči su sada bile mirne i promišljene. Kao da je Torndajk, slomivši nekako njen otpor, uspostavio potpunu kontrolu i upotrebljavao je kao mamac, razmišljao je Džarid.

"Ne, Džaride - nije tako. To jest, ja ne verujem da je tako. Sigurna sam da me nisu primorali na ovo."

Ako ipak jesu, zaključi Džarid, čudovišta su podmuklija nego što je mislio.

"Možda oni i nisu čudovišta", nastavi ona. "Nisu me povredili, osim što se me naterali da otvorim oči za Svetlost. I bila sam u vezi i sa Itanom. On ih se uopšte ne boji! Čak smatra da su dobri."

Džarid se okrenu na leđa i, iako je bio više usnuo nego budan, priseti se da se srušio bez snage negde usred niskog, gustog rastinja večnosti.

"Itan je srećan", reče ona, "jer sada može da se kreće bez moje pomoći, čak i bez svoje vrećice sa cvrčcima. Kaže da mu nije potrebno da čuje, jer sada može da vidi sve oko sebe."

Negde iznad njega začu se iznenađan zvuk i on se približi uz rapavu, vlažnu zemlju. Iako ga je isprva preplašio, taj trostruki zvuk oštarih, visokih tonova imao je neke čari dok je ispunjavao večnost, setno ponosan i razgonio zvučnu pustoš.

"Ne plaši se", hrabrila ga je Lia, pošto je bilo očito da je čula one lepe tonove kroz njegove uši. "Slušala sam to mnogo puta. To je jedna od stvari koje su me konačno ubedile da ovo ne može biti Radijacija."

"Šta je to?" upita on, slušajući ponovljen niz bolno-slatkih visokih, srednjih i dubokih tonova.

"Krilata životinja - ptica." Onda brzo dodade, otkrivši njegov strah. "Ne - ništa slično hučimišu. Ovo je maleno, krhko biće. Itan kaže da je to jedno od prvobitnih stvorenja večnosti - "spoljnog sveta", kako

je on naziva - koja su uspela da prežive."

Bio je svestan upornog svraba i žarenja duž ramena i leđa. Osećaj nije bio prejak, ali dovoljno neugodan da ga sasvim razbudi.

Otvorio je oči i prsti mu se grčevito ukopaše u zemlju.

Oko njega više nije bilo onog besa Svetlosti od ranije! Sada je ostala samo blagost, prijatna oku, koja mu je otkrila da ovde nije sve bilo od Svetlosti i Tame, da je postojalo i nešto između.

Ponovo odzvoniše tri jasna tona i on uhvati njihove fine odjeke među stablima rajskih biljaka koje su se uzdizale svuda oko njega. Ali tamo gore, iznad čipkastih vrhova biljaka - "drveća", podsetio se - čarobne note su se gubile u visinama večnosti.

Prodirući pogledom kroz tanane vrhove drveća, on ugleda veliki disk hladne svetlosti, sličan, a ipak tako različit od sunca. Ali, dok je Vodonik bio pomaman kao zvuk hiljada grmećih vodopada, ovaj krug je bio blag i čaroban i podsećao na milozvučne note krilatog bića.

Oči su mu pretraživale nepregledni svod iznad večnosti i on se bez daha gubio među bezbrojnim tačkama žive svetlosti koje su igrale tamo gore i treperile dok ih je proučavao.

Iza i između veselih iskrica svoda prostirala se ćutljiva tama koja ga je podsećala na hodnike i svetove u kojima je proveo čitav život. Ali su čarobne čestice svetlosti bile tako primamljive da je oku preostajalo malo vremena da se bavi okolnom tamom.

Svet bez dostižnih granica, osim ravnog tla ispod njega. I taj svet bejaše okružen - u ovom trenutku - ne nekom večnošću od stenja i zemlje, već večnošću polutame, oživljene prijatnim zrcima svetlosti i skladnim svetlosnim diskom. U drugim trenucima, bila je to večnost silovite, bučne svetlosti kojom je vladala džinovska, divlja stvar zvana "sunce".

"Nova vrsta večnosti", bile su Kejsmenove reči.

I zaista. Nova vrsta večnosti, na zastrašujućim, nepoznatim postavkama - tako različitim da je jezik koji je poznavao bio nedovoljan da ih imenuje.

Uprkos obuzdanom čuđenju, nije mogao da se odupre osećanju užasa. Sada, kada je bio okružen svetlošću, blažom nego ikad otkako je bio doveden i ovaj spoljni svet, znao je da više nikada neće moći da se navikne na mrkli mrak u hodnicima i na Nivoima. Zaprepastilo ga je sopstveno otvoreno priznanje o nedostatku

hrabrosti za povratak u poznate svetove. Da li to znači da će morati da oстане ovde, među nerazumljivim pojavama večnosti, do kraja života?

"Bojim se da je tako, Džaride." Liine neme reči bile su otrežnjujuća potvrda. "Ja sam - gledala u mnoge umove tokom ovog poslednjeg perioda. Većina ih je shvatila da su unutrašnji svetovi stvar prošlosti." On naglo sede. Ako prima Liine misli na javi, onda ona ne može biti daleko! Ali pre nego što je uspeo da je ispita, postao je skoro bolno svestan razdražujućeg osećaja po ramenima i rukama. Kada je počeošao kožu, imao je osećaj da gori.

Ptica ponovo otpeva svoj radosni zov i on je slušao kako blagi tonovi dele svoju estetsku lepotu sa prijatnim stvarima koje je mogao da vidi. Bilo je tako očaravajuće, ovo čudno mesto - ne lepo poput utisaka koje je taj fini zvuk ostavljao u uhu, već delikatno u oblicima i smenjivanju svetlosti i tame pred očima.

Međutim, postepeno je počeo da opaža uznemirujuću pojavu tamo u večnosti i nespokojno je okrenuo glavu prema toj stvari. Jedan deo svoda, daleko iza vrhova stabala, odbacivao je tamu. Sa zemlje se dizala ujednačena struja svetlosti da proguta svetlosne tačke u visini. Lia mu je nagovestila da je sadašnji period 'noći' samo privremen, da će Vodonić ponovo pokriti svet svojom pomamnom svetlošću. Da li je ovo možda kraj perioda blagosti?

Ustao je, drhteći i uzmakao od dela svoda umrljanog svetlom, probijajući se kroz nisko grmlje.

Ali tada se trže i okrenu glavu u desno jer je ugledao drugu vrstu svetlosti među stablima rajskih biljaka - pomičnu kupu koja je mogla da znači samo blizinu Torndajka ili nekog drugog od njegovih otmičara!

Oštri tonovi ptice mu još jednom presekoše polutamu iznad glave i on očajnički oslušnu povratne odjeke. Ali, osim što je čuo da su se u praznini iza svetlosne kupe krile u stvari četiri osobe, nije mogao da izvuče više detalja iz odbijenog zvuka.

Povukao se dublje u gusto rastinje, napeto osluškujući grupu koja se približavala, nadajući se da će bilje oko njega sprečiti svetlosne utiske da odaju njegovo prisustvo.

Podiže se lahor i on se trže kada svi oni tanani vrhovi biljaka, dokle je mogao da ih čuje, počeoše da se njišu i šapuću. Dolazeći pravo

prema njemu, blage vazdušne struje mu doneše mirise progonitelja. Među njima je bio i Torndajk, što samo po sebi nije bilo za čuđenje. Iako je samo jednom bio u njegovoj blizini, lako mu je prepoznao miris.

Ali tu su bila još tri poznata mirisa, pomešana s ovim:

Itan!

Oven!

Dela!

Mogao je da poveruje da su bića večnosti imala dovoljno vremena da pridobiju Ovena i Itana za svoje ciljeve. Ali Delu! Svakako ne. Bila je tu tek pola perioda duže od njega!

"Devojka je Vizer, Džaride", primeti Lia. "Sigurno joj je mnogo lakše da razume sve ovo, nego tebi."

Ne obraćajući pažnju na nepozvane misli, uvukao se još dublje u nisko bilje, trudeći se da bude što tiši. Sa leve strane se po dalekom svodu prosulo još svetlosti i sada je bio siguran da posmatra skori dolazak zastrašujućeg sunca.

"Džaride - molim te - nemoj da bežiš! Ostani gde si!"

Ovog puta to su bile Itanove misli, koje su se Liinim posredstvom uvukle u njegovu svest. Ovo je moglo značiti samo da Itan i Lia i Torndajk rade u dogovoru!

"Da, Džaride", potvrdi ona. "Ja sam pomogla Itanu da ti se obrati. On zna šta treba da se radi. Kaže da će ti uskoro biti loše ako se ne vratiš u kolibu."

"Ne, nije radijacijska bolest", brzo ga umiri Itan. "Ovo je bolest preduge izloženosti suncu, bez prethodnog privikavanja. A tu su i druga oboljenja - od kojih Torndajk hoće da te zaštiti."

Onda se zaista začu Itanov glas, izgovoren tonom koji nije bio namenjen Džaridovim ušima: "Tamo je - u onom grmlju napred."

Džarid iskoči iz skrovišta i za trenutak ostade u mestu, jer ga je snažna svetlost Torndajkovog odašiljača ošinula preko očiju i zaslepila ga. Onda se okrenu da beži.

"Hteo si da pronađeš Svetlost, zar ne?" oštro doviknu Oven. "A sada, kada si je pronašao, ponašaj se kao strašljiva baba."

Zastavši zbunjeno, Džarid je slušao poznati glas koji nije čuo monogo perioda - još od vremena pre nego što su čudovišta prešla Zabran. Ali su ga zaustavile Ovenove reči, a ne iznenađenje što mu

čuje glas.

Zato što je to bila istina. Zaista je proveo ceo život tragajući za Svetlošću. Od samog početka je bio spreman na mogućnost da mu ona, kada je nađe, bude neprirodna, nerazumljiva, zastrašujuća.

A onda je pronašao. I preplašio se, pokušao da pobjegne od svojeg otkrića.

Možda ova večnost - ovaj spoljašnji svet - i nije tako strašan, ako samo pruži sebi priliku da ga razume.

"Mogao bih da ti dam injekciju odavde." Torndajkov staloženi glas dođe do njega kroz polusvetlost. "Ali računam da ćeš poslušati razum."

Ali kada mu se kupa postojane svetlosti približila, Džarid ipak ustuknu.

Koža mu je sada neprestano bridela i osećao je kako mu se licem širi bolna grimasa dok je trljao ruke i ramena.

"Neka te to ne brine." Oven se bezbrižno nasmeja. "Upravo si se upoznao sa opekotinama od sunca. Sredićemo to čim dođeš ovamo."

Torndajk onda reče, kao da je bio svestan šta se događalo u Džaridovom umu: "Naravno da postoje stvari koje ne razumeš. Postoji ponešto u ovom spoljnom svetu što ni mi ne razumemo."

Svetlosna kupa se podiže kroz tanane vrhove drveća. "Na primer", Torndajkov glas je pratio pokret odašiljača svetlosti, "ne znamo šta se nalazi tamo gore. Kada i to otkrijemo, opet ćemo se pitati čega ima iza. Večnost ostaje večnost - u tvom pećinskom svetu kao i u ovome. Beskraj ostaje beskraj. Postoje samo granice i nepoznanice."

Džarid se zbog nečega nije više osećao tako bespomoćno i ništavno pred bićima iz spoljašnjeg sveta. Torndajk je onu oblast iza visokog zida od kamena i zemlje nazvao "pećinski svet". Ali ova veća tvorevina umnogome je predstavljala samo prostraniju pećinu. Posedovala je tavanicu i večnost iza te tavanice i zavesu tame koja je razdavajala saznatljivo od nesaznatljivog.

U kupu svetlosti hrabro stupi ljudski lik - sićušan ljudski lik. To ga više nije uznemiravalo. Znao je da će narasti kada bude prišao - dok ne zadobije normalne razmere.

Konačno spokojan, posmatrao je kako se lik približava, opazivši da

ga obasjava svetlost iza njegovih leđa.

Ponovo se podiže lahor i zašapta kroz drveće Raja, donoseći mu Delin miris, jasan i snažan.

"Ni ja ne razumem sve ove stvari", reče ona, "ali sam spremna da sačekam i vidim šta će se dogoditi."

Na pozadini njegovog trenutnog doživljaja razvilo se umirujuće uviđanje: vizovanje i vid bili su tako slični ovde napolju, da je fizička razlika između njega i Dele bila zanemarujuća. Više nije bilo razloga da se oseća podređeno.

Pažljivo ju je pratio dok se približavala. U visini je ptica pevala svoju zamamnu pesmu i bolna lepota refrena pojačavala je odobravanje koje je osećao posmatrajući devojkju.

Prefinjeni, tanani utisci o Deli koje je dobijao, činili su mu se blagi kao muzika zvučnih kamenova, snažni kao moćni glas vodopada, prigušen daljinom.

Ona pruži ruku i on joj dade svoju.

"Ostaćemo ovde, da vidimo šta će se dogoditi - zajedno", reče Džarid, polazeći prema Torndajku i ostalima.

Sadržaj

- [1.](#)
- [2.](#)
- [3.](#)
- [4.](#)
- [5.](#)
- [6.](#)
- [7.](#)
- [8.](#)
- [9.](#)
- [10.](#)
- [11.](#)
- [12.](#)
- [13.](#)
- [14.](#)
- [15.](#)
- [16.](#)
- [17.](#)